Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
Філософський факультет

EUROPEAN CREDIT TRANSFER SYSTEM

ECTS – ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПАКЕТ
054 «СОЦІОЛОГІЯ»
(БАКАЛАВР)

2018 р.

1.1. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ФАКУЛЬТЕТУ:

1.1.1 Адреса**: м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57**

Контактні телефони

тел. (0342) 59-60-14

тел. (0342) 59-60-77

e-mail: Dekanat_filosof@pu.if.ua

Приймальня декана

тел. (0342) 59-60-14

Інформація про склад деканату

Декан факультету**:**

Професор Гоян Ігор Миколайович

тел.: 050-373-71-25

e-mail: Dekanat_filosof@pu.if.ua

Заступник декана:

доцент Федик Оксана Василівна

тел.: 097-660-51-61

Вчений секретар ради: доцент Рохман Богдан Михайлович

тел.: 050-239-81-48

Голова науково-методичної ради: доцент Пятківський Роман Олександрович

тел.: 095-561-44-47

Методист заочної форми навчання: Беляєва Наталія Іванівна

тел.: 067-707-81-79

Диспетчер: Бунь Ілона Володимирівна

тел.: 099-707-71-03

1.1.2 Кафедри:

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, СОЦІОЛОГІЇ ТА РЕЛІГІЄЗНАВСТВА

(Адреса: вул. Шевченка, 57, тел. (0342) 59-60-15).

Склад кафедри:

1. Дойчик Максим Вікторович – завідувач кафедри, кандидат філософських наук, доцент
2. Білоус Світлана Іванівна – кандидат філософських наук, доцент
3. Борисевич Лілія Василівна – заслужений діяч мистецтв, доцент
4. Будз Володимир Павлович – кандидат філософських наук, доцент
5. Будз Галина Іванівна – кандидат філософських наук, асистент (декретна відпустка)
6. Возняк Ореста Тарасівна – кандидат філософських наук, доцент (декретна відпустка)
7. Возняк Стеан Володимирович – кандидат філософських наук, асистент
8. Винник-Остапишин Віта Романівна – кандидат філософських наук, асистент (декретна відпустка)
9. Гайналь Тетяна Олександрівна – кандидат філософських наук, доцент
10. Геник Любов Ярославівна – кандидат педагогічних наук, доцент
11. Гнатюк Ярослав Степанович – кандидат філософських наук, доцент
12. Голянич Михайло Юрійович – кандидат філософських наук, професор
13. Гоян Ігор Миколайович – доктор філософських наук, професор
14. Гуцуляк Олег Борисович – кандидат філософських наук, доцент
15. Даниляк Ростислав Петрович – кандидат філософських наук, доцент
16. Кияк Святослав Романович – доктор філософських наук, професор
17. Кононов Ілля Федорович – доктор соціологічних наук, професор
18. Кучера Ірина Василівна – кандидат історичних наук, доцент
19. Ларіонова Вікторія Костянтинівна – доктор філософських наук, професор
20. Макарова Алла Олександрівна – кандидат філософських наук, доцент
21. Марціновська Дарина Святославівна – кандидат філософських наук, викладач
22. Москаленко Юрій Михайлович кандидат філософських наук, професор
23. Надурак Віталій Вікторович – кандидат філософських наук, доцент
24. Новосад Марія Гнатівна – кандидат мистецтвознавства, доцент
25. Пятківський Роман Олександрович – кандидат філософських наук, доцент
26. Радченко Ольга Борисівна – кандидат філософських наук, доцент

27. Рохман Богдан Михайлович – кандидат філософських наук, доцент

28. Сисак Марія Миколаївна – кандидат філософських наук, асистент (декретна відпустка)

29. Стручкова-Гуменна Людмила Борисівна – кандидат соціологічних наук, доцент кафедри

30. Терешкун Оксана Федорівна – кандидат політичних наук, доцент

31. Турчин Мирослава Богданівна – кандидат філософських наук, ассистент (декретна відпустка)

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

(Адреса: вул. Шевченка, 57, тел. (0342) 59-60-66, e-mail: kzep@pu.if.ua)

Склад кафедри:

1. Москалець Віктор Петрович – завідувач кафедри, доктор психологічних наук наук, професор

2. Белей Михайло Дмитрович – кандидат психологічних наук, професор

3. Гасюк Мирослава Богданівна– кандидат психологічних наук, доцент

4. Гоян Ігор Миколайович – доктор філософських наук, професор

5. Іванців Людмила Ігорівна – кандидат психологічних наук, доцент

6. Іванців Наталія Ігорівна – кандидат психологічних наук, доцент

7. Карпюк Юлія Ярославівна – кандидат психологічних наук, доцент

8. Кулеша Мирослава Миронівна – кандидат психологічних наук, доцент

9. Лещинська Олена Альбертівна – доктор психологічних наук наук, професор

10. Матейко Наталія Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент

11. Міщиха Лариса Петрівна – доктор психологічних наук, професор

12. Федик Оксана Василівна – кандидат психологічних наук, доцент

13. Хрущ Олена Василівна – кандидат психологічних наук, доцент

14. Шкрабюк Вероніка Степанівна – кандидат психологічних наук, доцент

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

(Адреса: вул. Шевченка, 57, тел. (0342) 59-61-49, e-mail: ksp@pu.if.ua).

Склад кафедри:

1. Заграй Лариса Дмитрівна – завідувач кафедри, доктор психологічних наук, професор

2. Карпенко Зіновія Степанівна – доктор психологічних наук, професор

3. Пілецька Любомира Сидорівна – доктор психологічних наук, професор

4. Климишин Ольга Іванівна – доктор психологічних наук, професор

5. Вітюк Надія Романівна – кандидат психологічних наук, доцент

6. Гринчук Олександра Іванівна – кандидат психологічних наук, доцент

7. Жердецька Любов Леонідівна – кандидат психологічних наук, доцент декретна відпустка)

8. Когутяк Надія Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент

9. Коропецька Олеся Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент

10. Куравська Надія Володимирівна – кандидат психологічних наук, доцент

11. Литвин-Кіндратюк Світлана Данилівна – кандидат психологічних наук, доцент

12. Лютак Оксана Зіновіївна – кандидат психологічних наук, доцент

13. Пілецький Віктор Сидорович – кандидат психологічних наук, доцент

14. Паркулаб Оксана Григорівна – кандидат психологічних наук, доцент.

15. Ралько Ірина Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент (декретна відпустка)

16. Сметаняк Владислав Ігорович – кандидат психологічних наук, доцент.

17. Федоришин Галина Миколаївна – кандидат психологічних наук, доцент

18. Чуйко Оксана Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент

19. Юрченко Зоя Володимирівна – кандидат психологічних наук, доцент.

1.2 ПЕРЕЛІК СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ З ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ НА ФАУЛЬТЕТІ ІЗ ЗАЗНАЧЕННЯМ ЛІЦЕНЗІЙНОГО ОБСЯГУ ТА ТЕРМІНУ НАВЧАННЯ

Шифр	Спеціальність	Освітній рівень	Форма навчання	Термін навчання
6.020301 (033)	філософія	бакалавр	денна	3 роки 10 місяців
033	філософія	магістр	денна	1 рік 4 місяці
6.030101 (054)	соціологія	бакалавр	денна	3 роки 10 місяців
054	соціологія	магістр	денна	1 рік 4 місяці
031	релігієзнавство	магістр	денна	1 рік 4 місяці
6.030102 (053)	психологія	бакалавр	денна	3 роки 10 місяців
053	психологія	магістр	денна	1 рік 4 місяці
6.030102 (053)	психологія	бакалавр	заочна	3 роки 10 місяців
053	психологія	магістр	заочна	1 рік 4 місяці

1.3 УМОВИ НАВЧАННЯ

1.3.1 Коротка інформація про філософський факультет, перелік відповідних кафедр, загальна інформація про практики, лабораторії

Філософський факультет з 1995 року є складовою частиною Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Він був створений для забезпечення потреби Прикарпатського регіону у висококваліфікованих фахівцях соціогуманітарного профілю, що здатні формувати духовність особистості та вирішувати актуальні проблеми розвитку суспільства, їх філософсько-психологічного осмислення, корекції та конструювання світогляду з новим гуманістичним змістом.

Філософський факультет очолювали: кандидат історичних наук, доцент Любінець Ігор Ярославович, кандидат філософських наук, професор Голянич Михайло Юрійович, а з серпня 2005 року – доктор філософських наук, професор Гоян Ігор Миколайович.

Адреса філософського факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника: м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57.

На основі діючих стандартів ступеневої освіти України філософський факультет готує бакалаврів та магістрів за денною, заочною формами навчання. Для підготовки молодих науковців на факультеті відкрито аспірантуру з таких спеціальностей: 033 – філософія, 053 – психологія.

В структурі факультету функціонує 3 кафедри – загальної та клінічної психології (завідувач, доктор психологічних наук, професор Москалець Віктор Петрович), соціальної психології (завідувач, доктор психологічних наук, професор Заграй Лариса Дмитрівна), кафедра філософії, соціології та релігієзнавства (завідувач, кандидат філософських наук, доцент Дойчик Максим Вікторович).

На кафедрах філософського факультету працює 12 докторів наук та 51 кандидатів наук. Загальний показник викладачів з науковими ступенями і вченими званнями на філософському факультеті складає 100 відсотків. До викладання спеціальних дисциплін залучаються провідні вчені Інституту філософії НАН України, Інституту психології НАН України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, Львівського національного університету імені Івана Франка, що сприяє покращенню підготовки бакалаврів і магістрів.

За період з 1997 по 2018 рр. на кафедрах факультету було підготовлено і захищено 10 докторських дисертацій та понад 60 кандидатських, з них 29 – на кафедрі соціальної психології, 16 – загальної та клінічної психології, 16 – філософії, соціології та релігієзнавства. Викладачі кафедр проводять навчальні заняття також у Коломийському, Калуському НКЦ, які входять до структури університету. Щороку філософський факультет закінчує близько 100 випускників, більшість із яких працює психологами, вчителями середніх шкіл, ліцеїв, коледжів. Частина випускників стала викладачами ВНЗ і співробітниками науково-дослідних закладів України.

За останні роки більше півсотні студентів (філософів, психологів, соціологів) опублікували наукові статті у збірнику «Еврика».

Викладачі проводять профорієнтаційну роботу в школах Івано-Франківської, Львівської, Закарпатської, Чернівецької та Тернопільської областей. Факультет також проводить зустрічі, дні відкритих дверей з випускниками шкіл, ліцеїв та гімназій.

Різні форми профорієнтаційної роботи сприяють стійкому інтересу абітурієнтів, які бажають набути спеціальність філософа, психолога, соціолога, у тому числі медалістів і випускників середніх спеціальних навчальних закладів, які одержали

диплом з відзнакою. У 2017-2018 навчальному році на факультеті навчається 470 студентів.

Колектив філософського факультету основну увагу зосередив на вдосконалення навчального процесу, в центрі якого є викладач і студент. На основі діючих стандартів ступеневої освіти України факультет готує бакалаврів та магістрів за денною й заочною формами навчання.

Одним з важливих напрямків діяльності колективу факультету та Прикарпатського національного університету в цілому був перехід на кредитно-модульну систему організації навчального процесу згідно Болонської декларації 1999 р., яка є однією з передумов входження до єдиного європейського світового освітнього і наукового простору. Організація підготовки фахівців здійснюється на основі нормативного і правового забезпечення, яке визначає Закон України про вищу освіту від 1.07.2014 року № 1556-VII. Крім того, нормативне і правове регулювання наукової, навчальної і виховної діяльності проводиться через статут університету, а також накази і розпорядження ректорату та рішення вчених рад університету і факультетів.

Навчальний процес здійснюється з урахуванням сучасних інформаційних технологій та орієнтується на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення своїх знань. Основним документом, через який реалізується підготовка майбутніх фахівців, є навчальний план. Він підготовлений на основі відповідних державних стандартів ступеневої вищої освіти (бакалавр, магістр). Навчальний план визначає перелік і обсяг нормативних і спеціальних навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу та практик, форми і засоби проведення поточного і підсумкового контролю.

Важливою складовою змісту підготовки майбутніх фахівців є забезпечення навчальних курсів підручниками і посібниками. У бібліотеці Прикарпатського національного університету, читальному залі філософського факультету є достатня кількість відповідної літератури. Викладачі кафедр філософського факультету беруть участь у підготовці методичних посібників, методичних рекомендацій та вказівок із базових дисциплін.

Згідно з Державною національною програмою «Освіта (Україна XXI століття)» та концепцією виховної роботи у Прикарпатському університеті на філософському факультеті здійснюється виховна робота. Її метою є формування у студентів високої національної свідомості, почуття патріотизму, працелюбності, гідності громадянина України. У цьому ж аспекті керівництво факультету та кафедр розробили чітку систему виховних заходів. Їх найбільш ефективними формами є проведення науково-практичних конференцій та круглих столів, присвячених актуальним проблемам сучасності. Щорічно кафедрою організовуються до Міжнародного дня філософії «міні-конгреси» студентів з розгляду актуальних проблем історії та розвитку сучасної філософії. За сприяння академнаставників у студентських групах проводяться зустрічі з видатними педагогами та вченими. Для викладачів і студентів проводяться дискусійні клуби, дебатні турніри, кінопокази. Студенти факультету беруть активну участь у діяльності органів студентського самоврядування. Молоді викладачі кафедри Возняк О. Т., Возняк С. В. та інші організували студентів до участі у волонтерській діяльності «Янголи поруч», «Лікар – свято» для допомоги дітям з особливими потребами. За ініціативою доцента кафедри Борисевич Л. В. на факультеті відкрито аудиторію імені Героя України Романа Гурика, в якій проводяться періодично зустрічі з воїнами АТО та волонтерами. Значну допомогу в організації виховної роботи з студентами факультету та консультування академнаставників проводить університетський відділ виховної та психолого-педагогічної роботи.

Встановлено тісні зв'язки філософського факультету з провідними науковими установами України, зокрема, з Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, Львівським національним університетом імені Івана Франка, Луганським національним університетом імені Тараса Шевченка, Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича. Факультет також тісно співпрацює з Інститутом соціології НАН України, Інститутом філософії імені Григорія Сковороди НАН України, Інститутом психології НАН України. Форми цього співробітництва: читання спецкурсів, стажування, проведення спільних наукових конференцій, видання наукових праць тощо.

Отже, виходячи із необхідності підготовки фахівців спеціальностей «Соціологія», «Психологія» і «Філософія» та наявних можливостей, філософський факультет Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника забезпечує належні умови та спрямовує свою діяльність на якісну підготовку фахівців за трьома спеціальностями: «Психологія», «Філософія» та «Соціологія» за освітніми рівнями «бакалавр», «магістр».

Основним навчально-виховним і науковим підрозділом факультету була і залишається кафедра. Кожну з них творили і творять викладачі – професори, доценти, асистенти, аспіранти, співробітники, студенти, що спеціалізуються на них. Кожна з них має свою історію становлення і розвитку.

Випусковою кафедрою для спеціальностей 6.020301 «Філософія» (033 «Філософія») бакалавр, 033 «Філософія» магістр, 6.030101 «Соціологія» (054 «Соціологія») бакалавр і 054 «Соціологія» магістр, 031 «Релігієзнавство» магістр є кафедра філософії, соціології та релігієзнавства, яка була створена у березні 1992 року (за рішенням Вченої ради Прикарпатського університету імені Василя Стефаника, наказ № 44 від 17 березня 1992 року) на основі реорганізації кафедри філософії і політології. Однак свою історію кафедра розпочала з 1966 р. після розподілу кафедри суспільних наук. У 1995 р. із загальноуніверситетської кафедри філософії переведена в структуру новоствореного філософського факультету. З 27 жовтня 2011 року кафедра у зв'язку із виробничою необхідністю була перейменована на кафедру філософії та соціології (наказ № 180-кд від 27 жовтня 2011 року), а з червня 2016 року (наказ № 219 від 09.06.2016 року) – на кафедру філософії, соціології та релігієзнавства.

Основним завданням освітніх професійних програм підготовки майбутніх філософів, соціологів, релігієзнавців є сполучення професійної освіти з розвитком соціогуманітарної культури, формуванням інтелектуально розвиненої, соціально відповідальної особистості. Освітня програма підготовки фахівця з даних спеціальностей базуються на комплексній програмі модернізації української освіти, принципових філософсько-методологічних положеннях і організаційно-педагогічних установках, що визначають стратегію розвитку університетської освіти початку XXI століття. Вони передбачають якісне оновлення методології, змісту і технологій підготовки та виховання кваліфікованих фахівців з вказаних вище напрямів на основі поєднання цілісного педагогічного процесу з науковими дослідженнями в галузі філософії, психології, релігієзнавства, соціології, врахування позитивного вітчизняного і світового наукового досвіду з метою досягнення загальноприйнятих міжнародних освітніх стандартів. Реалізація цих завдань будується відповідно до пріоритетів освітньої політики України. Її головні засади – доступність, якість і ефективність. Підвищенню наукового рівня занять сприяє проведення кафедрами наукових семінарів, на яких викладачі виступають з доповідями з актуальних теоретико-методологічних проблем. На всіх кафедрах також діють методичні семінари, де викладачі інформують про новинки в галузі методики, обмінюються досвідом проведення занять зі студентами.

Викладачі кафедр проводять відкриті лекції та семінари. В навчальному процесі використовуються нові технології та технічні засоби навчання. Зокрема, здійснено комп'ютеризацію навчального процесу, в аудиторній роботі широкого використання набули мультимедійні технологічні комплекси, створено електронні версії лекцій і практичних занять. Лекції з навчальних курсів набули проблемного характеру, викладачі широко використовують проблемні методи викладання, організовують дискусії та полемічні виступи студентів на семінарах. В академічних групах проводяться колоквіуми, інспекційні, контрольні письмові роботи, змістові модулі та тестові перевірки знань студентів. Під керівництвом досвідчених викладачів, насамперед – професорів, студенти готують курсові, кваліфікаційні бакалаврські та магістерські роботи. Підготовці бакалаврів та магістрів підпорядковані також навчальні й виробничі практики студентів.

На допомогу студентам викладачами кафедри підготовлено та опубліковано необхідну кількість методичних посібників і рекомендацій, зокрема: Гайналь Т. О., Гнатюком Я. С., Даниляком Р. П., Дойчиком М. В., Кучерою І. В., Ларіоновою В. К., Макаровою А. О., Надураком В. В., Пятківським Р. О., Радченко О. Б., Рохманом Б. М., Терешкун О. Ф. та ін.

Колектив кафедри філософії, соціології та релігієзнавства значну увагу приділяє професійно-виховній роботі зі студентами. Вони є активними в органах студентського самоврядування, у громадському житті факультету, університету, міста, області та України.

Викладачі кафедри наполегливо працюють над удосконаленням традиційних форм і методів навчання студентів, а також запроваджують такі новітні та сучасні методи як ділові ігри, «мозкові атаки», дискусії аналізу конкретних ситуацій, випадків та ін.

Педагогічні новації, передовий досвід запровадження основ Болонського процесу, вивчаються та узагальнюються на засіданнях навчально-методичного семінару кафедри під керівництвом завідувача кафедрою доц. Дойчика М.В., методичного семінару – доц. Терешкун О.Ф. та науково-методологічного семінару – доц. Гнатюк Я.С.

Традиційним стало залучення до викладання окремих спецкурсів та навчальних дисциплін відомих українських учених: Кононова І.Ф. (м. Луганськ), Пічі В.М. (м. Львів), Туленкова М.В. (м. Київ), Ярошовця В.І. (м. Київ).

Система навчальної, методичної та виховною роботи тісно поєднуються з проведенням наукових досліджень кафедри. Спільна дослідницька робота досвідчених вчених і молодих науковців посприяла виникненню наукових шкіл. На кафедрі філософії, соціології та релігієзнавства діє філософська школа під керівництвом проф. Ларіонової В.К. Колектив кафедри виконує 2 науково-дослідні роботи: з історії філософії «Історичний розвиток філософії як чинник світового цивілізаційного процесу» (номер державної реєстрації роботи: 0106 U003091, термін виконання: 2012–2019 та соціології «Інституційні зміни Прикарпатського регіону» (номер державної реєстрації: 0115U001695, термін виконання: 2015–2022). У процесі виконання комплексної науково-дослідної роботи захистили дві докторські: Гоян І.М. – «Психологізм в західноєвропейській філософії XIX – початку XX ст.», Надурак В. В. «Система суспільної моралі в контексті основних принципів синергетики: етико-філософський аналіз», 11 кандидатських дисертацій. Також підготовлено до захисту докторську дисертацію «Гуманітарно-наукові парадигми техніки: антропологічний та аксіологічний виміри» доцентом Терешкун О.Ф. Активно працюють над написанням докторських дисертацій науковці кафедри – Будз В. П., Дойчик М.В., Гнатюк Я.С. Науковці кафедри здійснюють дослідження ціннісного виміру буття людини та суспільства, особливостей самовираження людської особистості, чинників суспільної

трансформації, морально-етичних проблем сучасного українського суспільства.

Науково-дослідна робота кафедри філософії, соціології та релігієзнавства є пріоритетним напрямом діяльності викладацького колективу. За останніх 5 років викладачами кафедри філософії, соціології та релігієзнавства опубліковано 5 монографій, 138 наукових статей. Науковці кафедри публікують результати досліджень у фахових виданнях України, Польщі, Білорусі, Німеччині та інших країн. Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства працює над розробкою низки науково-дослідних напрямків, пов'язаних з соціально-політичними, управлінськими та духовними проблемами суспільного розвитку.

Пріоритетними для науковців кафедри є такі наукові напрямки досліджень: етика, історія філософії, філософія техніки та методологія науки, соціальна філософія, ґендерні дослідження, соціологія культури, релігієзнавство, філософська україністика. Відзначаються вагомим доробком проф. Гоян І.М. з історії філософії та прикладних тем, зокрема з епістемології радикального конструктивізму, проф. Ларіонова В.К. – з історії етики та особливостей функціонування моралі в структурі соціального життя, проф. Голянич М.Ю. – з філософії майбуття та історії футурологічних досліджень, проф. Надурак В.В. – з вивчення системи суспільної моралі та прийняття моральних рішень. Доценти – Гнатюк Я.С., Терешкун О.Ф., Будз В. П. плідно розробляють проблеми логіки, філософії техніки, соціальної філософії. Доценти – Гайналь Т.О., Кучера І.В. – з проблем забезпечення рівних прав та реалізації можливостей жінок в Україні та теоретичної проблематики проведення соціологічних досліджень, проведення літніх шкіл та тренінгів, залучення студентів до соціологічних досліджень в Прикарпатському регіоні.

З метою підвищення ефективності наукових досліджень проводяться міжнародні, всеукраїнські й регіональні наукові конференції.

Узагальнюючі результати наукових досліджень викладачів кафедри філософії, соціології та релігієзнавства належним чином відображені у низці монографій, збірках наукових статей, навчальних посібниках, матеріалах конференцій.

З 1996 року на факультеті розпочато публікацію фахового видання «Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія». З 1999 року кафедрами філософії та 3-х кафедр психологічних наук започатковано видання фахового журналу – «Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки». На даний час видано 20 випусків. Готовий до видання 22-й випуск. Публікації присвячені розгляду широкого кола актуальних проблем з історії філософії, етики, філософського осмислення проблем людини, соціально-економічної, соціокультурної сфер суспільного життя, теорії пізнання, логіки, філософської антропології, філософських аспектів релігієзнавчих, соціологічних, культурологічних досліджень. Кафедра також бере участь у підготовці інших видань за підсумками проведення низки міжнародних, всеукраїнських наукових та науково-практичних конференцій, семінарів та симпозіумів.

Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства запланувала на наступні роки здійснити такі заходи в навчальній та науково-методичній роботі:

- розробити плани та запровадити нові спеціалізації для студентів випускного курсу;
- конкретизувати завдання удосконалення викладання дисциплін та організації навчального процесу у відповідності з вимогами Закону України «Про вищу освіту» щодо формування компетенцій здобувачів вищої освіти, їх професійних, світоглядних та громадянських якостей;
- продовжити розробку з врахуванням новітніх підходів до підготовки навчальних посібників, навчально-методичних практикумів та іншої методичної літератури у друкованому та електронному варіантах із дисциплін спеціальності «Соціологія»;

- розширити співпрацю з спорідненими кафедрами та відповідними інституціями сусідніх країн – Литви, Молдови, Польщі, Румунії та Словаччини, а також з університетами Німеччини, Канади, США.

1.3.2 МАТЕРІАЛЬНО ТЕХНІЧНА БАЗА ФІЛОСОФСЬКОГО ФАКУЛЬТЕТУ

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» має сучасну матеріальну та розвинену соціальну інфраструктуру.

Базою для підготовки бакалаврів та магістрів спеціальностей «Філософія», «Соціологія», «Психологія», «Релігієзнавство» слугують аудиторні приміщення філософського факультету загальною площею понад 2140 кв. м. Загалом за студентами закріплено 15 аудиторій. Загальна площа, яка припадає на 1 особу становить 14 кв. м, навчальна – понад 3,5 кв. м.

Лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття для студентів напряму проводяться в навчальних аудиторіях, спеціалізованих кабінетах, які оснащені комп'ютерами (у своєму розпорядженні викладачі і студенти мають 30 комп'ютерів), мультимедійними проекторами, наочністю, літературою, програмною продукцією. Використовуючи інформаційні ресурси, студенти мають можливість отримати сучасну інформацію в галузі соціології. В 2017 р. на факультеті для студентів обладнано комп'ютерний клас (20 шт.) у межах виконання проекту програми Еразмус+ (ауд. 516а, 30 кв.м). Відремонтовано і переобладнано аудиторію 516, її названо на честь Героя України Романа Гурика.

У навчальному процесі викладачами філософського факультету активно використовується комп'ютерна база Центру інформаційних технологій для забезпечення дистанційного навчання. В електронному варіанті розроблені форми контролю і особливості оцінювання знань студентів. Всі структурні підрозділи факультету комп'ютеризовані та підключені до мережі Інтернет.

До послуг студентів факультету – Центр інформаційних технологій площею 600 кв. м із 120 персональними комп'ютерами, спеціалізовані мультимедійні лекційні аудиторії площею 150 кв. м на 100 місць та 100 кв. м на 70 місць.

Для студентів філософського факультету працюють ряд читальних залів. Серед них – спеціалізований читальний зал філософського факультету на 60 місць, читальні зали історичних наук, кабінету україніки, гуртожитку № 5. Поряд з факультетом розташована Обласна наукова бібліотека імені Івана Франка. Студенти можуть також користуватися послугами інших бібліотек міста й області через Інтернет та МБА (Міжбібліотечний абонемент).

Студенти філософського факультету на 100% забезпечені місцями в гуртожитку, де створені належні умови для проживання.

Санітарно-технічний стан будівель і споруд, що використовуються у навчальному процесі, та умови експлуатації приміщень є задовільними, про що свідчать матеріали СЕС та Пожежної інспекції.

1.4 ОСНОВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ, ЩО ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ, СПОСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

У процесі забезпечення викладання навчальних курсів професорсько-викладацький склад кафедри філософії, соціології і релігієзнавства використовує різноманітні методи й форми навчання студентів. Навчальним планом передбачено аудиторну роботу зі студентами й самостійна роботу студентів.

Основні форми аудиторного навчання:

- лекції (вступні, тематичні, підсумкові, лекції-практикуми, лекції-диспути, проблемні лекції, настановчі та ін.);
- практичні (семінарські) заняття (семінари-діалоги, тренінги, ділові ігри, конференції тощо);
- консультації (колективні, індивідуальні, групові),

Протягом забезпечення викладу навчальної дисципліни використовуються такі **засоби навчання**:

Навчальна література	**Наочні матеріали**	**Відео матеріали**	**Програмно-методичне забезпечення комп'ютерною**
підручники; навчальні посібники; хрестоматії; наукова література; наукова періодика; словники; довідники; збірники; нормативні документи; спеціалізована література; методичні посібники	таблиці; схеми; плакати; ілюстрації; зображення; фотографії.	документальні фільми; документальне відео; навчальні презентації.	навчально-методичний комплекс для дистанційної форми навчання; завдання для самостійного опрацювання; завдання для індивідуальної роботи; тестові завдання; контрольні завдання.

Система контролю та управління якістю підготовки фахівців спеціальностей 033 «Філософія», 031 «Релігієзнавство», 054 «Соціологія» базується на «Порядку організації та проведення оцінювання успішності студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», затвердженого наказом ректора університету № 572-С від 25 жовтня 2010 р. та відповідно до ухвали Вченої ради університету від 30 квітня 2013 р. про доповнення до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», який включає в себе поточний та семестровий контролі знань (далі – Порядок оцінювання).

Відповідно до Порядку оцінювання в Університеті розроблена система контролю й управління якістю підготовки фахівців, що охоплює весь період навчання студента. Контрольні заходи є необхідним елементом зворотного зв'язку в навчальному процесі та забезпечують визначення рівня досягнення завдань навчання та дозволяють корегувати, за необхідності, хід навчального процесу. Видами контролю є: поточний, підсумковий (семестровий), державна атестація.

Під час контролю знань студенти складають усні відповіді, розв'язування тестів, написання й захист рефератів, письмові та усні заліки чи екзамени, контрольні, а також

курсові роботи.

Критеріями оцінювання можуть бути:

при усних відповідях:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення, культура мови;
- впевненість, емоційність і переконаність;
- використання основної та довідкової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо);
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

при виконанні письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи;
- підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки, різних технічних засобів (плівок, слайдів, приладів, схем тощо).

Упродовж **поточного контролю** студент отримує оціночні бали (у залежності від якості змісту відповідей можуть ставитись «5», «4», «3», «2») за різні види діяльності, які додаються до підсумкових балів за екзамен та за самостійну й науково-пошукову діяльність студента. По завершенню практичних занять, викладач виводить середній бал успішності знань студента. Середній бал по практичних (семінарських) множиться на коефіцієнт вагомості «**10**» і отримується загальний бал за поточний контроль.

Підсумковий контроль демонструє рівень знань й успішності студентів, відбувається у формі екзамену чи заліку.

Семестрова оцінка дисципліни – сума балів за поточний і підсумковий контроль та оцінку самостійної роботи студента. 100 балів з дисципліни – сума оцінок за поточний семестровий контроль (практичні заняття) (максимум 50 балів) та результатів складання контрольної роботи, екзамену, самостійну й індивідуальну пошукову роботу студента (реферати, публікації, творчі роботи) (максимум 50 балів).

Поточні оцінки успішності («5» – «відмінно», «4» – «добре», «3» – «задовільно», «2» – «незадовільно») – показники рівня знань студентів на практичних (семінарських) заняттях.

Підсумкова оцінка за семінарські заняття виставляється за результатами роботи на практичних (семінарських) заняттях і є середнім арифметичним (заокругленим до сотих) всіх отриманих оцінок за дані заняття. Отримані «незадовільні» оцінки враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.

Оцінка за самостійно-пошукову наукову діяльність студента із запропонованих напрямів може доповнити оцінку за екзамен, контрольну роботу. Оцінка самостійної роботи студента (максимум 10 балів) – дається за виконані індивідуальні завдання, можливо за наукові публікації, виступи на наукових конференціях, участь у роботі студентського наукового гуртка, участь в олімпіадах, конкурсах з відповідної (чи суміжної) дисципліни за поданням наукових керівників чи керівників наукових гуртків, рішенням кафедри (за умови, що підсумковий не перевищує 50 балів).

Залік – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу з визначеної дисципліни і складається із зданих залікових змістових модулів, виконаних тестових завдань, тематичних рефератів тощо. Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань, результатів складання змістових модулів та залікової роботи. Порядок та система оцінювання

передбачається у робочих навчальних програмах дисципліни.

Семестровий залік виконується всіма студентами в обов'язковому порядку. Варіанти завдань на залік (у варіанті повинно бути не менше 4-ох завдань), бали за їх виконання, критерії оцінювання розробляються викладачами, які ведуть семінарські (практичні) заняття за погодженням з викладачем, за яким закріплена навчальна дисципліна та затверджуються на засіданнях кафедри з розрахунку максимально 100 балів.

Результати екзамену (**оцінка за екзамен**) – максимум 50 балів.

Під час поточного контролю враховується:

- систематичність роботи на семінарських заняттях;
- рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах;
- знання навчального та наукового матеріалу;
- активність при обговоренні питань.

При виставленні оціночних балів за екзамен, а також за контрольну роботу, враховується:

- рівень теоретичних знань;
- обізнаність із новими науковими дослідженнями;
- вміння творчо підійти до висвітлення питання;
- аналітичне мислення.

Оцінювання курсової роботи проводиться у 100-бальній шкалі та включає суму балів за її виконання (максимально 50 балів) та захист (максимально 50 балів).

Оцінювання навчальної та виробничої практики здійснюється за 100-бальною шкалою. Оцінка за той чи інший вид практики включає суму балів за захист матеріалів практики, оформлення звітних документів (максимально 50 балів) та за якість реалізації оволодіння студентами спеціальностей 033 «Філософія», 031 «Релігієзнавство», 054 «Соціологія» сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них на основі одержаних у вищому навчальному закладі знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи на базі практики (максимально 50 балів).

Робочими програмами проходження практик визначені звітні документи по різних видах практик, які оцінюються відповідною кількістю балів. Відсутність будь-якого зі звітних документів є підставою для недопускання студента до захисту матеріалів практики.

Захист матеріалів всіх видів практики відбувається при комісії, відповідно до розпорядження завідувача кафедри філософії, соціології та релігієзнавства й оцінюється максимально в 50 балів.

Відповідно до ухвали Вченої ради університету від 30 квітня 2013 р. про доповнення до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» дозволяється преміювати обдарованих студентів додатковими балами за розпорядженням декана факультету на підставі рішень засідань відповідних кафедр і копій підтверджуючих документів про здобуті результати на студентських олімпіадах, конкурсах наукових робіт.

Переможців (учасників, які посіли перше, друге, третє місця в особистому заліку) Міжнародних студентських олімпіад, ІІ етапу Всеукраїнських студентських олімпіад з навчальних дисциплін, напрямів і спеціальностей дозволяється преміювати 50 (п'ятдесятьма) балами з кожної фахової дисципліни, яка завершується екзаменом в поточному семестрі.

Переможців і призерів ІІ туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт дозволяється преміювати 50 (п'ятдесятьма) балами з однієї профільної дисципліни, яка завершується екзаменом в поточному семестрі. Такі студенти одержують із відповідних дисциплін підсумкову оцінку без складання екзамену.

Державна атестація студентів здійснюється державною екзаменаційною комісією після завершення навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні та з метою встановлення фактичної відповідності рівня підготовки до вимог освітньої (кваліфікаційної) характеристики. Форми та порядок проведення державної атестації визначається навчальним планом підготовки та локальними документами деканату філософського факультету та кафедри філософії, соціології і релігієзнавства.

Академічні успіхи студента (семестрова оцінка) виставляються у відомостях успішності за університетською (100-бальною), національною шкалою та шкалою ECTS.

Кожна оцінка завіряється підписом екзаменатора. Після завершення екзамену (заліку) екзаменатор здає відомість обліку успішності в той же день у деканат, де розписується про її здачу.

Паралельно, виставляючи оцінки у відомість, викладач виставляє оцінки в індивідуальний навчальний план студента.

Відомості обліку успішності нумеруються, зшиваються на факультеті як документ строгої звітної протягом періоду навчання студента.

Відомість обліку успішності розрахована на 30 студентів, тому друкується на двох сторінках; кінець відомості зі словами «Всього: відмінно, добре, задовільно і т. д.» друкується вкінці другої сторінки.

Загальні результати опанування студентами навчальної дисципліни оприлюднюються викладачем. Працівниками деканату визначається та оприлюднюється рейтинг студентів, який враховується при призначенні стипендії студентам державної форми навчання.

Таким чином, контроль успішності студентів спеціальностей 033 «Філософія», 031 «Релігієзнавство», 054 «Соціологія» здійснюється на основі накопичувальної системи оцінювання знань за 100-бальною шкалою, що відображає рівень засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу за результатами поточного та підсумкового контролю. Максимальна кількість балів при поточному модульному контролі обов'язкових видів роботи становить 50 балів, підсумковому контролі – 50 балів. Академічні успіхи студента виставляються у відомостях успішності за стобальною, національною та шкалою ECTS.

Встановлюється таке співвідношення між шкалою оцінок ECTS, національною шкалою оцінювання і 100-бальною шкалою:

Шкала ECTS	**Національна шкала**		**Університетська шкала**
A	5 (відмінно)	зараховано	90-100
B	4 (добре)		80-89
C			70-79
D	3 (задовільно)		60-69
E			50-59

FX	2 (незадовільно)	не зараховано	26-49 (з можливістю повторної перездачі)
F			1-25 (з можливістю повторного слухання курсу)

Критерії поточної оцінки
(«відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»)

Оцінка «5» (**«відмінно»)** ставиться, коли студент вільно відтворює навчальний матеріал і володіє ним; знає категоріально-понятійний апарат дисципліни; легко орієнтується в історії становлення науки та теорій, логічно висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; критично мислить; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань. Опрацював рекомендовану основну й додаткову джерельну базу. Може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання і оцінити результати власної практичної діяльності. Володіє логікою предмета, висловлює власне ставлення до навчального матеріалу. При відповідях може систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати; вміє визначати роль людського фактора; дає характеристику альтернатив розвитку окремих ситуацій; терпимо ставитись до своїх та чужих помилок. Відповідь на «відмінно» чітка, виразна, завершена, у письмовій роботі без помилок.

Оцінка «4» **(«добре»)** ставиться, коли студент має повні знання програмного матеріалу, знає основні ідеї, концепції, теорії, досягнення з дисципліни; аналізує, робить аргументовані висновки, характеризує наукові явища і процеси, вміє порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати інформацію, використовуючи різні джерела; вміє виявляти суперечності в позиціях, різні інтереси; рецензує відповіді студентів; зіставляє і систематизує дані і застосовує їх при характеристиці феноменів, явищ, процесів; демонструє знання термінів та понять; встановлює синхронність подій. При оцінці «добре» допускаються незначні неточності, помилки (не більше 1–2) та недостатній досвід у творчому застосуванні умінь і навичок; власне ставлення студента висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності; писемне мовлення добре.

Оцінка «3» **(«задовільно»)** ставиться, якщо студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам’ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв’язків, знайомий з основними ідеями, поняттями навчального матеріалу. При цьому аргументація слабка, є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках, наявні помітні прогалин, писемне мовлення спрощене. Має елементарні нестійкі навички виконання завдання.

Оцінка «2» (**«незадовільно»**) ставиться, якщо студент не орієнтується у матеріалі, має фрагментарні знання (менше половини) при загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні уміння та навички навчальної діяльності; під час відповіді допускає суттєві помилки, не володіє навичками порівняння, аналізу, синтезу, структурування тощо.

Критерії оцінювання за національною шкалою:

А - «Відмінно». Теоретичний зміст курсу засвоєний повною мірою, без прогалин, наявні важливі практичні навички роботи з засвоєним матеріалом.

B - «Дуже добре». Теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, основні завдання виконані.

C - «Добре». Теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, деякі практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані недостатньо, основні завдання виконані.

D - «Задовільно». Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не мають суттєвого характеру, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання завдань виконані, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки.

E - «Достатньо». Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, окремі практичні навички роботи не сформовані, багато з передбачених програмою навчання завдань не виконані.

FX - «Умовно незадовільно». Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою навчання завдань не виконані.

F - «Безумовно незадовільно». Теоретичний зміст курсу не засвоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані завдання містять значні помилки.

1.5. ГРАФІК НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
на 2017-2018 н. р.

http://www.pu.if.ua/depart/Educational/resource/file/nakazy/2016-2017/%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4.pdf

1.6 РОБОЧІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ

Робочі навчальні плани ОКР «Бакалавр», «Спеціаліст», «Магістр» спеціальностей «Філософія», «Психологія», «Соціологія», «Релігієзнавство» поміщені в окремих вкладених файлах.

1.7 АНОТАЦІЇ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ОКР «БАКАЛАВР» 054 «СОЦІОЛОГІЯ»

1. Цикл загальної підготовки

1.1. Обов'язкові дисципліни

Назва дисципліни	**ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	I II
Мета навчальної дисципліни	вивчення основних періодів розвитку української культури, проблеми етногенезу та культурогенезу українського народу, аналіз історичної специфіки української національної культурної традиції, що постає невід'ємною умовою формування ціннісних орієнтирів та гуманізації сучасного українського соціокультурного простору.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- загальні відомості культурно-історичного процесу; - особливості культурних епох, їх духовні цінності та пріоритети; - досягнення в різних галузях духовної культури; - художні стилі та шедеври культури; - види та жанри мистецтв, їх художню мову; - провідних діячів науки і культури, які визначають характер та особливості культури тієї чи іншої епохи.
вміти	- аналізувати явища духовного життя, усвідомлювати природу різних жанрів художньої творчості і видів мистецтв, орієнтуватися у багатому світі духовної культури; - розрізняти світобачення і світорозуміння кожної культурно-історичної епохи; - збагачувати власну духовну культуру шляхом самоосвіти, творчо працювати над прирощенням і вдосконаленням культурно-освітніх знань.
Зміст дисципліни	Українська культура як синтез духовного життя народу. Культура і суспільство. Філософські концепції культури. Історія української культури у наукових дослідженнях. Культура Київської Русі. Українська культура XIV – першої половини XVII ст. Українська культура другої половини XVII – XVII ст., Доба

	культурно-національного відродження (XIX – XX ст.) Українська культура радянського періоду. Культура стародавнього світу. Культура епохи Відродження. Культура Нового часу. Культура і глобальні проблеми сучасності.
Тривалість	90 год. (12 год. лекцій, 18 год. семінарів, 60 год. самост. роботи
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	II III
Мета навчальної дисципліни	підвищення загального мовного рівня студентів, знайомство з особливостям: офіційно-ділового стилю мовлення як в усній, так і в писемній формах, його практичне застосування у широкій сфері діяльності різних фахівців.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- основні правила оформлення найважливіших документів; - чітко визначати і користуватися двома формами ділового мовлення: усним і писемним, знати їх особливості.
вміти	- добирати відповідні терміни з фаху для оформлення документації; - крім грамотного оформлення ділових паперів необхідно логічно й послідовно подавати стислу інформацію з того чи іншого питання; - правильно вживати пасивні конструкції, що характерні для ділового стилю; - поєднувати числівники з іменниками, знати правила відмінювання і написання прізвищ, що складає певні труднощі в сучасному діловодстві; - дотримуватись норм сучасної літературної мови, не допускати калькування, змішування мов; - логічно формувати думки, дотримуватись послідовності і точності викладу.
Зміст дисципліни	Заява-зобов'язання, доручення, відомість, довідка, наказ, договір, протокол, витяг з протоколу, характеристика, постанова, акт, розпорядження,

	таблиця, лист, оголошення, список, накладна, запрошення, розписка.
Тривалість	90 год. (2 год. лекцій, 28 год. семінарів, 60 год. самост. роботи
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**ФІЛОСОФІЯ**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	II IV
Мета навчальної дисципліни	розкриття змісту філософії як універсального способу самоусвідомлення і теоретичної основи розвитку світоглядних знань людини та суспільства, як смислотворчого ядра культури народу, його духовної діяльності. Викладання спрямовується на розширення світоглядних орієнтирів, осмислення дійсності, себе в навколишньому світі й сенсу людського буття, на формування філософської культури майбутніх фахівців, на розкриття їх творчого потенціалу у всіх сферах життя. Оволодіння основами філософських знань повинно допомогти студентам глибоко усвідомити, що від їх ґрунтовної гуманітарної і фахової підготовки, вміння самостійно й творчо мислити та діяти залежить не тільки індивідуальний успіх, але й посилення життєдайності, відродження кращих традицій українського народу, піднесення його ролі у світовому процесі творення загальнолюдських цінностей.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	– основне коло філософських питань, специфіку предмету, її методи та функції, основні етапи розвитку світової філософії, напрями, філософські школи, особливості філософських течій в різні періоди історії філософії, зміст філософських ідей зарубіжних і українських мислителів, які репрезентували той чи інший напрям розвитку філософської думки, актуальні проблеми сучасної зарубіжної та специфіку розвитку української філософії, а також головні положення та проблеми учення про буття, матерію, свідомість, філософські концепції розвитку, основні закони й категорії діалектики як теорії розвитку вузлові питання та принципи гносеології, праксеології, аксіології,

	найважливіші питання розвитку суспільства, людини та проблеми сучасної соціальної філософії.
вміти	– давати визначення основних філософських понять, аналізувати філософські праці, визначати важливі ідеї для розвитку філософської думки у творчості українських та зарубіжних мислителів, самостійно формулювати й висловлювати думки по змісту дискусійних питань, критично переосмислювати набуті знання та стереотипи у сприйнятті та розумінні дійсності, аргументовано захищати власну думку з проблем відношення "Світ і людина", толерантно відноситися до поглядів інших людей на ці проблеми, використовувати філософські знання для поглиблення самопізнання й світопізнання, духовного розвитку своєї особистості та гуманізації відносин у суспільстві.
Зміст дисципліни	Тема 1. Предмет філософії. Філософія та її роль у суспільстві. Поняття світогляду, його джерела і структура. Філософія як теоретична основа світогляду. Основне коло філософських проблем. Філософія в системі культури. Методи та функції філософії. Тема 2. Виникнення та історичний розвиток філософії. Філософія Стародавнього Сходу. Історичні передумови виникнення філософії. Філософська думка Стародавньої Індії. Філософські вчення Стародавнього Китаю та їх своєрідність. Тема 3. Антична філософія. Проблема буття і пізнання, людини і світу в античній філософії. Мілетська школа (Фалес, Анаксімандр, Анаксімен). Числова філософія Піфагора і піфагорійці. Атомістичне вчення Левкіппа і Демокріта. Філософське вчення софістів про людину як міру всіх речей. Філософія Сократа, Платона, Аристотеля. Філософсько-етичні погляди Епікура і епікурейців. Стоїцизм. Скептицизм. Неоплатонізм. Тема 4. Особливості розвитку філософської думки в Європі за доби Середніх віків, Відродження та Нового часу. Середньовічна філософія та її особливості. Реалізм і номіналізм про природу загальних понять (універсалій). Філософія Т. Аквінського. Середньовічна містика. Перехідний характер філософії Відродження. Філософські ідеї М. Кузанського, Еразма Ротердамського, М. Фічіно, М. Монтеня, Дж. Мірандолли, Дж. Бруно та діячів реформаторського руху. Характерні риси і особливості філософії Нового часу. Проблема методу пізнання. Емпіризм і раціоналізм (Ф. Бекон, Р. Декарт). Вчення Б. Спінози

	про субстанцію. Монадологія Г. Лейбніца. Гносеологічні та онтологічні концепції Т. Гоббса, Дж. Локка, Дж. Берклі, Д. Юма.Філософія Просвітництва (Ф.-М.Вольтер, Ж.-Ж Руссо, Ш.Монтеск'є). Трактування людини і суспільства французькими матеріалістами (Д. Дідро, П. Гольбах, К.-А. ГельвеційЮ, Ж. Ламетрі). Філософські ідеї німецьких просвітників (Х. Вольф, Г. Лессінг, Й. Герде, Й. Гете, Ф. Шіллер, В. Гумбольдт). Тема 5. Німецька класична філософія. Історичні умови формування класичної німецької філософії та її основні риси. "Коперніканський" переворот І. Канта у філософії та його теорія пізнання. Суб'єктивно-ідеалістичне учення Й. Фіхте. "Філософія тотожності" Ф. Шеллінга. Філософська система і метод Г. Гегеля. Антропологічний матеріалізм Л. Фойєрбаха. Тема 6. Зарубіжна філософія XIX – XX ст. Основні філософські течії у Західній Європі. Критичний перегляд принципів і традицій класичної філософії та виникнення некласичних філософських вчень. Захист і оновлення класичних традицій: неокантіанство, неогегельянство. Історичні умови та джерела виникнення марксистської філософії. Виникнення позитивізму (О. Конт, Г. Спенсер) та емпіріокритицизму (В. Мах, Р. Авенаріус). "Філософія життя" (А. Шопенгауер, Ф. Ніцше, А. Бергсон, О. Шпенглер). Філософські проблеми психоаналізу (З. Фройд). Утилітаризм (І. Бентам, Дж. Мілль) та прагматизм (Ч. Пірс, В. Джеймс, Дж. Дьюї). Тема 7. Українська філософія. Історія української філософії та проблеми її періодизації. Іларіон, Володимир Мономах, Кирило Турівський, Данило Заточенник, Клим Смолятич про проблеми буття, пізнання, сенсу життя, співвідношення духовного та фізичного в людині і її моральні риси. Філософська думка у культурно-освітніх центрах України XIУ-XУП століть. Професійна філософська освіта у Києво-Могилянській академії (І. Гізель, С. Яворський, Т. Прокопович, Г. Кониський, Г. Щербицький, М. Крзачинський). Г. Сковорода – фундатор української філософії. Філософські ідеї українських мислителів XIX – XX ст. Тема 8. Філософське розуміння світу та розвитку. Буття та його форми. Поняття матерії, руху, простору і часу. Філософське розуміння категорії "світ". Розвиток і його ознаки. Категорії діалектики. Основні закони

	розвитку. Тема 9. Свідомість як філософська проблема. Проблема свідомості у філософії. Основні концепції походження свідомості. Свідомість і мова. Самосвідомість. Свідомість, свобода і проблема вибору. Духовна діяльність і духовні цінності. Свідомість і творчість. Тема 10. Пізнання як предмет філософського аналізу. Пізнання як предмет філософського аналізу. Основні принципи пізнання. Форми мислення. Єдність чуттєвого і раціонального в пізнанні. Проблема істини у філософії і науці. Істина і омана. Істина і правда. Форми і методи наукового пізнання. Етичні норми і цінності науки. Тема 11. Проблема людини у філософії. Філософський зміст понять "індивід", "індивідуальність" та "особистість", їх співвідношення з поняттям "людина". Свобода як особистісна і суспільна цінність. Особа і проблема аксіології. Філософія як форма самопізнання особистості та сенсу людського життя. Проблеми духовного відродження України та самоствердження нової української людини. Тема 12. Суспільство: філософський аналіз. Поняття суспільства та соціальної спільноти. Суспільне виробництво, його основні компоненти. Праця як матеріальна основа розвитку суспільства. Основні сфери суспільного життя. Цінності та їх роль в житті людини і суспільства. Культура та цивілізація.
Тривалість	90 год. (16 год. лекцій, 18 год. семінарів, 56 год. самост. роботи
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**ІСТОРІЯ УКРАЇНИ**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	I I
Мета навчальної дисципліни	поглиблено вивчити головні події історії України.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	предмет та метод, понятєвий апарат та концептуальні підходи до аналізу вітчизняної історії; - витоки української нації та її місце у

	загальнолюдських процесах; - нові напрямки розвитку вітчизняної історичної науки; - конкретних представників політичної еліти України різних історичних епох; - історичну спадщину та сучасний стан розвитку України як самостійної держави; - шляхи та перспективи розвитку України.
вміти	аналізувати історичні процеси, події, факти; - брати участь у дискусіях на суспільно-історичні теми; - користуватися категорійно-понятійним апаратом історичної науки, історичними джерелами та довідниковими матеріалами з історії України; - критично оцінювати місце та роль як окремих особистостей, так і політичних організацій та громадських об'єктів у вітчизняній історії та політиці; - визначати якісні зміни статусу України як суб'єкта світової політики.
Зміст дисципліни	Наслідки політичних репресій. Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій. Національне відродження в другій половині XIX ст. Національна революція 1917-1920 років. "Розстріляне відродження". Голодомор та політичні репресії в Україні у міжвоєнний період. Розвиток західноукраїнських земель. Україна в роки Другої світової війни. Національно-визвольний рух у 40-х – 50-х роках. Діяльність ОУН-УПА. Радянизація України у післявоєнний період. Криза тоталітаризму. Дисидентський рух. Перебудова та її наслідки для України. Національно-визвольний рух наприкінці 80-х – на початку 90-х років. Розвал Радянського Союзу. Проголошення державної незалежності України. Суперечності та проблеми сучасного державотворення в Україні.
Тривалість	90 год. (12 год. лекцій, 18 год. семінарів, 60 год. самост. роботи
Форма контролю	залік

1.2. Вибіркові дисципліни

1.2.1. Дисципліни за вибором ВНЗ

Назва дисципліни	**СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	I I
Мета навчальної дисципліни	дати теоретичні уявлення про структуру і можливості сучасної обчислювальної техніки.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- можливості застосування сучасних ПЕОМ в емпіричних дослідженнях; - основні фундаментальні поняття інформатики – алгоритм, програма, змінна, оператор тощо; - основні технічні поняття, пов'язані з організацією сучасних ПЕОМ – процесор, пам'ять, диски тощо; - основні принципи організації сучасного програмного забезпечення – орієнтація на діалог, модальність тощо.
вміти	- самостійно працювати з ПЕОМ – мати навички, необхідні для самостійного освоєння нового програмного забезпечення; - самостійно готувати тексти рукописів за допомогою принаймні одного текстового редактора; - читати та при необхідності складати невеликі програми, пов'язані з професійною діяльністю, на одній з мов високого рівня.
Зміст дисципліни	Історія розвитку інформатики та засобів обчислювальної техніки. Поняття алгоритму та програми. Властивості алгоритму. Архітектура сучасних ПЕОМ. Основні поняття операційної системи НЗ/ВОЗ. Робота в середовищі MS/DOS. Основи програмування на одній з мов високого рівня (Бейсик або Паскаль). Побудова арифметичних та логічних виразів. Основні синтаксичні конструкції: присвоєння, умовний оператор, цикли, підпрограми. Робота з файлами. Елементарні поняття комп'ютерної графіки. Підготовка та редагування текстів за допомогою ПЕОМ (на прикладі конкретного текстового редактора). Знайомство з організацією та використанням пакетів програм аналізу даних (на прикладі конкретного пакету).

Тривалість	90 год. (30 год. лабораторних, 6о год. самост. роботи
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**ПОЛІТОЛОГІЯ**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	I II
Мета навчальної дисципліни	ознайомити студентів з основними досягненнями політології.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- що є об'єктом, предметом і методом політології, володіти її понятійно-категоріальним апаратом; - світові і вітчизняні політологічні школи, концепції і напрямки; - політичні феномени і цінності: політична діяльність, політичний процес, політична влада, політичний режим, політична система, політичне лідерство, політичний конфлікт, політична культура, демократія, консенсус, громадське суспільство; - основні політичні партії, громадські організації і рухи; - суть і функції держави в політичній системі суспільства.
вміти	- розпізнавати різні види владних відносин, специфіку політичної влади, її сутність, структуру, характерні ознаки і функції; - орієнтуватися в проблемах поділу влад, формах державного устрою і формах державного правління; - розпізнавати прояви прямої і представницької демократії, сприяти їх утвердженню в сучасному українському суспільстві; - формувати і відстоювати свою життєву (політичну) позицію, чітко розуміти свої громадські права, свободи і обов'язки, відстоювати принципи громадського суспільства і правової держави; - давати раціонально-критичну оцінку діям різних політичних партій і лідерів з позицій загальнонаціональних інтересів; - орієнтуватися в міжнародному політичному житті, геополітичній обстановці, мати уявлення про місце і статус України в сучасному світі; - об'єктивно і критично оцінювати життєво важливу

	соціальну-інформацію; - готувати повідомлення на політичну тему, брати участь в політичних дискусіях, передвиборчих компаніях, масових і групових політичних опитуваннях; - жити в умовах політичного плюралізму, формувати культуру опозиції, вносити спрямовувати зусилля на гармонізацію людських, міжнаціональних, міжпартійних відносин.
Зміст дисципліни	Політологія як наука про закономірності розвитку і функціонування політичного життя суспільства, механізми політичної влади, управління політичними процесами. Основні етапи розвитку світової і вітчизняної політичної думки. Політика і політичні відносини. Політична влада. Політичний процес. Політична система суспільства, політичний режим. Політичні партії, громадські організації і рухи в соціально-політичному житті суспільства. Особистість і політика. Політична культура. Світовий політичний процес.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**ЛОГІКА**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	I I
Мета навчальної дисципліни	дати знання теоретичного потенціалу концептуальних уявлень про логічну природу розсудкових форм міркувань та їх взаємозв'язку у контексті розсудкової діяльності. На цій підставі сформувати і виробити у студентів навички й уміння свідомо оперувати формами розсудку за певними правилами і законами, яким підлягає правильне мислення, що веде до істини.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	логічну природу і гносеологічну функцію форм мислення: основні закони традиційної і нетрадиційних логічних систем; - логічні операції з формами міркувань та їх

	правила; - правила і закони логічних числень (класів, висловлень, предикатів); - логічні засади теорії аргументації; - логічну природу і пізнавальну функцію форм розвитку знання (проблема, гіпотеза, теорія); - загальнонаукове та світоглядне значення логіки як науки про міркування.
вміти	володіти такими прийомами формування понять як: порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення; - використовувати метод формалізації над змістом і обсягом понять; - користуватися методами таблиць істинності та аналітичних таблиць для логічного аналізу складних суджень; - застосовувати розв'язкові процедури до аналізу міркувань у формі умовиводів логіки висловлень і логіки предикатів; - використовувати правила і закони логіки класів, логіки висловлень і логіки предикатів для аналізу логічних адекватних цим системам форм мислення; - доводити і спростовувати міркування на змістовному та формалізованих рівнях; - аналізувати проблеми, гіпотези, теорії.
Зміст дисципліни	Предмет, мета і значення логіки як науки і навчальної дисципліни; місце і роль логіки в системі культури: мислення і мова; мова логічних систем; поняття, його структура та види; логічні дії з поняттями; основні логічні прийоми формування понять; судження, його структура, види суджень, відношення між судженнями, логічні операції із судженнями; основні закони традиційної логіки та їх методологічне значення; закони логіки класів, закони логіки висловлень, закони логіки предикатів; умовивід як форма міркування, види видів логіки висловлень і логіки предикатів; розв'язкові процедури логіки висловлень і логіки предикатів. Логічні основи аргументації; доведення його структури та види; правила і помилки доведення спростування. Логічна природа і пізнавальна роль наукової проблеми, гіпотези і теорії. Роль логіки в розвитку, систематизації

	та обґрунтування наукових знань та формування логосфери особи.
Тривалість	90 год. (14 год. лекційних, 18 год. семінарських, 58 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен

1.2.1. Дисципліни вільного вибору студента

Блок А (студент обирає одну дисципліну)	
Назва дисципліни	**РЕЛІГІЄЗНАВСТВО**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	III V
Мета навчальної дисципліни	підвищити рівень світоглядно-гуманітарної культури студентів, розширити і поглибити їх знання про сутність і природу релігії, її структуру і зміст, закономірності виникнення та розвитку, особливості функціонування та еволюції, історію та особливості віровчення, культу і церковно-конфесійної організації різноманітних релігій та релігійних систем (вірувань, конфесій) світу.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- матеріал, пов'язаний з основами академічного релігієзнавства, його категоріально-понятійним апаратом; - основні відомості про походження, історичний розвиток, віровчення та культ окремих релігій; - історію релігії та Церкви в Україні; - роль релігії в державних процесах в глобальному та українському контексті.
вміти	- використовувати вивчений матеріал у практичному застосуванні у поєднанні із вимогами загальнолюдських цінностей та культури; - володіти релігієзнавчою термінологією, якою послуговуються в побутовому, художньому та

	публіцистичному стилях української мови; - орієнтуватися в релігійному житті України; - розпізнавати небезпечні секти та культи, що руйнують психічне
Зміст дисципліни	Тема 1. Релігієзнавство як наука і навчальна дисципліна. Релігієзнавство як наука. Предмет, об'єкт, структура і метод релігієзнавства. Основні розділи релігієзнавства. Релігія і вільнодумство в історії суспільства. Релігія в системі суспільної свідомості. Релігія і право як форми суспільної свідомості. Зв'язок релігійних та правових нормативів. Сутність і поняття релігії. Структурні елементи релігії та їх взаємодія. Основні соціальні функції релігії та церкви. Феномен релігії. Наукові підходи в питанні походження та сутності релігії. Типологія релігій. Етнічні і національні релігії. Світові релігії. Нетрадиційні релігії. Тема 2. Походження і форми релігії. Теорії походження релігії (міфологічна, антропологічна, монотеїстична, соціологічна та ер.). Джерела знань про витоки релігії. Єдність і багатоманітність джерел релігії. Умови формування первісності релігії. Гносеологічні, соціальні, історичні, психологічні, аксіологічні чинники процесу становлення релігії. Виникнення культових дій. Ранні форми вірувань та їх еволюція. Вихідне багатобожжя. Первісні вірування. Виникнення та загальна характеристика первісних форм релігії. Міф та міфологія як світоглядне підґрунтя релігії. Ранньоісторичні форми релігії та родоплемінні культи: фетишизм, магія, анімізм, тотемізм, землеробський культ, шаманізм, язичництво. Первісна релігія і світові релігії. Тема 3. Етнічні та національні релігії. Характерні ознаки етнічних і національних релігій. Релігійні уявлення Давнього Єгипту. Зороастризм (маздеїзм, вогнепоклонництво). Релігійні уявлення античної Греції і Риму. Індуїзм, джайнізм, сикхізм – національні релігії індійців. Китайські національні релігії – даосизм, конфуціанство. Синтоїзм – національна релігія японців. Юдаїзм як релігія єврейського народу: священні книги, догматика, течії. Тема 4. Світові релігії: історія та сучасність. Буддизм Соціально-історичні передумови виникнення і розвитку буддизму. Філософська основа буддизму.

	Морально-етичні принципи. Будда і його вчення про чотири благородні істини. Основні напрями буддизму: хінаяна і ереліг. Ранньобуддійські общини (сангхи). Поширення раннього буддизму. Світоглядні основи буддизму: ерел, сангха, карма, сансара, нірвана. Заповіді буддизму – 36 правил. Вірування і культ буддизму. Буддійський пантеон. Роль чернецтва у поширенні основних напрямів релігійної філософії буддизму: хінаяни, ереліг та їх уявлення про колесо сансари. Буддизм у Китаї та Японії. Ламаїзм. Дзен-буддизм: виникнення та поширення. Культурно-історичне значення буддизму та його поширення в світі сьогодні. Загальна характеристика християнства. Православ'я. Історичні передумови виникнення християнства. Епоха формування християнства. Соціально-історичні причини виникнення християнства, його ідейні джерела. Еволюція християнства. Християнські догматика і культ. Морально-етична доктрина християнства. Біблія: історія формування та структура. Святі книги християн – Біблія: Старий і Новий Заповіт. Поняття про переказ і традицію. Загальна характеристика віровчення християнства. Джерела християнського віровчення. Євангельські та історичні свідчення про Ісуса Христа. Ісус Христос – засновник християнської Церкви. Формування церковної організації. Вчення ранніх християн. Секти і єресі. Християнська громада і держава. Перетворення християнства на державну, панівну релігію Римської імперії. Твори Отців і Вчителів Церкви та їх роль у поширенні й еволюції християнства. Формування догматики і культу християнства на перших Вселенських соборах. (Апостольський і Нікейсько-Константинопольський символи віри). Ранній розкол християнства (утворення самостійних орієнтальних Церков: Вірменської, Ефіопської, Коптської, Сирійської, Малабарської) на III і IV Вселенських соборах. Великий розкол у християнстві 1054р.: поділ на Західну і Східні Церкви. Світове православ'я. Православне віровчення і його культові особливості. Великий церковний розкол християнства та його історичні наслідки. Історія виникнення православ'я: причини і наслідки. Запровадження християнства у Київській Русі. Структура православної церкви. Виникнення старообрядництва, його основні згоди і напрями.

	Модернізм у сучасному православ'ї. Сучасний стан українського православ'я. Регіони поширення. Вплив православ'я на розвиток загальнолюдської та національних культур різних народів. Католицизм Римо-Католицька Церква: віровчення, культ і організація. Ватикан, інститут папства. Католицьке віровчення. Основні засади християнської моральної доктрини. Культова практика Католицької Церкви. Католицьке церковне право. Соціальна доктрина Католицької Церкви. ІІ Ватиканський Собор, оновлення католицизму. Екуменічний рух у католицизмі – взаємне зняття анафем католицькими і православним першоієрархами в 1962 р. Католицько-православний діалог. Історія Східних Католицьких Церков. Східна політика Ватикану. Католицизм в Україні: історія і сучасність. Українська Греко-Католицька Церква: ґенеза та ідентичність. Протестантизм. Передумови виникнення протестантизму Реформація: соціально-історичний контекст. Соціально-економічні, політичні, релігійні передумови поширення Реформаційного руху. Особливості віровчення і культу протестантизму. Догматика, обряди та діяльність лютеранства, кальвінізму, англіканства, анабаптизму. Основні напрями протестантизму. Ранній протестантизм. Формування лютеранства, кальвінізму, цвінгліканства як протестантських християнських течій. Виникнення (1611р.) баптизму як відгалуження англіканства. Сучасний баптизм. Віровчення і культова практика баптизму. Історична еволюція баптизму. Пуритани – послідовники ідей кальвінізму в Англії. Пізній протестантизм. Пресвітеріанська церква. Виникнення нових гілок анабаптизму. Реформатські церкви та їх ідеологія. Неопротестантизм. Методизм. П'ятидесятництво. Протестантизм в Україні. Іслам. Соціально-історичні причини та ідейні джерела виникнення і поширення ісламу. Коран – священна книга мусульман. Життя Магомета і поширення його вчення. Коран і Сунна як джерела віровчення ісламу. Догматика і культ ісламу. Мусульманське право – Шаріат як вчення про теократичну державу, його структура та джерела. Мусульманські свята, звичаї та обряди. Основні напрями і релігійно-політичні течії ісламу. Сучасна ситуація в ісламі. Вплив

	мусульманської ідеології в арабському світі. Зростання впливу ісламу в постколоніальний період. Наслідки сучасної політизації ісламу та ісламізація політики в світі. Фундаменталізм. Тема 5. Неорелігії в світі та в Україні. Причини виникнення нових релігійних рухів. Проблема класифікації нових релігійних рухів. Палітра нетрадиційної релігійності в світі і у сучасній Україні. Особливості і передумови поширення нетрадиційних релігій. Неохристиянство, релігії орієнталістського напряму, синтетичні та езотеричні об'єднання. Неоязичництво. Саєнтологічні рухи. Віровчення та культова практика нових релігійних рухів. Новоапостольська церква (1832) та її діяльність і догматична основа. Адвентисти сьомого дня. Мормони – Церква Ісуса Христа останніх днів (мормони). Свідки Єгови. Методизм. Вплив процесу відродженням релігії та церкви в суспільному і громадському житті України на поширення неорелігій. Віронавчальні особливості нетрадиційних релігій та суспільно-обрядові передумови їх поширення в Україні. Засади і особливості культової діяльності неорелігій в Україні. Прогноз ерелігійного процесу в світі. Тема 6. Історія релігій в світі та в Україні Особливості функціонування релігій в світі і в Україні. Географія світового поширення православ'я, католицизму, греко-католицизму, протестантизму і новітніх релігій. Історично-географічні аспекти поширення релігій в Україні. Географічна карта релігій в Україні. Суспільно-політичні передумови сучасної релігійної ситуації в світі і в Україні. Українське язичництво. Прийняття й поширення християнства в Україні: особливості, віхи історії. Стан і тенденції зміни релігійної мережі в роки незалежності України. Відродження українського православ'я і внутрішньо православні колізії. Католицизм на українських землях. Український протестантизм. Мусульмани в незалежній Україні. Тенденції розвитку нових релігійних течій і рухів. Проблеми релігійного життя в Україні: міжконфесійні відносини. Конфесії України в контексті міжнародних релігійних реалій. Екуменічні процеси у світі та Україні.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік

Назва дисципліни	**ЕСТЕТИКА**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	III V
Мета навчальної дисципліни	викладання курсу “Естетика” є ознайомлення студентів із головними досягненнями і тенденціями як світової, так вітчизняної естетичної думки від її витоків до сьогодення та на цій підставі формування всебічно розвиненої особистості.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- теоретичні положення естетики; - зміст основних розділів курсу; - категоріально-понятійний апаратом сучасної естетики.
вміти	- використовувати отримані знання в аналізі широкого спектру проявів естетичного, зокрема творів мистецтва.
Зміст дисципліни	Тема 1. Предмет і завдання естетики як науки. Зміст поняття “естетика”. Історична динаміка предмета естетики. Предметне поле сучасної естетики. Естетика і мистецтвознавство. Філософсько-культурологічні та методологічні засади сучасної естетики. Тема 2. Історія естетики Принципи і критерії періодизації естетики. Зародження естетичних уявлень. Естетичні уявлення в культурі Стародавнього Єгипту, Месопотамії, Ірану, Палестини. Естетичні елементи в культурі первісної доби. Праукраїнці про красу світу. Антична естетика. Історичні умови формування естетики рабовласницького суспільства. Соціальні та гносеологічні корені античної естетики. Ознаки античної естетики: об’єктивізм, антропоморфність. Проблема естетичного виховання. Естетика Середньовіччя. Поняття прекрасного у візантійській естетиці. Категорія світла та її зв'язок і ученням ісихазму. Колір як модифікація прекрасного. Теорія символів. Образ-символ-знак. Філософсько-естетичні засади іконописного мистецтва. Вплив естетики середньовіччя

	на подальший розвиток естетичної думки. Естетика доби Відродження. Соціально-історичні та філософські основи естетики Відродження. Вплив гуманістичної ідеології і формування ренесансної естетики. Категорія прекрасного в естетиці Ренесансу. Мистецтво як найдосконаліший спосіб осягнення світу. Естетика доби раціоналізму та Просвітництва в Європі. Естетика класицизму. Філософія раціоналізму та її вплив на формування естетичних принципів класицизму. Естетика доби Просвітництва. Філософські основи просвітницької естетики. Становлення естетики як самостійної науки. Категорія прекрасного в естетиці Просвітництва. Німецька класична естетика. І.Кант – основоположник німецької класичної естетики. Праця "Критика здатності судження". Три типи задоволення: приємне, добре, прекрасне. Мистецтво як творчість через свободу. Гегель – вершина НКФ. Ототожнення з "художньою релігією". Прекрасне – вияв загального у особливому. Відділення естетики від мистецтвознавства та філософії. Естетика XIX-XX ст. Естетика романтизму. Естетика натуралізму та втілення її засад у творчості Е.Золя, Г. де Мопассана, Г.Флобера, братів Гонкурів. Філософія позитивізму та естетична теорія І.Тена. Естетичні засади імпресіонізму. Естетична теорія реалізму. Естетика XX ст. Українська естетика: історія та сучасність. Естетична свідомість доби Київської Русі.Джерела дослідження. Естетичні уявлення міфологічно-язичницької доби. Прикладні і теоретичні проблеми естетики в трактуванні професорів Києво-Могилянської академії. Український неоромантизм. Український футуризм. Тема 3. Метакатегорія "Естетичне". Зміст і сутність поняття "естетичного". Генеза естетичної здатності. Символічно-образна природа естетичного. Типи символів та рівні естетичної свідомості. Евристичний потенціал естетичного. Метакатегоріальний статус поняття "естетичне". Тема 4. Структура естетичної свідомості та основні категорії естетики. Поняття естетичної свідомості. Естетична потреба та її співвідношення з іншими сторонами естетичної

	свідомості. Розвиток естетичної потреби в онтогенезі. Естетичні почуття, оцінки, смак, ідеал. Естетичні погляди й естетична теорія як елементи естетичної свідомості. Естетичне як метакатегорія естетики. Діалектика прекрасного і потворного. Прекрасне і величне. Піднесене та низьке. Категорія трагічного. Комічне як засіб гармонізації буття. Тема 5. Естетика як метатеорія та семіологія мистецтва. Проблема походження мистецтва в світлі сучасної естетичної теорії. Процес автономізації мистецтва в культурі стародавнього світу. Проблема художнього відображення дійсності в естетиці Ренесансу. Традиція і новація в мистецтві. Функції мистецтва стосовно людини, суспільства, природи. Художній образ як категорія гносеології мистецтва. Художній образ та наукова модель. Художній образ як чуттєво-матеріальна форма презентації ідеї. Художній образ і архетип. Символічно-образна мова мистецтва. Тема 6. Митець як суб'єкт художньої творчості. Проблема творчої особистості в історії естетичної думки. сучасна естетика про психологічні риси творчої особистості. Ієрархія художнього обдарування. Талант і геній.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	III V
Мета навчальної дисципліни	ознайомлення студентів з сутністю інформаційного суспільства, його змістом і актуальними проблемами розвитку.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- потенціал інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ) для оптимізації розвитку суспільства;

	- основні проблеми розвитку і впровадження ІКТ; - основні складові політики держави і міжнародного співробітництва в сфері інформаційного суспільства; - особливості формування міжнародної стратегії розвитку глобального інформаційного суспільства; - особливості політики ЄС щодо розвитку європейського інформаційного суспільства; - особливості державної політики країн світу в сфері ІКТ; - імперативи розвитку політичної стратегії України щодо інформаційного суспільства.
вміти	орієнтуватися в змінах міжнародної інформаційної політики і коментувати дії основних її суб'єктів; - здійснювати аналіз державної політики в сфері інформаційного суспільства; - формувати пропозиції щодо поліпшення політичного впливу на розвиток сфери ІКТ
Зміст дисципліни	Інформаційне суспільство як стадія розвитку цивілізації. Основні етапи інформаційної еволюції людства. Підвищення ролі інформації в сучасному суспільстві. Порівняльний аналіз індустріального та інформаційного суспільств. Переваги та вади інформаційного суспільства. Перспективи формування суспільства, основаного на знаннях. Поняття та функції інформатизації. Нові види інформаційних комунікацій та їх соціальне значення. Складові інформаційної технології. Вплив інформаційної революції впливає на різні сфери життєдіяльності суспільства. Проблематика інформаційного суспільства в сучасних концепціях суспільного розвитку. Постіндустріалізм і формування концепції інформаційного суспільства. Методологічні викладки теорії постіндустріального суспільства. Д. Белл і формування теоретичних і концептуальних основ постіндустріалізму. Концепція технотронного суспільства З.Бжезинського. Формування концепції інформаційного суспільства. П.Дракер і його концепція посткапіталістичного суспільства. Футурологія інформаційного суспільства. Концепція «електронного суспільства» М.Маклюена. Світ як «глобальне село». Футурологічна концепція Е.Тоффлера. М.Кастельс і концепція інформаціоналізму. Діяльність європейських міжнародних організацій з питань розвитку інформаційного суспільства. Основні етапи і проблеми формування глобального

	інформаційного суспільства. Поняття глобального інформаційного суспільства у сучасній політології. Інформаційні аспекти економічного розвитку сучасного суспільства. Глобалізація інформаційного середовища світової спільноти. Людський потенціал та інноваційна економіка в інформаційному суспільстві. Індекс розвитку людського потенціалу. Сучасні уявлення про інновації та інноваційний розвиток суспільства. Інноваційна економіка. Соціальні суперечності інформаційного суспільства. Структура зайнятості населення і нові професії в інформаційному суспільстві. Інформаційна нерівність як глобальна проблема сучасності. Освітня нерівність – новий тип соціального розшарування суспільства. Технократія в інформаційному суспільстві. Інтелектуальна нерівність і нові форми експлуатації. Міграція й урбанізація в інформаційному суспільстві. Якість життя в інформаційному суспільстві. Інформаційний спосіб життя. Гуманітарні проблеми інформаційної безпеки. Інформаційна глобалізація суспільства і національна культура. Людина як чинник ризику в інформаційному суспільстві. Інформаційна злочинність і кібертерорризм. Віртуалізація суспільства. Наука й освіта в інформаційному суспільстві. Нова інформаційна реальність і актуальні проблеми науки в інформаційному суспільстві. Методологія науки в інформаційному суспільстві. Філософія освіти в інформаційному суспільстві. Нові уявлення про якість освіти. Інформаційна компетентність та інформаційна культура особистості. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні. Основні етапи інформатизації суспільства в Україні. Доктрина інформаційної безпеки України.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**ЕТИКА**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	III V

Мета навчальної дисципліни	розглянути місце етики в системі філософського знання, виявити можливість різних підходів до її вивчення, акцентувати на науковій, релігійній та філософській моделях етичного знання.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- історію етики; - основне коло її проблеми; - методологічні засади вивчення; - її понятійний апарат та домінуючі концепції розвитку; - місце дисципліни у сучасному світі.
вміти	- повноцінно сприймати життя і давати йому об'єктивні оцінки; - приймати продуктивні, творчі рішення; - усвідомити себе суб'єктом моралі, зрозуміти унікальність людського існування, подолати відчуження людини від людини; - створити підстави для внутрішніх моральних взаємодій; - посилити роль морального чинника в суспільстві.
Зміст дисципліни	Предмет етики Місце етики в структурі філософського знання. Поняття: «етика», «мораль», «моральність» Нормативність моралі. Функції моралі. Моральна свідомість. Моральна діяльність. Моральні норми. Моральні якості людини (доброчинності). Моральні принципи. Моральні ідеали. Вищі моральні цінності. Поняття і структура моральної свідомості. Місце моральної свідомості в системі моралі. Категорії етики. Закони морал. Проблема морального прогресу. Історія ідей походження моралі. Методологічні орієнтири в історико-етичному дослідженні. Ведичний період. Після ведичний період. Морально-етичні принципи буддизму. Етичне вчення джайнізму. Етика школи локаята. Етика в ранній античний період філософії. Загальна характеристика античної етики. Етика Демокріта. Етика класичної доби античної філософії (середня класика). Етичний релятивізм софістів. Етичний абсолютизм Сократа. Гедоністична школа кіренаїків Етика аскетизму кініків. Класична антична етика (зріла класика). Етична концепція Платона. Характеристика праці «Держава» Платона. Аналіз «Законів». Етика Аристотеля. «Нікомахова етика» Аристотеля. Етичне вчення епохи еллінізму. Етика епікуреїзму. Етичне вчення стоїцизм.у Загальна характеристика етики Середньовіччя. Етична доктрина

	Августина Блаженного. Моральна філософія Томи. Етика і філософія Відродження. Етика гуманістів Відродження Лоренцо Валла Піко Делла Мірандола. Ніколо Макіавелі. Джордано Бруно. Етика доби раціоналізму та Просвітництва. Етичні погляди Монтеня. Вчення Т. Гоббса про мораль. Етика Джона Локка. Етика Спінози. Загальна характеристика етики НКФ. Етична система І.Канта. Соціальна етика І. Канта .«Категоричний імператив» І. Канта. Критика практичного розуму І. Канта: етична складова. Загальні положення особистісної етики І. Канта. Етичний вимір «Критики практичного розуму» І. Канта. Етика свободи Шеллінга. Історичне значення етики Л. Фоєрбаха. Евдемоністична етики Ф. Фоєрбаха. Мораль» і «моральність» в «Філософії права» Гегеля. Соціальна орієнтованість етики Г.В.Ф. Гегеля. Філософія духу і етика Г.В.Ф. Гегеля. Особливості етичної доктрини Ф. Ніцше. Розуміння добра і зла Ф. Ніцше. Концепція «надлюдини» Ф. Ніцше. Особливості етики позитивізму. Етика О. Конта. Етична концепція Дж. Ст. Міля. Моральнісні пошуки Спенсера. Етичні теорії послідовників позитивізму. Загальна характеристика етики екзистенціалізму. Особливості етики С. К'єркегора. Етика Ж-П. Сартра. Етична доктрина М. Гайдеггера. Загальна характеристика ідей психоаналізу. Гуманістична етика Е. Фромма. Особливості етики Е. Фромма. Етичне вчення З.Фрейда. Етичний аспект філософії К. Юнга. Загальна характеристика етики прагматизму. Етична концепція Ч-С Пірса. Етика В. Джеймса. Загальна характеристика утилітаризму. Етика І. Бентама. Загальна характеристика марксистської етики. Етична концепція К. Марка, Ф. Енгельса. Маральний аспект спілкуванн. Милосердя Любов Толерантніст.ь Співчуття Повага Культура спілкування. Етикет. Релігійні напрями в етиці ХХ ст.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**ЕВРИСТИКА**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки

Рік **семестр**	III V
Мета навчальної дисципліни	Ознайомити із евристикою як інтегративною і методологічною дисципліною.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	головні евристичні моделі творчого мислення
вміти	використовувати прийоми і методи творчого мислення.
Зміст дисципліни	Тема 1. Поняття і предмет евристики Визначення евристики. Значення терміна «евристика». Евристика як інтегративна наука. Емпірична і теоретична евристика. Завдання евристики. Уявлення про евристику. Антична евристика. Середньовічна евристика. Евристика Нового часу. Евристика та психологія творчості. Теорія штучного інтелекту. Можливості евристики. Проблеми моделювання штучного інтелекту. Психологічні розробки евристичних прийомів і методів. Тема 2. Евристичний аналіз творчого мислення Концептуальні характеристики творчості та творчого мислення. Феномен творчості. Якісно нове і нове у часі. Об'єктивно нове і суб'єктивно нове. Творче мислення. Стилі творчого мислення. Типи творчого мислення. Особливі феномени творчого мислення. Методи дослідження творчого мислення. Інтроспекція. Ретроспекція. Комп'ютерна імітація процесів мислення. Комп'ютерне моделювання проблемного середовища. Реконструкція уявлення проблемної ситуації. Дослідження окремих випадків. Технологія формування творчого мислення. Традиційне мислення. Творче мислення. Принципи формування творчого мислення. Тема 3. Евристична модель пошуку, спрямованого на розв'язання задач і проблем Евристична модель, спрямована на пошук. Мета пошуку. Поле пошуку. Метод пошуку. Стратегія пошуку. Евристика пошуку. Результат пошуку. Фактор випадковості. Евристична модель, націлена на розв'язання задач. Задача. Структура задачі. Стадії розв'язання задач. Стратегії розв'язання задач. Алгоритм розв'язку. Евристика розв'язку. Специфіка розв'язання навчальних задач. Навчальна задача. Види навчальних задач. Алгоритмічні та неалгоритмічні навчальні задачі. Евристична модель,

	скерована на розв'язання проблем. Проблема. Види проблем. Стратегії розв'язання проблем. Методи розв'язання проблем. Тема 4. Евристична модель креативного мислення Креатив, креативність і креативне мислення. Розуміння креативності. Інтуїтивний, новаторський, образний та навіюючий стилі креативного мислення. Форми для креативного мислення. Правильна постановки задач або проблем. Руйнування шаблонів мислення. Порушення усталених і пошук власних правил. Створення ідеї або рішення. Тема 5. Евристична модель латерального мислення Латеральне і вертикальне мислення. Особливості латерального і вертикального мислення. Правильність та продуктивність. Принцип доповнення. Прийоми та методи латерального мислення. Пошук альтернативних можливостей. Перегляд вихідних засновків. Відкладення завершальної оцінки.Виявлення домінуючих ідей та вирішальних факторів. Тема 6. Евристична модель нестандартного мислення Нестандартне мислення як процес. Співвідношення нестандартного і латерального мислення. Колова істина. Умовна істина. «Логічні бульбашки». Нестандартне мислення і творчість, дивергентне і конвергентне мислення. Інструменти і методи нестандартного мислення. Творча пауза. Просте фокусування. Творчий виклик. Пошук альтернатив. Каскад концепцій. Провокаційні ідеї. Перехід. Випадковий вхід. Прядіння нитки. Зріз. Тема 7. Евристична модель паралельного мислення «Шість капелюхів» як метод паралельного мислення. Специфіка паралельного мислення. Структуроване і неструктуроване паралельне мислення. Техніка «шести капелюхів». Паралельне мислення у порівнянні зі змагальним мисленням. Мислення ТВГ. Абсолютні дефініції Сократа. Абсолютна істина Платона. Категорично визначені «логічні комірки» Аристотеля. Суперечка заради істини і паралельне мислення. «Водяна логіка» і паралельне мислення. Відмінності між «кам'яною логікою» і «водяною логікою». Контекст. Потокограма. Алгоритм побудови потокограми. Тема 8. Евристична модель спектрального мислення

	Аналітичне і спектральне мислення. Мислення прориву. Мислення повного спектру. Спектральне мислення як синтез західного і східного підходу до пошуку рішень. Аналітичне мислення як західний дослідницький підхід. Режим універсального мислення. Принципи та процес спектрального мислення. Принципи та етапи розвитку аналітичного мислення у процесі розв'язання проблем. Принципи та фази розвитку спектрального мислення. Тема 9. Філософська евристика Визначення філософської евристики. Філософський концепт, філософська концепція. Філософська теорія. Філософська система. Особливості філософського мислення. Методологічні одиниці філософського пізнання. Загальні принципи філософського пізнання. Евристична модель філософської рефлексії. Метод філософування. Філософський метод. Евристичні досягнення філософської рефлексії. Філософське конструювання. Специфіка отримання нового знання у філософії. Способи отримання нового знання у систематичній філософії та історії філософії. Евристична модель побудови логічних систем. Логічна система, її властивості. Формалізація. Силогістика. Символічна логіка. Формалізована мова. Металогіка. Проблема логічного моделювання евристичних аспектів мислення. Моделювання. Проблема створення евристичної логіки. Дескриптивна формалізація. Проблема виразу інтуїції при побудові формальної моделі творчого мислення. Створення філософсько-методологічних програм конкретно-наукових досліджень. Науково-дослідницька програма. Концептуальна наукова модель об'єкта. Системотворчість.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
БЛОК Б	
Назва дисципліни	**ЦІННОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік	III

семестр	VI
Мета навчальної дисципліни	допомогти студентам зорієнтуватись у базових цінностях, на яких ґрунтується європейська цивілізація.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- історію становлення європейської цивілізації та її основних цінностей; - природу цінностей та перелік основних цінностей ЄС, що зафіксований у Лісабонській угоді та Хартії основних прав ЄС; - - результати останніх соціологічних досліджень щодо ціннісних пріоритетів членів ЄС.
вміти	- визначати походження тієї чи іншої європейської цінності; - самостійно аналізувати ціннісну ситуацію у ЄС, користуючись даними соціологічних досліджень; - вести конструктивний діалог з приводу ключових проблем ціннісної орієнтації Європи; - орієнтуватись у філософських засадах основних європейських цінностей; - використовувати здобуті знання для реалізації стратегічної мети України – вступу в ЄС.
Зміст дисципліни	Основні періоди історії Європи, які найбільше вплинули на формування її основних цінностей. Людська гідність як основна цінності ЄС. Ідея прав людини. Цінність свободи та її значення для становлення демократичного громадянського суспільства у Європі. Ідея справедливості та її роль у становленні європейської цивілізації. Ціннісні засади ідеї прав людини та значення поваги до людської гідності. Ідея толерантності та її значення для розвитку полікультурного середовища в ЄС та мирного співіснування сім'ї європейських націй. Соціально-політичні, економічні аспекти справедливості як одного із засадничих принципів взаємин у ЄС.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**СУЧАСНА ПОЛІТИЧНА ІСТОРІЯ**

Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	III VI
Мета навчальної дисципліни	ознайомлення студентів з основним змістом, етапами і тенденціями в політичному розвитку світу та окремих регіонів; методами наукового дослідження історичного процесу.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- основні поняття: влада, держава, політика, політичної історії; - генезу протодержавних та ранньодержавних утворень; - основні форми держав (династичні та конфесійні держави, імперії, монархії); - основні військові конфлікти та їх роль в політичній історії світу; - основні прояви колоніалізму у політичній історії людства; - етапи становлення парламентаризму та демократії; - термінологію.

вміти	- складати тези виступів на семінарах; - вирізняти спільне та відмінне в політичній історії; - узагальнювати отриману наукову інформацію та конкретно-історичний матеріал; - давати типологію сучасних політичних режимів; - визначати вплив глобалізації на внутрішньополітичний розвиток країн і регіонів; - аналізувати взаємозв'язок економіки і політики в сучасному світі; - оцінювати роль та значення військових конфліктів в політичній історії світу.
Зміст дисципліни	Тема 1. Вступ до курсу "Політична історія світу" Основні поняття курсу: влада, держава, політика, політична історія. Основні концепції історичного розвитку людства (цивілізаційна, соціально-економічних формацій, теорія стадій). Політична історія світу в контексті означених історичних концепцій. Тема 2. Генеза протодержавних та державних утворень Теорії щодо виникнення держави як форми організації суспільства. Передумови та причини виникнення держави. Основні форми перших держав. Номова держава, місто-держава, територіальна держава, централізована держава, імперія, "світова" держава. Специфіка держав Стародавнього світу.

	Політична історія Європи доби середньовіччя та нового часу. Зміни у політичній карті Європи наприкінці античності – на початку середньовіччя. Середньовічні імперії. Світська та духовна влада. Перехід від аграрного до раннє-індустріального суспільства. Етапи становлення парламентаризму. Абсолютні та конституційні монархії. Тема 3. Типологія сучасних політичних режимів Республіканські та монархічні держави. Демократії та авторитарні режими. Дипломатія в політичній історії світу. Тема 4. Війна як форма міждержавних взаємин Військові конфлікти та їх роль в політичній історії світу. "Локальні" та "глобальні" війни в історії людства. "Холодні" та "гарячі" війни в політичній історії світу. Військові та військово-політичні союзи. Тема 5. Найбільш значні військові конфлікти в історії людства. Війни часів стародавнього світу. Середньовічні військові конфлікти. Колоніалізм як явище політичної історії світу. Основні прояви колоніалізму у політичній історії людства. Перша та друга світові війни. Загрози "третьої" світової війни. Тема 6. Актуальні проблеми політичної історії кінця XX – початку XXI ст. Завершення холодної війни та зміни у системі міжнародних відносин. Взаємозв'язок економіки і політики в сучасному світі. Вплив глобалізації на внутрішньополітичний розвиток країн і регіонів. Протистояння різних ідеологій, цивілізацій, конфесій на політичній арені сучасності. Втручання західних країн у політичне життя інших регіонів світу. Проблема "глобалізації" американської масової культури.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**ПРАВОЗНАВСТВО**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	III VI

Мета навчальної дисципліни	опанувати основоположними відомостями з теорії держави і права, основами цивільного, трудового, сімейного, адміністративного та кримінального права.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- визначення понять і категорій, що характеризують базові елементи механізму правового регулювання; - форми, функції держави і структурні елементи її механізму; - перелік профілюючих, спеціальних і комплексних галузей права України, їх ідентифікуючі ознаки; - назви, структуру і зміст основних положень найважливіших законодавчих актів України; - види юридичної відповідальності.
вміти	- знаходити в системі законодавства необхідний для вирішення конкретної юридичної ситуації нормативно-правовий акт; - виокремлювати елементи структури окремої норми права (гіпотезу, диспозицію і санкцію); - тлумачити зміст норми права, використовуючи базові поняття правознавства; - аналізувати поведінку суб'єкта права під кутом зору наявності ній елементів складу правопорушення.
Зміст дисципліни	Тема 1. Загальне поняття права. Норми права. Правовідносини. Тема 2. Джерела права. Система права. Поняття джерела права та його форми. Нормативні акти як джерела права та їхня система. Закон як основне джерело права у правовій державі, підзаконні нормативні акти. Дія нормативного акта у часі, порядок набрання чинності актом, зворотна сила закону. Дія нормативного акта у просторі, екстериторіальність. Дія нормативного акта за колом осіб, імунітет та його різновиди. Систематизація законодавства: поняття, форми. Поняття системи права. Поняття галузі права. Предмет, метод та юридичний режим регулювання як класифікаційні підстави галузевої систематизації правових норм. Основні галузі права та загальна характеристика їхнього змісту та джерел. Тема 3. Поняття законності і правопорядку. Правопорушення та юридична відповідальність. Поняття законності, правопорядку, суспільного порядку та дисципліни. Гарантії законності. Правова культура: зв'язок із загальною культурою. Види правової культури. Правомірна поведінка і правопорушення. Правопорушення як підстави юридичної

	відповідальності. Склад правопорушення, зміст його елементів. Види правопорушень. Загальне поняття юридичної відповідальності. Мета і принципи юридичної відповідальності. Основні види юридичної відповідальності. Тема 4. Адміністративне право як галузь національного права. Адміністративно-правові відносини. Суб'єкти адміністративного права. Державна служба та служба в органах місцевого самоврядування в Україні. Поняття та ознаки адміністративного примусу. Адміністративне правопорушення: поняття, юридичний склад та характеристика. Адміністративні стягнення та загальні правила їх накладення. Адміністративно-правове регулювання у сфері економіки. Адміністративно-правове регулювання а адміністративно-політичній сфері. Адміністративно-правове регулювання у соціально-культурній сфері. Тема 5. Поняття цивільного права та цивільно-правових відносин. Суб'єкти цивільного права. Цивільно-правові угоди (правочини). Поняття цивільного права. Метод цивільно-правового регулювання. Цивільно-правові відносини. Об'єкти цивільно-правових відносин. Громадяни (фізичні особи) як суб'єкти цивільно-правових відносин. Представництво в цивільному праві. Зобов'язальне право. Тема 6. Основи сімейного, трудового та кримінального права України. Загальна характеристика сімейного права як галузі права. Порядок і умови укладання шлюбу. Особисті та майнові права і обов'язки подружжя. Припинення шлюбу. Недійсність шлюбу. Особисті права та обов'язки батьків і дітей. Права батьків і дітей на майно. Аліментні обов'язки батьків і дітей та інших членів сім'ї і родичів. Усиновлення (удочеріння). Основи трудового права. Поняття трудового права та трудових правовідносин. Колективний договір: поняття, зміст та порядок укладання. Поняття та умови трудового договору. Поняття та види робочого часу. Поняття та види часу відпочинку. Поняття та зміст трудової дисципліни. Дисциплінарна відповідальність. Поняття підстави і умови матеріальної відповідальності працівників за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації. Трудові спори: поняття та класифікація. Колективні

	трудові спори та порядок їхнього вирішення. Загальне поняття кримінального права та кримінальної відповідальності. Поняття і структура кримінального права. Підстави кримінальної відповідальності. Поняття злочину, характеристика складу злочину як його юридичного вираження. Об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона злочину. Обставини, що виключають суспільну небезпеку і протиправність діяння (необхідна оборона, крайня необхідність). Стадії розвитку умисного злочину. Співучасть у злочині. Покарання, його мета. Види покарань. Обставини, що пом'якшують відповідальність. Обставини, що обтяжують відповідальність. Особлива частина кримінального права. Класифікація злочинів.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**ЕКОЛОГІЯ**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	III VI
Мета навчальної дисципліни	засвоєння і формування знань про основні закономірності взаємодії людини, суспільства і природи, особливості впливу антропогенних чинників на природне середовище та його зворотну дію, методи управління процесами природокористування, у тому числі економічні.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	– теоретичні основи раціонального природокористування й охорони навколишнього середовища; – методи проведення екологічних досліджень і організації природозахисної діяльності; – методологію і методику розрахунків і збирання платежів за використання природних ресурсів, відшкодування збитків від забруднення та інших порушень стану навколишнього середовища.

вміти	– виконувати необхідні розрахунки з оцінки соціально-економічної ефективності природоохоронної діяльності; – розраховувати державні збори за використання природних ресурсів, за забруднення атмосфери, водойм і захоронання відходів; – організувати екологічний менеджмент і аудит у діяльності підприємств і організацій.
Зміст дисципліни	Тема 1. Наукові засади раціонального природокористування й охорони навколишнього середовища Екологізація функціонування триєдиної системи “природа –господарство – населення”. Поняття про екологічну безпеку і безпеку життєдіяльності, екологічний ризик. Сучасні наукові підходи і обґрунтування концепцій еколого-економічного збалансованого розвитку людства. Ідеї В. Вернадського про ноосферу. Концепція сталого розвитку. Концепція біотичної регуляції навколишнього середовища. Ідея коеволюційного розвитку суспільства і природи. Концепція “неотехнооптимізму”. Основні екологічні закони. Тема 2. Регіональні екологічні проблеми України. Міжнародний досвід і співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища і раціонального природокористування Характеристика екологічних умов Полісся, Придніпров’я, Донбасу, Поділля, Східної України, Прикарпаття, Карпат і Закарпаття, Причорномор’я, Криму, Чорного і Азовського морів. Наслідки аварії на ЧАЕС. Шляхи виходу з екологічної кризи. Національна і глобальна екополітика. Найліпші досягнення у вирішенні природозахисних проблем в країнах світу. Глобальні і регіональні проблеми. Міжнародна діяльність в галузі збереження біосфери і цивілізації. Види і напрями діяльності. Міжнародні інститути у сфері природоохоронної діяльності. Участь України у міжнародному співробітництві в галузі охорони навколишнього середовища. Основні міжнародні та національні державні і громадські екологічні організації, рухи. Екологічний рух в Україні. Тема 3. Управління природокористуванням та правовий захист навколишнього середовища Екологічне право. Юридичні аспекти взаємодії суспільства та природи. Закони, нормативні акти

	України про охорону довкілля. Роль екологічного законодавства у стабілізації та покращення довкілля, охорони природи. Державне управління в галузі охорони навколишнього середовища і природокористування: структура, основні інститути (організації), функції. Система стандартів і норм природозахисної діяльності. Екологічне ліцензування виробничої діяльності. Екологічна паспортизація об'єктів. Екологічний менеджмент і аудит, екологічний маркетинг. Тема 4. Екологічний моніторинг. Система екологічної інформації Основні поняття про методи оцінки екологічного стану компонентів довкілля. Геоінформаційні системи і екологія. Формування баз екологічних даних (галузевий і середовищний підходи). Екологічне картування. Поняття про нормативні показники забруднення. Синергічний і акумуляційний ефекти. Екологічний моніторинг (сферний, галузевий, глобальний, імпактний, фоновий, статичні і динамічні моделі). Тема 5. Екологічна експертиза та проблеми її організації Екологічна експертиза, її типи: державна, громадська, спеціальна (передпроектна, проектна та експертиза функціонуючих об'єктів). Закон про екологічну експертизу. Мета, завдання, суть, ефективність, екологічної експертизи. Проблеми її організації. Тема 6. Економічна та соціальна ефективність здійснення природозахисних заходів Поняття про розрахунки економічної ефективності природоохоронних заходів. Методи розрахування ефективності: повний і частковий економічний ефект; чистий економічний ефект; ефективність капіталовкладень; сумарні екологічні витрати; загальна абсолютна ефективність. Поняття про попередженні збитки. Оцінка соціальної ефективності. Оцінка економічної ефективності нових проектів. Коротка характеристика діючих методик оцінки ефективності природоохоронних заходів у різних сферах діяльності.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік

Назва дисципліни	**МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДЕБАТІВ**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	III VI
Мета навчальної дисципліни	ознайомити з технікою дебатів, аби переконати опонентів та захистити свої рішення.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- головні принципи дебатів, філософію гри та найпростіші поняття, пов'язані з грою; - головні процеси, якими супроводжується підготовка до дебатів, а також приклади аргументів, ліній аргументації, методику підходів до основних частин дебатів; - деталі та нюанси гри на найвищому рівні, про суддівство, дебатні клуби та різні форми дебатів, котрі можна застосовувати в роботі клубів.
вміти	- логічно та критично мислити; - помічати суперечності у здавалося б найдосконаліших твердженнях, переконливо доводити свої думки та погляди іншим особам або широкій аудиторії.
Зміст дисципліни	Поняття дебатів та історичні традиції їхнього розвитку. Головні принципи дебатів (дебати як навчання, „правда, і нічого крім правди", повага до опонентів). Етика аргументації обох сторін. Навички дебатів (уміння аналітично мислити, знаходити інформацію, вислуховувати та записувати). Підготовка до дебатів: елементи, учасники гри. Формат (правила) дебатів К. Поппера. Типи промов. Теми, аналіз теми, дефініції. Критерій як основа дискусії (критерій як стандарт, як мегаструктура). Аргумент. Збір інформації. Докази як опора аргументу. Зміст доказу, первурка змісту доказів. Етика доказу. Методика дебатів К. Поппера. Зв'язок у виступі промовців. Стверджуюча та заперечуюча лінії аргументації. Перехресне опитування. Методи ефективного опитування. Риторичні навички в дебатах. Зоровий контакт. Контроль над голосом. Жести. Збентеженість та хвилювання. Суддівство та завдання судді. Заповнення суддівського бюлетеня: прийняття рішення. Запитання від гравців суддям.

Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Блок В	
Назва дисципліни	**ЕКОНОМІКА**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	IV VII
Мета навчальної дисципліни	формування у студентів економічного мислення, опанування основних економічних законів, методів пізнання економічних явищ та процесів. Крім того знання цієї дисципліни дасть можливість студентам даної спеціальності продовжити вивчення інших економічних дисциплін.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	про господарський механізм, економічний розвиток, виробничі відносини та види виробництва, про соціально-економічний устрій суспільства та фінансові відносини в суспільстві.
вміти	- зорієнтуватися у виборі ефективного управлінського рішення; - засвоїти первинні навички раціональної економічної поведінки.
Зміст дисципліни	Тема 1. Вступ. Економічна теорія: предмет, методи, функції. Тема 2. Сутність, структура і типи економічних систем. Тема 3. Форми організації суспільного виробництва. Гроші. Ринкова організація виробництва. Тема 4. Основи саморегулювання ринкової економіки. Доходи населення у ринковій економіці. Тема 5. Підприємництво і підприємство (фірма). Витрати виробництва і прибуток. Тема 6. Національна економіка. Основні макроекономічні показники. Фінансова і кредитна система. Відтворення та економічне зростання і макроекономічна нестабільність. Світове господарство та його еволюція.

Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	IV VII
Мета навчальної дисципліни	озброєння студентів сумою знань з сучасної теорії менеджменту, особлива увага приділяється: визначенню суті основних категорій менеджменту, системі управління, еволюції теорії управління, процесу менеджменту в організаціях, основним категоріям менеджменту – принципам, функціям, методам управлінської роботи; навчити загальним принципам маркетингових досліджень ринку та правилам використання інструментарію, а також формування у студентів навичок та вмінь управлінської та маркетингової діяльності.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	суть та зміст основних понять та категорій науки управління організацією та діалектику менеджменту; основні функції управління; методи прийняття управлінських рішень; операційний та міжнародний менеджмент; основні поняття та категорії маркетингу та його конкретний практичний інструментарій.
вміти	використовувати у своїй подальшій діяльності раціональну технологію, евристичний та кількісний інструментарій обгрунтування та прийняття управлінських рішень; використовувати методологію стратегічного планування діяльності організацій для визначення головних цілей і розробки програм їх досягнення в умовах складного динамічного зовнішньоекономічного середовища; зорієнтувати діяльність підприємства (організації) на задоволення потреб та побажань споживачів і одночасно - отримання прибутків.
Зміст дисципліни	Тема 1. Система менеджменту. Елементи організації й процесу управління. Організаційні форми і структури управління організацією. Процес управління та його

	інформаційне забезпечення. Тема 2. Функції менеджменту. Методи ділового управління. Управлінські рішення. Тема 3. Комунікації у менеджменті. Організація управлінської праці. Управління персоналом. Тема 4. Сучасна концепція маркетингу. Система маркетингу. Інформаційна система маркетингу. Тема 5. Маркетингові дослідження. Тема 6. Маркетингова товарна політика. Інноваційна політика маркетингу. Маркетингова цінова політика. Маркетингова політика розподілу товару. Маркетингова політика просування товару. Розділ маркетингу у бізнес плані.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**ФІЛОСОФІЯ МИСТЕЦТВА**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	IV VII
Мета навчальної дисципліни	формування у студентів цілісного бачення та розуміння світу мистецтва як такого, що має особливу сутність та способи існування, а також тих процесів, які відбуваються в мистецтві сьогодні.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- основні закономірності філософського осмислення мистецтва; - предмет дисципліни в його історичних модифікаціях; - філософсько-теоретичні проблеми мистецтва.
вміти	аналізувати явища, що стосуються різних проекцій мистецтва як цілісного об'єкта філософського розгляду: художнього мислення, художньої діяльності, художньої комунікації.
Зміст дисципліни	Філософія мистецтва, її предмет та значення. Етапи філософського осмислення мистецтва в історії культури. Проблема співвідношення класичних, некласичних та

	постнекласичних форм мистецтва. Проблема визначення мистецтва. Мистецтво в контексті філософських парадигм. Проблема філософського осмислення сучасного мистецтва.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**ЕРИСТИКА**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	IV VII
Мета навчальної дисципліни	Ознайомити із еристикою як теорією і практикою суперечки
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	Базові моделі суперечки, підстави і принципи суперечки, стратегію і тактику суперечки.
вміти	Проводити логічний аналіз конфліктного діалогу, аргументації та критики, нейтралізувати прийоми впливу в суперечці.
Зміст дисципліни	Тема 1. Поняття і предмет еристики Еристика, її визначення та історія. Еристика як техніка і методика ведення суперечки. Риторика. Діалектика. Софістика. Неориторика. Теорія аргументації. Неформальна логіка. Еристика в античності. Еристика в добу Середньовіччя. Еристика в епоху Відродження. Еристика у Новий час. Сучасний етап розвитку еристики. Тлумачення суперечки. Учасники суперечки. Суперечка як конфліктний діалог. Дискусія. Полеміка. Диспут. Дебати. Еклектика. Софістика. Пропонент. Опонент.Аудиторія. Проблема класифікації суперечок. Суперечка заради істини. Суперечка заради переконання. Суперечка заради перемоги. Суперечка заради суперечки.Суперечка-монолог. Суперечка-діалог. Суперечка-полілог. Усна суперечка. Письмова суперечка. Тема 2. Базові моделі суперечки Формально-логічна модель суперечки. Логічний,

	психологічний, риторичний, лінгвістичний та евристичний аспекти суперечки. Особливості створення формально-логічної моделі суперечки. Теоретико-ігрова модель суперечки. Суперечка з погляду теорії ігор. Ситуація суперечки. Гравці. Мета ігрової суперечки. Стратегія ігрової суперечки. Тактика ігрової суперечки. Хід ігрової суперечки. Виграш. Діалогіко-прагматична модель суперечки. Прагматика діалогу. Стратегія діалогу. Стратегія безконфліктного діалогу. Стратегія в режимі слабкого конфлікту. Стратегія в режимі гострого конфлікту. Тактика діалогу. Конструктивна тактика. Деструктивна тактика. Тема 3. Підстави і принципи суперечки Підстави суперечки. Об'єктивні підстави суперечки. Індивідуальна структура мислення. Суб'єктивні підстави суперечки. Мотиви, стимули і цілі суперечки. Умови і норми суперечки. Умови раціональної суперечки. Норми суперечки. Норми раціональності. Норми логічності. Норми адекватності. Вимоги до суперечки. Принципи ведення суперечки та правила їх застосування. Стратегія і тактика суперечки. Головні стратегічні принципи і тактичні правила суперечки. Тема 4. Застосування законів логіки у суперечці Загальна характеристика законів логіки в ситуації суперечки. Закон мислення. Закон логіки. Логічний закон. Закони традиційної логіки. Логічний закон у традиційній логіці. Головні і другорядні закони традиційної логіки. Закони сучасної логіки. Логічний закон в сучасній логіці. Практичне значення законів логіки у суперечці. Закон тотожності та його практичне значення у суперечці. Закон несуперечності та його практичне значення у суперечці. Закон виключеного третього та його практичне значення у суперечці. Закон достатньої підстави та його практичне значення у суперечці. Закони логіки та причини нерозуміння у суперечці. Багатозначні імена. Полісемія. Омонімія. Оказіональні вирази. Ситуативні або індексні слова. Смисл загальних імен. Тема 5. Запитання і відповіді у суперечці Логічна характеристика запитань і відповідей. Запитально-відповідальний комплекс. Запитувач і відповідач. Логічна структура запитання. Логічно коректне і логічно некоректне запитання. Відповідь та її характеристики. Істина і хибна відповідь. Правильна відповідь. Сильна і слабка відповідь. Неправильна відповідь. Функції запитань. Функції відповідей.

	Класифікація запитань і відповідей. Відкриті та закриті запитання. Загальні та часткові запитання. Вузлові та навідні запитання. Творчі та нетворчі запитання. Пряма і побічна відповідь. Повна і неповна відповідь. Короткі та великі відповіді. Релевантні та не релевантні відповіді. Методи і правила постановки запитань та побудови відповідей. Метод дедуктивної послідовності запитань і відповідей. Метод узагальнювальної індукції. Метод енумеративної індукції. Метод елімінативної індукції. Правила формулювання запитань і відповідей. Тема 6. Аргументація і критика у суперечці Аргументація, її види та техніка аналізу. Суперечка як частковий випадок аргументації. Аргументація в епістемічному плані. Аргументатор. Аудиторія аргументації. Аргументація у комунікаційному плані. Адресант. Адресат. Складники аргументації. Контекст аргументації. Функції аргументації. Види аргументації. Критика та її види. Неявна критика. Явна критика. Деструктивна критика. Конструктивна критика. Комбінована критика. Оцінка висловлювань в аргументації і критиці. Критерії оцінки тверджень. Критерії оцінки імперативів. Критерії оцінки запитань. Тема 7. Правила і помилки в суперечці Правила щодо організації суперечки та типові помилки при їх порушенні. Правило свободи. Оголошення точки зору священною. Накладання табу на точку зору. Аргумент до палиці. Аргумент до жалю. Аргумент до людини. Правило логічності. Ствердження консеквентна. Заперечення антецедента. Хибна дилема. Поспішне узагальнення. Правило тягаря доведення. Перенесення тягаря доведення на опонента. Усунення від тягаря доведення. Правило заборони неправдивих аргументів. Хибний, брехливий і суб'єктивний аргумент. Провокаційні запитання. Правило релевантності аргументації. Патетична помилка. Аргумент до мас. Аргумент до авторитету. Аргумент до скромності. Правило завершення суперечки. Відмова від зняття точки зору. Відмова від зняття зауважень. Правила щодо процесу суперечки та типові помилки при їх порушенні. Правило обґрунтування точки зору. Нехтування точністю. Втрата точки зору. Підміна точки зору. Правило критики точки зору. Фіктивний супротивник. Правило обґрунтування аргументів.

	Необґрунтований аргумент. Надмірне обґрунтування. Колова аргументація. Правило подання аргументації. Зловживання неясністю. Тема 8. Прийоми впливу в суперечці Визначення маніпулювання. Вплив у суперечці. Маніпулювання у філософському розумінні. Маніпулювання у психологічному сенсі. Маніпулювання в еристиці. Маніпулятор. Об'єкт маніпуляції. Прийом впливу в суперечці. Коректні та некоректні прийоми. Передумови маніпулювання. Цивілізаційний контекст. Соціальні контексти. Міжособистісний контекст. Мотиваційний контекст. Контекст техніко-операційної діяльності. Цілі та засоби маніпулювання. Мова. Корупція мови. Новомова. Раціональне пізнання. Логічне мислення. Асоціативне мислення. Сфера почуттів. Прийоми вербального і невербального маніпулювання у суперечці. Вербальний вплив у суперечці. Невербальна комунікація у суперечці. Тактичні та психологічні прийми маніпулювання у суперечці. Тактичні прийоми у суперечці. Психологічні прийоми впливу.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**ЕТИКА ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ**
Статус	Дисципліна циклу загальної підготовки
Рік **семестр**	IV VII
Мета навчальної дисципліни	формування у студентів системи знань, вмінь та навичок про моральні засади ділового спілкування для формування високопрофесіоналізму та належних моральних якостей.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	предмет та основні завдання етики ділового спілкування на сучасному етапі розвитку; особливості ділової поведінки на засадах етики; основні поняття, ідеї, теорії

	щодо моральних засад ділового спілкування та формування якісного рівня ділових взаємин; способи, механізми впливу на ділового партнера; основні форми індивідуальної, колективної трудової взаємодії на засадах суб'єкт-суб'єктності; основи ділового етикету.
вміти	вільно володіти понятійно-категоріальним апаратом та методологією етики ділового спілкування; ефективно застосовувати різні форми ділового спілкування; якісно сформувати та підтримувати імідж (власний та організації); вміти виокремлювати основне та дотримуватись цієї позиції з урахуванням інтересів другої сторони; працювати над постійним вдосконаленням моральної сторони ділового спілкування.
Зміст дисципліни	Тема 1. Сучасна культура спілкування та ділова етика Особливості спілкування загалом та ділового спілкування у сучасному світі. Культура спілкування та ділова етика. Професійний та особистісний аспекти розвитку людини у діловому спілкуванні. Етика ділового спілкування як філософська дисципліна. Об'єкт, предмет, завдання курсу «етика ділового спілкування», взаємозв'язок з іншими науками. Види сучасної ділової етики. Проблема суб'єктності та об'єктності. Тема 2. Психологічні основи ділового спілкування Об'єктивність оцінки ділового партнера: психологічний аспект. Настанови, стереотипи. Бар'єри ділового спілкування: стереотипи, упередженість, гало-ефект, спрощення, негативний досвід спілкування. Шляхи їх подолання. Взаємодія. Взаєморозуміння та його рівні. Мораль та особистісний вплив. Механізми взаєморозуміння, роль етики в їх застосуванні. Концепція трансактного аналізу Е.Берна. Вчення про архетипи К.Г.Юнга. Агресія та псевдоагресія у вченні К.Лоренца. Тема 3. Сучасні проблеми етики ділового спілкування Проблема дискримінації за віковою, гендерною, національною, расовою ознаками. Ділова взаємодія у вирішенні глобальних проблем сучасності. Сутність поняття «кольорова парадигма». Бежева, фіолетова, червона, синя, помаранчева, зелена парадигми. Суспільний розвиток і «кольорові парадигми», особливості українських реалій. Тема 4. Способи та засоби, стилі ділового спілкування Способи впливу на людей під час спілкування: переконання, навіювання, психічне зараження,

	наслідування, маніпулювання, актуалізація. Маніпулювання та актуалізація у сучасному діловому спілкування. Стратегії та тактики спілкування. Вербальне і невербальні і невербальні засоби ділового спілкування. Стилі ділового спілкування. Тема 5. Форми ділового спілкування Культура слухання і культура говоріння. Ефективність, переконуючий вплив особистості. Логіко-психологічні правила конструювання повідомлень. Форми колективного обговорення і вирішення проблем: загальна характеристика, умови застосування Правила ведення ефективної дискусії, диспуту, полеміки. «Мозковий штурм». Діловий прийом як форма ділового спілкування. Ділові переговори. Тема 6. Стандартні етикетні ситуації у діловому спілкуванні Етикет: визначення поняття, генеза проблеми. Основні правила і норми ділового етикету України. Національні особливості ділового етикету: ближнє зарубіжжя, дальнє зарубіжжя.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік

2. Цикл професійної підготовки

2.1. Обов'язкові дисципліни

2.1.1. Теоретична підготовка

Назва дисципліни	**ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ СОЦІОЛОГІЇ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	I I
Мета навчальної дисципліни	ознайомити з теоретичними основами та закономірностями функціонування соціологічної науки, принципами співвідношення методології та методів соціологічного пізнаня, сформувати уявлення про основні тенденції та напрямки розвитку світової соціології,

	кваліфіковано аналізувати сучасні проблеми суспільства в межах однієї з галузей соціології, використовуати та розробляти соціологічний інструментарій для діагностики різних видів соціальної діяльності.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	– основні ідеї, питання, концепції та теоретичні конструкції осмислення соціальної реальності в протосоціології; – етапи розвитку соціології та основні соціологічні парадигми; – особливості теоретичної та емпіричної соціології; – основи аналізу явища повсякденності в соціології; – специфіку сучасних соціологічних досліджень; шляхи впровадження результатів соціологічних досліджень та соціальні технологіїі у практичній діяльності.
вміти	– аналізувати соціологічні тексти; – співставляти поняттєвий апарат соціологів та їх позиції; – визначати теоретичний напрям чи підхід, методологічне обґрунтування соціологів; використовувати ідеї, питання, методології та вирішення теоретичних завдань соціологів як теоретичну базу для дослідження сучасних соціальних феноменів і фактів.
Зміст дисципліни	Тема 1. Проблеми вивчення історії соціології Межі соціологічного знання та його критерії. Мета та завдання історії соціології. Особливості періодизації історії соціології. Тема 2. Передумови виникнення соціології Соціальні передумови виникнення соціології. Теоретичні передумови появи соціології. Протосоціологія. Тема 3. Виникнення соціології. О.Конт як засновник соціології Періоди творчості та ідейний вплив на формування наукових поглядів. Позитивізм та позитивне мислення. Соціологія як наука про суспільство. Соціальна статика та соціальна динаміка. Тема 4. Позитивізм у соціології Г.Спенсер та еволюціонізм у соціології. Расово-антропологічна школа. Географічна школа. Соціал-

	дарвінізм. Тема 5. Психологізм у соціології XIX ст. Психологічний еволюціонізм. Психологія натовпу. Інстинктивізм. Тема 6. Соціологія К.Маркса Людина і суспільство в концепції К.Маркса. Матеріалістичне розуміння історії. Торія класів та класової боротьби. Теорія соціального розвитку. Соціальні революції. Тема 7. Класична соціологія (Е.Дюркгейм) Соціальний реалізм та соціологізм в Е.Дюркгейма. Структура соціології. Поняття соціального факту. Солідарність та її види. Явище аномії суспільства. Тема 8. Класична соціологія (М.Вебер) Поняття „розуміючої" соціології. Професійна діяльність соціолога. Соціальна дія та її види. „Ідеальний" тип. Соціологія політики та влади. Тема 9. Німецька соціологічна школа. Соціологія в Італії. Соціологічна концепція Ґ.Зіммеля. Соціологія Ф.Тьонніса. Соціологія в Італії. Теорія еліт В.Парето. Тема 10. Соціологія в США Характерні риси емпіричної соціології. Основні етапи розвитку американської соціології. Чиказька школа соціології та основні напрями її досліджень. Колумбійська школа соціології. Особливості індустріальної соціології Гарвардського університету. Тема 11. Сучасна західна соціологія Характерні риси сучасної соціології. Структурний функціоналізм. Теорія конфлікту. Символічний інтеракціонізм. Інтегральна соціологія П.Сорокіна. Психоаналіз в соціології. Теорія соціального обміну. Феноменологічна соціологія. Етнометодологія. Неомарксизм.
Тривалість	180 год. (24 год. лекційних, 36 год. семінарських, 120 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**ТЕОРЕТИЧНА СОЦІОЛОГІЯ**

Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	II III
<u>Мета</u> навчальної дисципліни	створення у студентів уявлення про соціологію як самостійну науку, її особливості, структуру, функції, основні завдання. Опанувати базові категорії соціології. Ознайомити зі специфікою професійної діяльності соціолога. Вивчення дисципліни також необхідне для початкового формування у студентів соціологічного стилю мислення.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	основні напрямки, тенденції й проблеми розвитку соціологічної науки в сучасному суспільстві
вміти	проводити теоретичний аналіз стану і розвитку соціологічної науки; - вміти визначати специфічний соціологічний кут погляду на суспільні явища та процеси; **мати навички** роботи з соціологічною літературою та з соціологічним категоріально-понятійним апаратом.
Зміст дисципліни	Тема 1. Соціологія в системі суспільних наук Специфіка соціології як наукової дисципліни та наукової галузі сучасного суспільствознавства. Сутність соціологічного аналізу суспільних явищ. Основні суб'єкти суспільного життя: індивіди, суспільні групи та соціальні інститути. Об'єкт, предмет та суб'єкт соціології: особливості визначення. Місце та роль соціології в системі соціальних і гуманітарних наук. Тема 2. Структура соціологічної системи знання. Основні елементи структури соціологічної системи знання. Фундаментальна та прикладна соціологія, їх відмінності та основні завдання. Теоретична та емпірична соціологія. Поняття макро- та мікросоціології. Макро- і мікросоціологія як елементи теоретичної соціології. Соціологія як поліпарадигмальна наука. Основні макро- і мікросоціологічні теорії та їх представники.

	Рівні соціологічного знання. Загальносоціологічні теорії. Теорії середнього рівня (спеціальні соціологічні теорії) як мезорівень соціологічного знання Класифікація соціологічних теорій середнього рівня. Взаємозв'язок та взаємозалежність рівнів соціологічного знання. Тема 3. Суспільство як соціальна система Поняття суспільства та соцальної системи. Типи суспільств. Соціальна структура (соціальні організації, соціальні групи, соціальні спільноти, соціальні інститути). Соціальний процес та соціальна зміна. Соціальна взаємодія. Тема 4. Культура як соціальний інститут Особливості соціологічного аналізу культури. Структурні елементи культури. Соціокультурна ситуація в сучасній Україні. Тема 5. Проблеми особистості Предмет дослідження, основні поняття та категорії соціології особистості. Соціальний статус та соціальна роль особистості. Поняття соціалізації та її основні компоненти. Тема 6. Соціальна взаємодія та повсякденне життя Необхідність дослідження повсякденного життя. Невербальна комунікація. Вербальна комунікація. Соціальний простір. Тема 7. Спілкування та комунікація в суспільстві Спілкування і комунікація. Формування спілкування в філогенезі. Онтогенез спілкування. Форми, засоби, структура спілкування. Функції спілкування. Тема 8. Девіація та соціальний контроль Поняття соціальної девіації. Причини девіації. Типи девіацій. Соціальний контроль. Тема 7. Соціальні інститути Поняття соціального інституту. Політика та влада. Економіка як сфера діяльності та взаємодії людей. Сім'я та шлюб. Освіта як соціальний інститут. Інститут релігії. Тема 6. Професійна етика соціолога Поняття про професійну етику. Професійна мораль в соціології і вимоги до особистості соціолога. Функції, види та форми професійного спілкування соціолога. Стратегія і тактика професійної поведінки. Правові та моральні основи професійної діяльності соціолога. Професійний кодекс соціолога.
Тривалість	180 год. (24 год. лекційних, 36 год. семінарських, 120 год. самост. роботи)

Форма контролю	Екзамен
Назва дисципліни	**ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	I II
Мета навчальної дисципліни	сформувати у студентів основи знань про періоди та етапи становлення соціологічної думки в Україні, про вклад у формування соціологічного знання видатних українських діячів науки, культури та громадянсько-політичного життя, про особливості розвитку вітчизняної соціології в радянський період та на сучасному етапі.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- специфіку соціальних процесів в умовах формування українського етносу, національно-визвольних рухів та становлення української державності; - значення соціологічних знань у вивчення і теоретичному відтворенні соціальних процесів минулого; - характеристику основних періодів та етапів становлення та розвитку соціології в Україні; - суть соціологічних концепцій та значення практичної діяльності видатних представників української науки та культури для розвитку соціології в Україні.
вміти	- визначати чинники та джерела формування соціально-політичних ідей та соціологічних концепцій; - використовувати методи порівняння, систематизації, узагальнення при роботі з першоджерелами; - інтерпретувати процеси та явища соціального життя в сучасному українському суспільстві на рівні науково-теоретичних узагальнень з використанням історико-соціологічних знань; - виявляти навики активного слухання та критичного мислення в процесі предметних дискусій і обговорень.
Зміст дисципліни	Тема 1. Загальні особливості формування та передумови розвитку соціологічної думки в Україні Тема 2. Українська протосоціологічна думка Тема 3. Формування вітчизняної етносоціології та соціології літератури

	Тема 4. Соціально-політичні погляди М. Драгоманова та І. Франка Тема 5. Соціологічні погляди О. Потебні. Тема 6. «Генетична соціологія» М. Грушевського. Тема 7. Соціологічна концепція Б. Кістяківського та В. Липинського Тема 8. Дослідницька діяльність українців в еміграції. Особливості соціологічного мислення М. Шаповала. Тема 9. Розвиток соціологічної науки в Радянській Україні Тема 10. Основні напрями розвитку сучасної вітчизняної соціології.
Тривалість	90 год. (16 год. лекційних, 18 год. семінарських, 56 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	I I, II
Мета навчальної дисципліни	засвоювання студентами теоретичного матеріалу щодо соціологічних методів збору емпіричної інформації, її обробки та інтерпретації.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- основні парадигми соціологічного знання; - дослідницькі стратегії соціологічного дослідження; види соціологічних досліджень; - структуру програми соціологічного дослідження; - етичні засади роботи соціолога; - організаційні основи роботи соціолога; - методи збору соціологічної інформації; - методи обробки і аналізу даних соціологічного дослідження; - методи інтерпретації даних соціологічного дослідження; - особливості проведення соціологічних досліджень в

	різних сферах суспільного життя.
вміти	- скласти програму соціологічного дослідження; - розробити анкету для соціологічного дослідження; - розрахувати вибірку для проведення соціологічного дослідження; - провести стандартизоване або глибинне інтерв'ю; - інтерпретувати результати дослідження; - підготувати експрес-звіт соціологічного дослідження
Зміст дисципліни	Тема 1. Наука і наукова методологія Наука як соціальний інститут. Специфіка наукового пізнання. Знання як продукт пізнавальної діяльності. Повсякденне і наукове знання. Наукова методологія. Методи, техніки і процедури. Тема 2. Філософське обґрунтування науки. Філософія і соціологія. Роль філософії в обґрунтуванні наукової методології. Філософія і соціологія. Основи науки і підстави наукової діяльності. Філософія в період наукових революцій. Її участь в формуванні наукових програм. Тема 3. Загальна структура наукового пізнання і динаміка отримання наукових знань Логічна структура науки. Рівні наукового дослідження. Специфіка емпіричних досліджень. Специфіка теоретичних досліджень. Наукова картина світу, теоретичні схеми, гіпотези і їх перевірка. Тема 4. Планування кількісного соціологічного дослідження Поняття кількісного дослідження. Вимоги до програми кількісного дослідження. Формулювання проблеми. Визначення об'єкту і предмету дослідження. Теоретичний аналіз проблеми і формулювання гіпотез. Інтерпретація і операціоналізація понять. План дослідження. Формування вибіркової сукупності. Типи вибірок. Тема 5. Вимірювання і квантифікація в кількісних дослідженнях Соціологія і статистика. Закон великих чисел як математична основа масових кількісних досліджень. Вимірювання і конструювання еталону для нього. Номінальна шкала. Порядкова шкала. Метричні шкали. Тема 6. Спостереження в соціології Спостереження в кількісно – якісній перспективі. Програма спостереження. Як підвищити надійність

	спостережень?. Етнографічне спостереження. Тема 7. Аналіз документів Поняття документу в соціологічному дослідженні. Традиційний аналіз документів і його прийоми. Контент-аналіз. Одиниці спостереженні і одиниці аналізу. Рубрикатор. Аналіз отриманої інформації. Специфіка аналізу інтернет-видань. Тема 8. Опитувальні методи та їх інструментарій Специфіка опитувальних методів. Різновиди опитувальних методів. Анкетування та інтерв'ю: схоже та відмінне. Телефонне опитування. Опитування в Інтернеті. Кризові явища в опитувальних технологіях і шляхи їх подолання. Мистецтво створення анкети. Опитуальні методи в якісних дослідженнях: фокусоване групове інтерв'ю, біографічне інтерв'ю, нарративне інтерв'ю. Тема 9. Технологія якісного соціологічного дослідження Специфіка якісних соціологічних досліджень. Стратегії і тактики якісних досліджень. Методи якісних соціологічних досліджень. Аналіз якісних даних. Тема 10. Якість вимірювання в соціологічних дослідженнях Проблема якості в соціологічних вимірюваннях. Показники якості вимірювання. Валідність в соціологічному дослідженні. Надійність в соціологічному дослідженні. Тріангуляція.
Тривалість	270 год. (38 год. лекційних, 54 год. семінарських, 178 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік (I сем.), екзамен (II сем.)
Назва дисципліни	**ТЕОРІЯ ЙМОВІРНОСТІ ТА СОЦІАЛЬНА СТАТИСТИКА**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	II III
Мета навчальної дисципліни	ознайомити студентів з теоретико-методичними та практичними навичками дослідження в галузі теорії ймовірностей і базовим аналітичним апаратом для побудови статистичних моделей.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен

знати	- основні поняття теорії ймовірностей; - основні властивості множини подій та їх ймовірностей; - характеристики випадкових величин; - основні розподіли випадкових величин та випадки їх застосування; - методи первинної обробки статистичних даних.
вміти	- обчислювати ймовірності випадкових подій; - знаходити розподіли випадкових величин; - обчислювати числові характеристики випадкових величин; - визначати незалежність випадкових подій та величин; - застосовувати закони великих чисел та граничні теореми; - обчислювати числові характеристики вибірки; - будувати графіки варіаційного ряду та емпіричної функції розподілу; - навчититись працювати із сучасними пакетами програм статистичної обробки даних та обчислень.
Зміст дисципліни	Тема 1. Елементи комбінаторики. Випадкові події та операції над ними. Тема 2. Класичне означення ймовірності та властивості ймовірності. Тема 3. Умовні ймовірності. Незалежні випадкові події. Тема 4. Випробування Бернуллі. Граничні теореми теорії ймовірностей. Тема 5. Дискретні та неперервні випадкові величини. Тема 6. Вступ до математичної статистики. Первинна обробка даних. Тема 7. Генеральна сукупність, вибірка, варіаційний ряд. Графіки варіаційного ряду. Тема 8. Числові характеристики вибірки.
Тривалість	90 год. (14 год. лекційних, 18 год. семінарських, 58 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ В СОЦІОЛОГІЇ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	II IV

Мета навчальної дисципліни	оволодіння студентами теоретико-методичними та практичними навичками дослідження у галузі соціології за допомогою математичних методів та їх застосування в практичній діяльності.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- суть, призначення, способи застосування математичних методів у соціології; - технології формування вибірок; - алгоритми формування статистичний оцінок та статистичних гіпотез; - специфіку дисперсійного, кореляційного, кластерного і факторного аналізу.
вміти	застосовувати математичні методи у соціологічних дослідженнях.
Зміст дисципліни	Тема 1. Методологія застосування математичних методів у соціології. Технології формування вибірки. Тема 2. Статистичне оцінювання. Тема 3. Статистичні гіпотези. Тема 4. Перевірка статистичних гіпотез на основі параметричних критеріїв. Тема 5. Методи дисперсійного аналізу. Тема 6. Методи кореляційного аналізу. Тема 7. Методи зв'язку у шкалах інтервалів і відношень. Коефіцієнт кореляції Пірсона. Тема 8. Математичні методи прогнозування. Тема 9. Багатомірні методи (кластерний та факторний аналіз).
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**СОЦІАЛЬНА СТРУКТУРА ТА СОЦІАЛЬНА СТРАТИФІКАЦІЯ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	III V
Мета навчальної дисципліни	сформувати у студентів глибокі теоретичні знання та професійні навики у сфері досліджень соціальної структури суспільства, уміння використання цих знань

	щодо аналізу соціальної структури сучасного українського суспільства.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- суть основних категорій та понять; - основні теоретичні підходи до вивчення соціальної структури; - суть теоретичних концепцій вивчення процесів стратифікації, типів стратифікаційних систем, їх особливості; - особливості соціальної структури сучасного українського суспільства.
вміти	- оперувати категоріальною мовою; - застосовувати методи соціологічного аналізу в дослідженнях соціальної структури сучасного суспільства - використовувати методи порівняння, систематизації, узагальнення при роботі з першоджерелами; - інтерпретувати процеси та явища соціального життя в сучасному українському суспільстві на рівні науково-теоретичних узагальнень з використанням засад соціологічного мислення та уяви; - виявляти навики активного слухання та критичного мислення в процесі предметних дискусій і обговорень.
Зміст дисципліни	Тема 1. Структура суспільства як соціологічне поняття Тема 2. Елементи соціальної структури суспільства Тема 3. Проблема соціальної нерівності. Основні теоретичні підходи до стратифікації Тема 4. Класова система сучасних суспільств Тема 5. Виміри соціальної диференціації і нерівності Тема 6. Соціальна мобільність: поняття і напрями досліджень Тема 7. Соціологічні методи дослідження соціальної стратифікації і соціальної мобільності.
Тривалість	90 год. (14 год. лекційних, 18 год. семінарських, 58 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки

Рік **семестр**	I I
Мета навчальної дисципліни	розкрити закономірності функціонування та проявів психіки людини, сприяти на цій основі формуванню загальної психологічної культури та компетентності студентів, їх готовності до професійної діяльності.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- категоріальний та методологічний апарат; - психологічну структуру особистості; - природу психічних явищ; - вікову періодизацію психічного розвитку; - соціально-психологічні теорії та школи.
вміти	- використовувати теоретичні знання та практичні навички зі загальної психології для аналізу й діагностики власних особливостей особистісної та пізнавальної сфери; - здійснювати аналіз науково-методичної літератури з питань загально-психологічної проблематики.
Зміст дисципліни	Тема 1. Психологія як наука Тема 2. Свідомість та увага. Тема 3. Увага Тема 4. Пам'ять. Тема 5. Емоції та почуття Тема 6. Особистість та її самосвідомість. Тема 7. Характер.
Тривалість	90 год. (14 год. лекційних, 18 год. семінарських, 58 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	I II
Мета навчальної дисципліни	знати вікові закономірності та особливості психічного розвитку та формування особистості.

Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- основні категорії та історичні передумови виникнення і розвитку вікової психології як науки; - принципи, критерії та закономірності психічного розвитку людини; - теоретичні та концептуальні підходи до вікового розвитку особистості; - особливості формування психічних якостей особистості, що розвивається; - закономірності виникнення та розв'язання вікових криз протягом онтогенезу від народження до старості; - причини та чинники, що детермінують процес старіння; вплив процесів старіння на розвиток особистості - категоріально-понятійний апарат вікової психології.
вміти	- забезпечувати в умовах навчально-виховного процесу неперервний та ефективний процес соціалізації індивіда; - організовувати навчально-виховний процес, враховуючи вікові особливості сприйняття та засвоєння, провідну діяльність, сенситивні періоди та ін. критерії розвитку; - визначати психологічні симптоми криз вікового розвитку та надавати базову психологічну допомогу (рекомендації батькам, рідним, друзям) для їх успішного подолання; - здійснювати психолого-педагогічний патронаж розвитку пізнавальних здібностей в учнів; - оперувати та використовувати у власній науково-педагогічній діяльності основні поняття і категорії вікової психології.
Зміст дисципліни	Тема 1. Вступ до вікової психології. Тема 2. Історія розвитку вікової психології як науки. Тема 3. Методологічні основи психології розвитку. Тема 4. Біологічний підхід до розвитку. Тема 5. Психодинамічний підхід до розвитку. Тема 6. Біхевіористичний підхід до розвитку. Тема 7. Когнітивно-генетичний підхід до розвитку. Тема 8. Контекстуальний підхід до розвитку. Тема 9. Особливості перинатального розвитку дитини. Тема 10. Психологічні особливості розвитку у немовлячому віці. Тема 11. Психологічні особливості розвитку у ранньому віці. Тема 12. Формування психічних процесів та властивостей у дошкільному віці. Тема 13. Молодший шкільний вік: основні тенденції та

	закономірності психічного розвитку. Тема 14. Психологічні особливості розвитку у підлітковому віці Тема 15. Психологічні особливості розвитку в період ранньої юності.
Тривалість	180 год. (30 год. лекційних, 30 год. семінарських, 120 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	I, II II, III
Мета навчальної дисципліни	засвоєння студентами знань з соціальної психології, ключових понять та обґрунтування окремих соціально-психологічних фактів і феноменів.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- передумови та основні етапи розвитку соціальної психології як науки; - найвідоміші постаті та теорії в галузі соціальної психології; - методи збору інформації; - мотивацію людських вчинків; - закономірності поведінки людей як членів групи; - психологічні характеристики великих і малих соціальних груп; - особливості спілкування і взаємодії людей; - природу стихійних соціально-психологічних явищ.
вміти	- застосовувати теоретичні знання з соціальної психології; - самопізнання своїх власних соціально-психологічних характеристик; - аналізувати особливості своєї особистості і соціальної поведінки; - дати соціально-психологічну діагностику особистості; - складати соціально-психологічну характеристику малих і великих соціальних груп.

Зміст дисципліни	Тема1. Соціальна психологія як наука. Тема 2. Соціальна психологія особистості. Тема 3. Психологія соціального пізнання. Тема 4. Соціально-психологічні особливості міжособистісної взаємодії. Тема 5. Соціально-психологічні аспекти спілкування. Тема 6. Психологія спільнот та груп. Тема 7. Соціально-психологічний клімат у колективі. Тема 8. Психологія великих груп.
Тривалість	180 год. (26 год. лекційних, 18 год. семінарських, 18 год. лабораторних, 118 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік (II сем.), екзамен (III сем.)
Назва дисципліни	**ФІЛОСОФСЬКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МОТИВАЦІЇ ПОВЕДІНКИ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	IV VIII
Мета навчальної дисципліни	формування комунікативної компетентності у галузі мотиваційного менеджменту.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- складові мотиваційної сфери особистості; - теорії мотивації; - способи оптимального мотивування.
вміти	- складати фахову характеристику мотиваційної сфери; - надавати рекомендації щодо оптимального мотивування особистості.
Зміст дисципліни	Мотивація у структурі активації особистості. Фактори активації. Види активації. Мотивація як ієрархізована структура мотивів. Мотиваційні теорії. Ситуаційна доповнюваність мотиваційних теорій. Мотиваційна сфера особистості. Характеристики мотиваційної сфери. Складові мотиваційної сфери. Класифікація потреб. Види мотивів. Аналіз мотиваційної сфери особистості. Критерії конструктивності мотиваційної сфери. Мотиваційні стратегії та спрямованість особистості

	Мотиваційні тенденції: досягнення успіху та уникання неуспіху. Складові спрямованості особистості. Типи спрямованості: особистісна, професійна, емоційна, смисложиттєва. Мотивація ділового спілкування. Типи мотивації ділового спілкування. Мотиви критики. Модальності критики. Трудоголізм та види працівників за типом виконання завдання. Внутрішньоорганізована мотивація та самомотивування. Взаємозв'язок мотиваційної кризи та чуття сенсовності життя. Характеристики сенсовності життя. Самоменеджмент.
Тривалість	90 год. (18 год. лекційних, 18 год. семінарських, 54 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	I I
Мета навчальної дисципліни	формування у студентів сучасних знань та уявлень щодо основних напрямків теоретичних та емпіричних досліджень.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- правила інтерпретації науково встановлених соціальних фактів, що характеризують стан соціальних систем; - вимоги професійних якостей соціолога, професійної етики соціологічної діяльності; - основні напрямками майбутньої спеціальності та специфіку соціологічного підходу до вивчення суспільства, соціальних спільнот, інститутів, сутності соціальних взаємодій та взаємовідносин.
вміти	- проводити теоретичний аналіз стану і розвитку соціологічної науки; - вміти визначати специфічний соціологічний кут погляду на суспільні явища та процеси.
Зміст дисципліни	Соціологія як наука про суспільство. Проблема наукового статусу та специфіки соціологічного знання. Концептуальна організація соціологічного знання.

	Основні рівні соціологічного знання. Пізнавальні та практичні функції соціології. Системно-функціональна організація суспільного життя: специфіка соціологічного аналізу економічної, політичної, духовної сфери суспільства. Процес інституціоналізації світової та вітчизняної соціології. Соціологія як професія. Основні напрямки професійної діяльності соціолога.
Тривалість	90 год. (16 год. лекційних, 18 год. семінарських, 56 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЯ КУЛЬТУРИ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	II IV
Мета навчальної дисципліни	ознайомити студентів з сучасними уявленнями світової та вітчизняної соціології про сутність феномену культури, механізмами її взаємодії з суспільством та роллю у процесі соціальних змін.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- поняття та категорії соціології культури; - соціальні функції культури; - елементи культури, її типи, види, галузі, форми; - основні теорії соціокультурного розвитку; -методи та методики емпіричного дослідження сучасних соціокультурних процесів.
вміти	- оперувати понятійно-категоріальним апаратом соціології культури; - аналізувати механізм і особливості впливу культури на суспільне життя; - застосовувати соціологічні методи до вивчення соціокультурної сфери; - збирати, опрацьовувати та інтерпретувати дані соціологічних досліджень.
Зміст дисципліни	Тема 1. Культура як об’єкт соціологічного аналізу Тема 2. Культура як система Тема 3. Динаміка культури Тема 4. Культура й особистість

	Тема 5. Культура і форми суспільної свідомості Тема 6. Соціальні інститути культури і культурна політика.
Тривалість	90 год. (18 год. лекційних, 22 год. семінарських, 50 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	II III, IV
Мета навчальної дисципліни	засвоєння студентами методологічних та організаційних проблем, постановка і вирішення яких становлять основу дослідницької діяльності соціолога.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- поняття методології, її рівні та функції в здійсненні соціологічного пізнання; - логіку і структуру соціологічного дослідження; - види соціологічного дослідження; - основні технології соціологічного дослідження.
вміти	- фахово використовувати методичний і процедурний апарат соціології; - складати програму соціологічного дослідження; - ставити конкретні цілі і завдання для соціологічного дослідження; - операціоналізувати поняття; - застосовувати різні види шкал виміру соціальних процесів; - розраховувати обсяг вибіркової сукупності й визначати помилки вибірки; - створювати дизайн вибірки; - складати робочий план дослідження.
Зміст дисципліни	Тема 1. Методологія, методи та техніка соціологічного дослідження. Тема 2. Види соціологічних досліджень. Тема 3. Визначення проблеми та підходу до здійснення

	соціологічного дослідження. Тема 4. Програмування соціологічного дослідження: методологічний компонент. Тема 5. Програмування соціологічного дослідження: методичний компонент. Тема 6. Первинне вимірювання соціальних характеристик. Тема 7. Методи вимірювання соціальних характеристик за допомогою шкал. Тема 8. Структура оцінки шкали. Тема 9. Особливості використання вибіркового методу. Тема 10. Методи формування вибіркової сукупності. Тема 11. Етапи проведення соціологічного дослідження. Тема 12. Особливості організації соціологічного дослідження. Тема 13. Аналіз даних соціологічного дослідження. Тема 14. Підсумкові документи соціологічного дослідження.
Тривалість	180 год. (36 год. лекційних, 36 год. семінарських, 108 год. самост. роботи)
Форма контролю	III сем. – залік, IV – екзамен
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЯ МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	II IV
Мета навчальної дисципліни	засвоєння студентами основних теорій та історії становлення соціології масових комунікацій, знання про особливості масової комунікації як соціального інституту та методи її дослідження в соціології.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- основні концепції та теорії соціології масової комунікації; - соціальні форми організації масової комунікації; - проблеми та підходи соціологічного вивчення масової комунікації в сучасному суспільстві; - категорії та поняття науки.

вміти	- аналізувати та давати критичну оцінку явищам, підходам та проблемам, які будуть розглядатися в процесі вивчення курсу; - використовувати методологічні основи соціології масової комунікації при аналізі соціальних процесів та взаємодій; - здійснювати та обґрунтовувати вибір методу соціологічного дослідження при аналізі явищ і процесів масової комунікації.
Зміст дисципліни	Тема 1. Структура і зміст соціології масової комунікації. Масова комунікація як соціальне явище. Особливості спілкування та комунікації. Поняття соціальної інформації. Комунікація та мас-медіа. Специфіка соціологічного вичення масової комунікації. Масова комунікація як об'єкт соціологічних досліджень. Соціальні функції масової комунікації. Соціологія масових комунікацій в системі наук. Тема 2. Виникнення масових комунікацій в суспільстві: функціональний підхід. Соціальна природа та історична зумовленість масової комунікації. Когнітивний та інтерактивний рівень здійснення масової комунікації. Етапи розвитку засобів комунікації: газета, радіо, телебачення. Статус мас-медіа та взаємодія з іншими соціальними інститутами. Тема 3. Історія розвитку соціології масової комунікації. Парадигма „тотального впливу" (В. Ліппман, Г. Лассуелл, Т.Адорно та М.Хоркхаймер.). Етапи дослідження впливу масової комунікації на формування громадської думки. „Парадигма ефектів" мас-медіа (П. Лазарсфельд, Б. Берельсон). „Двоступенева модель" масової комунікації. Сучасні концепції масової комунікації. М. Маклюен та „теорія засобу". Е. Ноель-Нойман: „спіраль мовчання". Соціодинамічна концепція А. Моля. Масова комунікація в постмодерністській перспективі. Тема 4. Масова комунікація як соціальний інститут. Масова комунікація як соціальний інститут. Функції масової комунікації. Масова комунікація в інформаційному суспільстві. Форми комунікації в інтернеті. Соціальні функції масової комунікації. Пропаганда соціальних цілей. Тема 5. Держава та ЗМК Взаємодія влади та ЗМК. 6 нормативних моделей взаємодії ЗМІ та держави. Держава (законавча, виконавча, судова влада) та її взаємовідносини з ЗМК. ЗМК та політичні сили (посилення ролі політичної

	комунікації, роль реклами, фактори впливу на електорат). ЗМК та політичні відносини (політичні функції, інформаційна безпека). Вплив ЗМК на сприйняття політики та політичну поведінку. Типологія ЗМК. Проблемне поле діяльності ЗМК. Тема 6. Засоби масової комунікації та економіка. Поняття медіаіндустрії та медіаринку. Реклама в ЗМК. Реклама на ТБ: переваги та недоліки. Радіореклама. Реклама в інтернеті. Зовнішня реклама та її види. Вплив ЗМІ на економіку. Тема 7. PR-діяльність в просторі МК Засновки виникнення та функціонування PR. Сутність та функції PR. Відмінність PR від реклами та пропаганди. Методи і практика PR (прес-релізи, прес-конференції, формування іміджу та ін.). Тема 8. Аналіз змісту масової комунікації Контент-аналіз як метод аналізу змісту масової комунікації. Соціологічний аналіз комунікатора. Соціологічний аспект вивчення аудиторії масової комунікації (кількісні та якісні методики).
Тривалість	90 год. (18 год. лекційних, 22 год. семінарських, 50 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЯ ПОЛІТИКИ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	IV VIII
Мета навчальної дисципліни	формування у студентів системи знань, вмінь та навичок про основи політичної системи, можливості її вивчення та впливу на неї. Ознайомлення студентів із базовою проблематикою українського суспільно-політичного життя; Політика – один із найважливіших факторів суспільного життя, який суттєво впливає на кожного. На відміну від інших напрямків соціології, «соціологія політики» - смислово проблемна галузь, яка перебуває на етапі становлення

Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	– предмет та основні завдання соціології політики на сучасному етапі розвитку; – зв'язок соціології політики з іншими галузями науки; – основні поняття, ідеї, теорії щодо політичних реалій суспільства та формування навиків соціологічного дослідження політичних процесів; – основні особливості суб'єктів політичного життя та оптимальні способи їх взаємодії;особливості соціології політики в контексті ідей гуманізму, толерантності, відповідальності, взаємодії;національні особливості суспільно-політичного буття; специфіку українського політичного простору; – особливості українських виборів та електоральних орієнтацій населення.
вміти	- здійснювати аналіз соціологічно-політичних історичних тенденцій; - виявляти специфіку українського політичного простору; - вільно володіти понятійно-категоріальним апаратом та методологією соціології політики; - аналізувати різні політичні системи та погляди з позиції об'єктивності і толерантності у контексті соціології; - ефективно застосовувати різні варіанти соціологічного опитування для дослідження політичних процесів; - вміти виокремлювати стратегічні та тактичні політичні тенденції; - вміти проводити електоральні соціологічні дослідження.
Зміст дисципліни	Тема 1. Соціологія політики як наука про суспільство Поняття «політика», «суспільство», «політична соціологія», «соціологія політики» на сучасному етапі розвитку соціологічних знань. Загальна характеристика соціології політики. Предмет соціології політики; Суспільство, суспільствознавство, політика, соціологія. Тема 2. Політична антропологія. Дослідження «Людини політичної». Взаємозв'язок психічних особливостей людини з її політичними пріоритетами, цінностями, діяльністю. Людина політична (Н. Пезешкіан і Е.Берн), типи взаємодії між людьми. Політичні взаємодії. Страх і агресія. Агресія та експансія. Людина маси. Людина-

	герой, людина-субєкт. Пасіонарність в політці. «Леви» і «Лиси» в суспільстві і політиці. Тема 3. Влада як предмет соціологічного дослідження. Особливості способів впливу влади на суспільство і суспільство на владу. Насильство і партнерство. Мультверсум та універсум. Загальна характеристика владно-політичних систем. Феномен влади. Влада як насильство, влада як Лад. Сфери владного впливу. Інструменти владного впливу. Способи покращення контакту влада-суспільство і суспільство-влада. Влада і способи впливу на людей: переконання, навіювання, психічне зараження, наслідування, маніпулювання, актуалізація. Характеристика основних типів управління: авторитарний, демократичний, анархічний. Тема 4. Історія соціології політики. Закономірності розвитку науки про суспільство. Особливості становлення соціології. Протосоціологічний період, розвиток соціологічних наук в Новий час. 19 століття, позитивізм, марксизм. Соціологія в 20-21 столітті. Специфіка розвитку соціології в Україні. Структура соціології політики; соціологія держави. Тема 5. Соціологія суспільства і держави. Особливості соціальних систем, теорій про суспільство. Ідеалістичні та матеріалістичні підходи в трактуванні суспільства. Натуралізм, фізикалізм, географічний детермінізм, біологізм, економізм, історичний матеріалізм, суб'єктивний ідеалізм, елітаризм, об'єктивний ідеалізм, провіденціалізм. Тема 6-9. Соціологія політичних ідеологій. Основні політико-ідеологічні парадигми, їх ідеальну та праксеологічну складову. Суспільно-політична структура ідеології консерватизму, лібералізму, соціалізму, націоналізму. Визначення понять, генеза політико-ідеологічної проблематики. Подвійність ідеологічних систем. Ідеологія як суспільно-політичний ідеал. Політична привабливість і маніпулятивність ідеологій. Консерватизм як збереження Ладу і Панування, лібералізм як безвідповідальність і суб'єктність, соціалізм. Тема 10-12. Особливості української суспільно-політичної системи. Особливості політичної системи українців. Проблеми бездержавної ментальності. Пошук власної моделі.

	Державницькі парадигми. Український анархізм, степ, хуторянство. Особистісний вплив харизматичного лідера. Довіра і взаємодія. Тема 13. Національні та міжнародні особливості політики, аналіз та прогнозування в геополітиці. Національні та міжнародні стратегії в геополітиці. Національні особливості геополітичного стратегування. Національні особливості політичних взаємин: ближнє зарубіжжя, дальнє зарубіжжя. Символи суверенітету країни. Особливості офіційних та неофіційних форм міжнародної політики та стратегування. Тема 14. Соціологія електоральної та суспільно-політичної поведінки. Суть і типи політичної поведінки та електоральних настроїв. Електоральна поведінка як форма вияву політичної суб'єктності/безсуб'єктності. Політична активність. Політичні дії, політичні уподобання, особистісні та ідеологічні. Депривація, тероризм, масові заворушення, політична апатія, абсентеїзм. Виборці та кандидати.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**ЕТНОСОЦІОЛОГІЯ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	III VI
<u>Мета</u> навчальної дисципліни	сформувати у студентів основи знань про сутність та специфіку законів та загальних закономірностей формування етнічних відносин та особливостей, які виникають в соціальному житті і відображають розмаїті демографічні та соціальні тенденції різних соціальних груп та класів, соціальних організацій та інститутів за допомогою етносоціологічних категорій і методів. Метою курсу «етносоціологія» є вироблення у студентів навичок наукового аналізу, неупередженого підходу до проблем,

	пов'язаних із дослідженням міжетнічних, національних відносин в сучасному суспільстві, засвоєння студентами специфіки етносоціологічного виміру суспільства; предмета, методів соціологічного дослідження етнічних явищ, процесів та відносин; формування на демократичних засадах етнічної ідентичності особистості в поліетнічному соціумі України, вивчення складу і якісних особливостей етнічних суспільних груп, взаємодія яких становить основу соціального механізму розвитку етнічних відносин, з'ясування специфіки етнічних груп, аналіз їх основних видів, оцінювання їх якісного складу, динаміки, змісту здійснюваних ними функцій, соціальних форм їхньої взаємодії в етнічній сфері, дослідження етнічних закономірностей, форм і способів етнічної поведінки суспільних груп.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- специфіку предмета та об'єкта етносоціології, - основні теоретичні положення курсу етносоціології, - визначення фундаментальних категорій етносоціології та їх специфіку, - першоджерела етносоціологічної думки, - концепції утворення та розвитку етнічних явищ, - внутрішні і зовнішні умови розвитку етнічних спільнот, - особливості впливу об'єктивних та суб'єктивних чинників на розвиток етнічних явищ, - методи етносоціології як науки, - особливості протікання етнічних процесів, - основні етапи розвитку етносоціології як науки, - процеси формування ідентичності етнічних спільнот у суспільстві, - особливості етнічної самоідентифікації особистості, - специфіку процесів етнічної мобільності.
вміти	- застосовувати соціологічні знання про сутність етнічних процесів і систем у своїй професійній діяльності, - аналізувати на основі соціологічних методів етнічні процеси, на основі соціологічних методів прогнозувати розвиток етнічних процесів, - проводити соціологічні дослідження в сфері етнічних явищ,

	- давати об’єктивну оцінку етнічним явищам та процесам, - оперувати категоріально-понятійним апаратом етносоціології, - застосовувати наукові методи до соціологічного розгляду етнічних явищ та процесів, - адекватно інтерпретувати дані конкретно-соціологічних досліджень етнічних процесів, - визначати конфліктні та толерантні чинники міжетнічних відносин.
Зміст дисципліни	Етносоціологія у структурі гуманітарних наук та у структурі соціології. Місце та роль етносоціології в системі соціологічного знання. Зв'язок етносоціології із загальною соціологічною теорією та філософією. Етнічна сфера як сфера суспільного буття. Проблема етносоціологічного факту та етнічного процесу. Специфіка розвитку етнічних явищ та можливість їх дослідження соціологічними методами. Місце та роль етносоціології в системі соціологічного знання. Специфіка предмету та об’єкту етносоціології. Завдання, зміст і принципи побудови курсу «етносоціологія». Об'єкт та предмет етносоціології. Функції етносоціології. Основні категорії етносоціології. Методи етносоціології. Головні напрями розвитку етносоціології. Специфіка співвідношення макро-, мезо- та мікрорівнів етносоціології. Динаміка етнічних процесів і груп. Основні форми взаємодії етнічних груп. Виникнення та розвиток етносоціології. Основні етапи становлення та сучасного розвитку етносоціології. Генеза етносоціології. Теоретичні витоки етносоціології: структуралізм, культурна антропологія, психологізм, функціоналізм, історична школа етносоціології. Етнопроблематика в соціології постмодерну. Дослідження етнічних проблем у вітчизняній гуманітарній науці. Етапи становлення та основні школи сучасної української етносоціології. Теорії та концепти етносу в етносоціології. Методологічні підходи до інтерпретації категорій «етнос» та «нація». Поняття етнічної групи. Ознаки етнічних спільнот за умови їхньої трансформації в націю. Теоретичні інтерпретації феноменів «етнос», «нація» в етносоціології.. Теорії структури етносу: Примордіалізм,

	інструменталізм, конструктивізм. Основні етносоціологічні школи і напрями: еволюціонізм, диффузіонізм, неоеволюціонізм, етнопсихологічна школа, культурний релятивізм. Новітні концепції етносу. Етнічна та національна ідентичність особистості та етнічних спільнот. Етнічна самосвідомість: зразки та норми поведінки. Проблема ментальності в етносоціології. Етнічна і національна стратифікація та мобільність. Корінні нації й етнічні та національні меншини. Український етнос: титульна нація української держави й етнонаціональна меншина діаспори. Автохтонні та алохтонні етноси. Корінні нації та діаспора. Діаспора як історичне та соціокультурне явище. Етнічні та національні меншини. Культурно-історичні, демографічні, геополітичні, економічні чинники етнонаціональної стратифікації. Показники престижу та статусу етнонаціональних груп. Етнонаціональна мобільність та міграція. Принципи етносоціологічного вивчення міграції. Соціологічне дослідження міжетнічних шлюбів. Етнокультурні та соціально-психологічні підвалини збереження національної традиції у побуті та укладі життя. Етносоціологічні проблеми відродження української нації. Національна ідентичність як механізм легітимного формування етнонаціональних спільнот. Етнічний стереотип та етнічний образ. Мова як основа ідентифікації і етнічний символ. Етнічний розвиток українців. Антропологічні риси українців. Традиції народного харчування, промислу, ремесел, сімейних стосунків, традицій, усної народної творчості, вірувань. Соцільна та етнонаціональна стратифікація. Етнонаціональна структура населення України. Етнолінгвістична структура населення України. Регіональна диференціація. Національна ідентичність населення України: чинники формування. Соціальні явища локалізації, глобалізації та мультикультуралізму в Україні. Поведінкові й комунікаційні стратегії міжетнічних відносин. Соціокультурні проблеми розвитку та взаємодії етносів. Структура міжетнічних стосунків. Соціально-інституціональні, міжгрупові та особистісні рівні

	стратегій міжетнічної взаємодії. Міжетнічна комунікація, фактори та поведінкові моделі. Соціально-психологічні фактори та їх вплив на визначення поведінкових стратегій. Аномія і фрустрація як визначальні чинники масових поведінкових моделей на пострадянському просторі. Ксенофобія та толерантність націй. Українці в контексті ксенофобії і толерантності. Етноцентризм та етнофобія як соціально-психологічні установки. Етнокультурний шок. Демографічна поведінка етносів. Етнополітичний розвиток. Процеси урбанізації в етносах. Роль міграції в історії етносу. Особливості етносоціологічного вивчення міграцій етносу. Методи вивчення міжетнічної взаємодії. Історичні і політичні чинники в міжетнічних взаємодіях. Роль соціально-структурних і культурних чинників. Соціально-психологічні і ситуативні чинники етнічної поведінки. Міжетнічні відносини, конфлікти та національна політика. Поняття міжетнічної напруженості. Поняття міжетнічного конфлікту. Специфіка етнічних конфліктів і їх причини. Типологія етнічних конфліктів. Етнонаціональні протиріччя та конфлікти, їх типологія, учасники та суб'єкти. Етносоціальний конфлікт: структурні, функціональні, соціальні, демографічні, політичні, економічні, аксіологічні, релігійні, психологічні чинники. Форми і способи регулювання етнічних конфліктів. Соціально-психологічні й сучасні інформаційні технології та їх вплив на динаміку розвитку конфлікту. Фактор політизації етнічного насильства та тероризм. Зони міжетнічної напруженості в сучасній Україні. Національна політика, її завдання, принципи і механізми реалізації. Види етнічної політики. Національна політика в Україні: історія і сучасність. Міжетнічна толерантність як стратегія порозуміння та пошуку зваженого компромісу при цивілізованому розв'язанні етноконфліктів. Толерантність як соціокультурна норма і цінність міжнаціональних відносин. Проблеми соціальної адаптації у поліетнічному середовищі. Соціокультурна та психологічна адаптація в моно- та поліетнічному середовищах. Типологія адаптивних факторів. Етнокультурні та соціально-

	психологічні підвалини збереження національної традиції у побуті та укладі життя. Етнос і нація у процесі цивілізаційних змін. Життєвий світ етносу та геокультура нації. Національний уклад життя і світовий порядок. Господарсько-побутова, духовна, мілітарна складові національного буття України. Етнонаціональна традиція та інновації. Українська людина в етногенезі. Етносоціологічні проблеми відродження української нації. Проблема оптимального поєднання національних традицій та цивілізаційних інновацій. Міжетнічна інтеграція та національна мобільність як складові державотворення. Українська людина в пошуках нових ідентичностей. Методологія проведення етносоціологічних досліджень. Типологія і програма етносоціологічних досліджень. Амбівалентність тлумачень та методологічний плюралізм в енталізм, історизм, конструктивізм, прагматичний, примордіалізм (расово-біологічний та соціо-ісетносоціологічних дослідженнях. Типологія основних теоретичних парадигм і підходів: інструмторичний), постмодерністський (контрольований еклектизм). Специфіка застосування типових програм конкретно-соціологічних досліджень в етносоціології. Основні методи збору етносоціологічної інформації. Соціологічні методи збору даних та процедури отримання етносоціологічної інформації. Специфіка застосування методів опитування в етносоціології. Проблеми подолання факторів дихотомії в ідентифікації на “своїх” та “чужих”; “культурної дистанції”, породженої конфліктом іноетнічних цінностей; “війни мов”, що позначається на виборі мови інструментарію, відкритості при співбесіді; зовнішній вигляд та особистість інтерв’юера. Аналіз документів та директивних матеріалів законодавчої та виконавчої гілок влади республіканського та регіонального рівнів, програм та статутів політичних партій і громадських організацій. Контент-аналіз повідомлень ЗМІ з етнічних проблем. Етнонаціональні орієнтири, показники, їх аналіз, діагностика та прогноз у щорічному моніторингу Інституту соціології НАН України.

Тривалість	90 год. (20 год. лекційних, 18 год. семінарських, 52 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЯ ПРАВА**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	III VI
Мета навчальної дисципліни	ознайомити студентів із ключовими підходами, концепціями та методологічними особливостями соціологічного трактування права; вихідними засадами соціологічного розуміння правосвідомості, правової соціалізації особистості, ефективності правозастосування.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- основні категорії соціології права; - сутність та специфіку соціального конфлікту загалом та, зокрема, правового конфлікту; - соціальні передумови девіантної поведінки, ключові соціологічні версії, гіпотези, концепції, теорії соціального відхилення та злочинності; - особливості та специфіку права як соціального явища загалом, та, зокрема, як соціального інституту; - основні етапи правової соціалізації особистості; - критерії оцінки ефективності механізмів правозастосування; методологічні засади прикладного соціологічного дослідження правової реальності суспільства; - методичні основи організації та проведення соціологічного дослідження в предметному полі соціології права.
вміти	- розкрити сутність та характер міждисциплінарних зв'язків загальної соціології та соціології права як галузевої соціологічної теорії; - вказати передумови виникнення соціальних конфліктів, зокрема, правового характеру; - виявити характерні труднощі кожного з етапів правої соціалізації особистості; - аналізувати структуру правосвідомості; формувати

	методики оцінки ефективності правозастосування, виходячи з специфіки обставин локальної правової ситуації; - застосовувати методичні прийоми прикладного соціологічного дослідження в предметному полі соціології права.
Зміст дисципліни	Тема 1. Право як соціальний інститут. Тема 2. Право як соціальне явище. Тема 3. Соціальна дія права та його ефективність. Тема 4. Правова соціалізація особистості. Тема 5. Правова культура та правова поведінка. Тема 6. Девіація і соціальний контроль. Тема 7. Соціологія злочинності. Тема 8. Судова соціологія.
Тривалість	90 год. (20 год. лекційних, 18 год. семінарських, 52 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	III V
Мета навчальної дисципліни	виявлення та висвітлення проблем соціології управління як галузі наукового знання, дослідження специфіки соціальних відносин у процесі управління та ознайомлення з соціологічними підходами аналізу управлінських процесів.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- зміст понять і категорій соціології управління; - основні етапи розвитку соціології управління; - мати уявлення про головні проблеми соціології управління й теоретико-методологічні підходи до вивчення специфіки соціальних відносин у процесі управління.
вміти	- використовувати методи соціології управління для аналізу проблем управління й управлінських ситуацій; - обирати та застосовувати соціальні технології при реалізації управлінських рішень;

	- застосовувати методи та методики соціології управління в інформаційно-аналітичному і технологічному забезпеченні діяльності органів влади.
Зміст дисципліни	Тема 1. Соціологія управління як наука та навчальна дисципліна. Соціальна природа управління. Зміст та специфіка соціального управління. Підходи до визначення предмету соціології управління Є.М. Бабосова, Ж.Т. Тощенка, В.В. Щербини, М.В. Удальцової, Т.П. Галкіної, А.І. Кравченка та інших дослідників. Об'єкт і предмет соціології управління. Основні задачі та функції соціології управління. Співвідношення соціального менеджменту і соціології управління. Інтегративний характер соціології управління по відношенню до інших галузевих соціологій. Актуальні проблеми сучасної соціології управління. Тема 2. Сутність, зміст та принципи соціального управління. Суб'єкт та об'єкт соціального управління, цілі управління. Вимоги конкретності, реальності, контрольованості, яким повинні відповідати цілі. Сутність і роль цілепокладання в процесі управління. Управлінські відносини як предмет аналізу соціології управління. Принципи соціального управління як правила, основні положення й норми поведінки, якими керуються органи управління в соціальних умовах, що склалися в суспільстві. Закони управління, що виражають важливі внутрішні стійкі риси, особливості процесу управління: закон необхідної розмаїтості, закон спеціалізації управління, закон інтеграції управління, закон пріоритетності соціальних цілей, закон зростаючої суб'єктивності й інтелектуальності в управлінні. Методи соціального управління: соціальні (методи соціального нормування, соціального регулювання, морального стимулювання); соціально-психологічні, економічні, організаційно-адміністративні, наукові методи управління (моделювання соціальних процесів, прогнозування). Самоврядування як метод управління. Функції соціального управління. Тема 3. Історичний аспект розвитку соціології управління як науки. Передумови виникнення соціології управління. Періодизація основних етапів розвитку управління як науки. Особливості донаукового етапу розвитку соціології управління. Класичний етап розвитку соціології управління. Вплив наукових здобутків О. Конта, Е. Дюркгейма, М. Вебера, К. Маркса на становлення і розвиток соціології управління. Основні характеристики сучасного етапу розвитку соціології

	управління: концепції, представники. Класична школа управління: Ф. Тейлор, А. Файоль. Концепція людських відносин: Е. Мейо, А. Маслоу, Ф. Герцберг, Д. Макгрегор. Сутність емпіричної школи управління, її представники: Л. Ньюмен, Е. Дейл, С. Девіс, П. Друкер, Г. Кунц, Р. Фелк, Г. Лівітт та ін. Системний та ситуативний підходи до управління. Внесок у розвиток управлінської думки представників структурно-функціонального аналізу Т. Парсонса і Р. Мертона. Розвиток вітчизняної соціології управління: персоналії, основні ідеї. Радянський етап розвитку соціології управління. Проблематика досліджень соціології управління в сучасному українському суспільстві. Тема 4. Управлінський цикл, його структура. Сутність управлінського рішення. Внутрішні та зовнішні обмеження, які необхідно враховувати при підготовці рішення. Особливості прийняття індивідуального та колегіального управлінського рішення. Переваги і недоліки групового та індивідуального ухвалення рішення. Фактори, які впливають на процес прийняття рішення (інформаційні, мотиваційні, характерологічні, технологічні). Принципи прийняття ефективних рішень. Здійснення соціального контролю й оцінка ефективності управління як завершальні стадії управлінського циклу. Способи здійснення соціального контролю. Функції та різновиди соціального контролю. Критерії оцінки ефективності управління. Визначення соціального інституту як соціального феномену. Універсальні та специфічні функції соціальних інститутів. Критерії класифікації та різновиди соціальних інститутів. Держава як головний інститут управління. Основні функції сучасної держави. Специфіка діяльності інститутів державного та муніципального управління. Сфера діяльності інститутів менеджменту. Інститути управління соціальним захистом населення як специфічні інститути соціального управління. Тема 5. Соціальні інститути управління. Визначення соціального інституту, класифікація соціальних інститутів. Держава як головний інститут управління. Специфіка діяльності інститутів державного управління. Діяльність інституту муніципального управління. Інститути соціального управління. Роль інститутів муніципального управління в сучасному українському суспільстві. Ознаки бюрократизації апарату державного управління. Держава як суб’єкт управління, її функції. Громадянське суспільство як суб’єкт управління.

	Самоуправління: форми та методи реалізації. Тема 6. Соціальна організація як об'єкт і суб'єкт управління. Характеристики організації як соціального феномену. Неформальні та формальні типи організацій. Види організацій (трудова, виробнича, соціальна). Ієрархічний та координаційний принцип управління. Форми управління в організації (пірамідальна організаційна структура управління, лінійна організаційна структура управління, матрична організаційна структура управління, організація конгломератного типу). Умови ефективного функціонування організації. Сутність вимог організації до індивідів, які входять до її складу, та вимог індивіда до організації. Визначення соціальної організації, її елементи. Тема 7. Проблеми ієрархії та влади в управлінні організаційними. Значення ієрархії та влади в процесах управління. Характеристики, через які розкривається сутність влади. Фактори, через які визначається сила влади. Система розподілу прав і відповідальності за рівнями ієрархії в практиці управління організаціями. Форми влади: влада, заснована на примусі; влада, заснована на винагороді; експертна влада; еталонна влада; законна (легітимна) влада. Переваги та недоліки існуючих у суспільстві форм влади. Типи соціального управління (тоталітарний, авторитарний, ліберальний, демократичний). Стилі керівництва в організаційних структурах (авторитарний, демократичний, ліберальний). Переваги й недоліки різних типів соціального управління та різних стилів керівництва організацією. Тема 8. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності. Функції соціально-управлінської інформації. Класифікація соціально-управлінської інформації. Вимоги до якості соціальної управлінської інформації. Соціальна інформація, управлінська інформація, внутрішня інформація, зовнішня інформація, пряма інформація, зворотна інформація, інформаційне забезпечення, процес управління якістю соціальної управлінської інформації, інформаційні технології. Тема 9. Управлінська культура. Поняття культури. Роль культурного чинника у вирішенні сучасних проблем управління суспільством. Соціологічний погляд на культуру як ціннісно-нормативну систему, яка впорядковує і регулює життєдіяльність суспільства на всіх рівнях соціальної ієрархії. Загальнопоняттєвий підхід

	до аналізу управлінської культури, механізм її формування. Типи управлінської культури (адміністративно-командна; інформаційно-аналітична; соціально орієнтована). Внутрішньо-організаційний підхід до аналізу управлінської культури. Типологія організаційної культури Г. Хофштеда. Типологія організаційної культури Т. Дейла. Типологія організаційної культури Р. Акоффа. Особистісний підхід до аналізу управлінської культури. Основні норми культури управлінця.
Тривалість	90 год. (16 год. лекційних, 18 год. семінарських, 56 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЯ СІМ'Ї**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	III V
Мета навчальної дисципліни	з'ясування специфіки соціологічного підходу до вивчення сім'ї як соціального інституту та малої соціальної групи.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- етапи та тенденції розвитку соціального інституту сім'ї; - специфіку соціологічного дослідження сім'ї та шлюбу; - типологію сім'ї та шлюбу; - наукові парадигми вивчення сім'ї; - історичні етапи розвитку шлюбно-сімейних стосунків; - основні поняття соціології сім'ї; - основні проблеми сучасної сім'ї.
вміти	- аналізувати та давати критичну оцінку явищам та процесам у сфері шлюбно-сімейного життя, підходам та проблемам, які будуть розглядатися в процесі вивчення спецкурсу; - користуватись категоріальним та понятєвим апаратом соціології сім'ї; - самостійно аналізувати процеси сучасності та місце сім'ї в суспільстві; - здійснювати соціологічний аналіз сімейних змін та

	сімейної поведінки.
Зміст дисципліни	Тема 1. Соціологія сім'ї як спеціальна соціологічна теорія Соціологія сім'ї як спеціальна соціологічна теорія. Специфіка вивчення сім'ї в соціології. Об'єкт та предмет соціології сім'ї. Основні категорії. Поняття соціального інституту та малої соціальної групи. Сім'я як соціальний інститут. Суспільна свідомість у сфері шлюбно-сімейних стосунків. Успішність функціонування сім'ї в конкретних соціальних умовах. Зміна системи сімейних норм та цінностей. Ефективність функціонування сім'ї в суспільстві. Місце соціології в структурі соціологічного знання. Взаємозв'язок соціології сім'ї з іншими галузями соціології. Соціологія сім'ї серед наук про сім'ю. Соціологія сім'ї та демографія. Взаємозв'язок із соціальною статистикою, соціальною психологією, соціальною педагогікою. Тема 2. Становлення соціології сім'ї як самостійної науки. Теоретичні підходи до вивчення сім'ї. Основні етапи вивчення сім'ї (теологічний, метафізико-філософський, науковий). Особливості розгляду сім'ї на теологічному етапі. Метафізико-філософський етап. Критика теологічного етапу. Роль етнографічних досліджень у вивчення сім'ї. І.Я. Бахофен – історик, дослідник сім'ї та шлюбу. Дж.Ф. Мак-Леннан та обґрунтування альтернативи моногамного шлюбу – поліандрії. Сім'я в соціологічній теорії О. Конта. Науковий етап. Особливості макросоціологічного підходу до вивчення сім'ї. Інституційно-історичний підхід. Соціобіологічна парадигма. Функціональна парадигма. Конфліктологічна теорія. Феміністична теорія. Мікросоціологічний підхід до вивчення сім'ї. Емпіричні дослідження сім'ї та шлюбу. Символічний інтеракціонізм. Теорія обміну. Етнометодологія. Психоаналітична теорія. Тема 3. Етапи історичного розвитку сім'ї Гіпотези щодо виникнення первісних форм шлюбу. Проміскуїтет як первісна форма шлюбу. Поява роду та його ознаки. Руйнування роду та перехід до парної сім'ї. Моногамія: позитиви та негативи. Місце жінки в сім'ї. Перехід стосунків у сім'ї від авторитарності до егалітарності. Втрата чоловіком авторитету як годувальника та репрезентанта сім'ї. Звільнення жінки від домашнього господарства. Поява малодітних

	нуклеарних сімей. Парні шлюби. Альтернативи шлюбу та сім'ї. Зростання кількості розлучень. Тенденції шлюбно-сімейних стосунків в Україні. Дисфункціонування сім'ї. Позитивні тенденції шлюбно-сімейних стосунків. Тема 4. Сім'я та шлюб: сутність, місце і роль в суспільстві Поняття сім'ї та шлюбу. Функції сім'ї для суспільства та особистості. Явища дисфункції сучасної сім'ї. Пріоритетність функцій сучасної сім'ї. Типи сімей (нуклеарна, розширена). Повна, неповна, соціально неповні сім'ї. Форми шлюбу. Структура сім'ї. Тема 5. Сімейна соціалізація Соціалізація як процес включення індивіда до системи соціальних зв'язків та відносин. Компоненти процесу соціалізації (фактори, етапи, стадії, агенти). Поняття сімейної соціалізації. Інформаційний та нормативний вплив сім'ї в процесі соціалізації. Зменшення соціалізаційного впливу в сучасній сім'ї. Пролонгованість сімейної соціалізації сучасної молоді. Перерозподіл сімейних стосунків та обов'язків. Тема 6. Шлюбна поведінка Сімейна поведінка як різновид соціальної поведінки. Потреби, які реалізує сімейна поведінка. Форми сімейної поведінки (шлюбна, сексуальна, репродуктивна). Поняття шлюбної поведінки та її складові. Шлюбний вибір. Простір можливих виборів та свобода індивідуального вибору. Фактори шлюбної поведінки (культурологічні, соціологічні, психологічні). Процес припинення шлюбу (розлучення). Шлюбні та дошлюбні фактори, які впливають на якість шлюбу. Мотивація розлучень. Насильство в сім'ї. Тема 7. Репродуктивна поведінка. Проблема материнства та батьківства у соціології Поняття репродуктивної поведінки. Межі репродуктивної поведінки (фізіологічні та соціальний контроль). Репродуктивний цикл. Репродуктивний процес. Типи репродуктивної поведінки (малодітність, середньодітність та багатодітність). Структура репродуктивної поведінки. Потреба в дітях. Репродуктивна норма. Репродуктивні установки. Репродуктивні мотиви. Результати репродуктивної поведінки (елементарні поведінкові акти, шаблони та лінії репродуктивної поведінки). Процес прийняття репродуктивних рішень. Особливості сучасної репродуктивної поведінки.

	Тема 8. Сексуальна поведінка Поняття сексуальної поведінки та її відмінності від репродуктивної. Сексуальна поведінка як засіб досягнення мети репродуктивної поведінки. Мета, потреби та інтереси сексуальної поведінки. Специфіка сексуальної поведінки. Статева роль. Статева культура. Сексуальний сценарій. Система сучасних сексуальних цінностей. Ґендерна асиметрія щодо сексуальної поведінки. Дошлюбна сексуальна поведінка. Теорії дошлюбної сексуальної поведінки. Сучасні тенденції сексуальної поведінки. Задоволеність сексуальними стосунками. Динаміка сексуальної поведінки.
Тривалість	90 год. (16 год. лекційних, 18 год. семінарських, 56 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**МЕТОДИ АНАЛІЗУ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	IV VII
Мета навчальної дисципліни	навчити студентів правильно опрацьовувати інформацію, одержану в ході соціологічного дослідження, дати слухачам теоретичні знання та практичні навички, що необхідні для самостійного аналізу та інтерпретації даних емпіричних соціологічних досліджень, а також для правильного розуміння соціологічних публікацій.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- основні кількісні методи, що використовуються у повсякденній практиці соціологами в нашій країні та за її межами - табулювання (побудова та аналіз таблиць одновимірних та багатовимірних розподілів ознак), обчислення середніх та мір варіації, побудова та аналіз графіків і діаграм, перевірка статистичних гіпотез, кореляційний, регресійний, кластерний та факторний аналізи; - умови та обмеження використання певних методів (особливо, вимоги до вхідних даних);

	- відповідність між типами шкал певних ознак та математичними методами їх аналізу.
вміти	- визначати яким з вивчених методів вирішується певне завдання аналізу наявної інформації; - аналізувати та інтерпретувати результати застосування методу.
Зміст дисципліни	Тема 1. Вступ до аналізу даних: головні поняття. Тема 2. Дескриптивна статистика. Тема 3. Візуалізація соціологічної інформації Тема 4. Процедури статистичного виводу: статистичне оцінювання та статистична перевірка гіпотез. Тема 5. Аналіз розбіжностей. Тема 6. Факторний аналіз та кластерний аналіз як метод емпіричної типологізації
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ТА КРИМІНОЛОГІЯ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	III V
Мета навчальної дисципліни	виробити у студентів цілісну уяву про теорію і практику девіантної поведінки; озброїти студентів знаннями про роль і місце девіації у розвитку суспільства.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- основні поняття та категорії соціології девіантної поведінки; - види девіантної поведінки; - теорії девіантної поведінки; - місце позитивних і деструктивних девіацій у розвитку суспільства; - причини виникнення девіантної поведінки; - методи і форми профілактичної роботи з девіантними підлітками.
вміти	- розкрити негативні наслідки девіантної поведінки для суспільства і особистості; - аналізувати вплив екранного насилля на формування агресивної поведінки підлітка;

	- здійснювати профілактику девіантної поведінки у молодіжному середовищі.
Зміст дисципліни	Тема 1. Соціологія девіантної поведінки як спеціальна соціологічна теорія. Тема 2. Основні теорії девіантної поведінки. Тема 3. Соціальні норми і соціальний контроль. Тема 4. Злочинність неповнолітніх як форма прояву девіантної поведінки Тема 5. Соціально-педагогічна діяльність з підлітками девіантної поведінки Тема 6. Девіації посттоталітарного суспільства Тема 7. Профілактика соціальних відхилень.
Тривалість	90 год. (14 год. лекційних, 18 год. семінарських, 58 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЯ РЕЛІГІЇ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	IV VIII
Мета навчальної дисципліни	засвоєння студентами основних теорій соціології релігії, набуття наукової ерудиції в даній галузі, вміння аналізувати соціально-значущі проблеми в сфері релігії.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- основні концепції та теорії соціології релігії; - соціальні форми організації релігії; - проблеми та підходи соціологічного вивчення релігії в сучасному суспільстві; - категорії та поняття науки.
вміти	- аналізувати та давати критичну оцінку явищам, підходам та проблемам, які будуть розглядатися в процесі вивчення курсу; - використовувати методологічні основи соціології релігії прианалізі релігійності; - здійснювати та обґрунтовувати вибір методу соціологічного дослідження при аналізі явищ і процесів релігійної сфери життя суспільства.

Зміст дисципліни	Тема 1. Соціологія релігії як галузь соціології Специфіка соціологічного вичення релігії. Соціологія релігії в системі наук. Соціальні функції релігії. Тема 2. Релігія як соціальний феномен Підходи до визначення релігії в соціології. Релігія в соціокультурному контексті. Релігія як символічна система та її взаємодія з суспільством. Тема 3. Соціологічні теорії релігії Передумови виникнення наукового-соціологічного вивчення соціології. Релігія і соціальна солідарність: Е.Дюркгейм. Структурно-функціональний аналіз релігії: Б.Маліновський, А.Редкліфф-Браун. Системний функціоналізм та його критика: Т.Парсонс та Р.Мертон. Релігія та соціальні зміни в соціології М.Вебера. Неоеволюціонізм Р. Белла. Конфліктологічна позиція в соціології релігії (К.Маркс та теорія конфлікту). Релігія та соціокультурна динаміка (П.Сорокін). Тема 4. Форми організації релігії Виникнення „організованої релігії". Типи релігійних організацій та спільнот. Церква як соціальний інститут. Інституціоналізація релігії. Тема 5. Релігія та суспільство Аспекти взаємодії релігії та політики. Релігія та економіка. Сім'я, ґендер та релігія. Релігія та соціальна стратифікація. Механізми впливу релігії на соціальну стратифікацію. Релігійна приналежність та соціальний статус. Релігія та соціальна мобільність. Тема 6. Поняття релігійності та проблеми її соціологічного вивчення Основні критерії (ознаки) релігійності: релігійна та конфесійна самоідентифікація, культові ознаки та ознаки релігійних відносин. Основні соціальні параметри релігійності (міра, характер, тип, поширеність, динаміка, стан релігійності). Поняття релігійної ситуації. Фактори релігійної ситуації та її динаміка. Секуляризація як предмет соціологічного дослідження. Секулярне суспільство та релігійне відродження. Тема 7. Соціологічні дослідження релігії в сучасній Україні Релігія та церква в сучасній Україні. Показники релігійності в Україні. Конфесійна ідентичність українця.
Тривалість	90 год. (16 год. лекційних, 18 год. семінарських, 56 год. самост. роботи)

Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЯ ОСВІТИ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	IV VII
<u>Мета</u> навчальної дисципліни	сформувати в студентів уявлення про освіту як соціальний інститут, про навчальний заклад як формальну організацію, про ключові підходи до оцінки функцій освіти та освіченості як фактору соціальної нерівності, про сучасний стан освіти, ключові проблеми та перспективи розвитку.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- ключові категорії соціології освіти; - зміст найважливіших соціологічних підходів до освіти; - явні та латентні соціальні функції освіти; - функції суб'єктів освітньої діяльності.
вміти	- оцінювати позитивний та негативний соціальний вплив розвитку масової освіти; - ідентифікувати соціальний зміст освітньої діяльності та соціальні проблеми освіти; - застосовувати найважливіші категорії вітчизняної та закордонної соціології освіти до актуальних освітніх процесів.
Зміст дисципліни	Тема 1. Соціологія освіти як галузь соціологічного знання. Об'єкт та предмет соціології освіти. Особливість соціологічного підходу до освіти. Історія інституціалізації соціології освіти. Етапи становлення соціології освіти. Соціально-економічні та наукові передумови появи соціології освіти. Ключові ідеї О.Конта, Г.Спенсера, К.Маркса, Г.Лебона, Ч.Кулі, Л.Уорда, Г.Зіммеля, М.Вебера, Е.Дюркгайма, П.Сорокіна, К.Мангайма. Сучасні парадигми соціології освіти: функціоналізм, теорія конфлікту, інтеракціонізм, феміністична теорія. Тема 2. Навчальний заклад як формальна організація. Бюрократичний характер освіти як формального інституту. Ознаки бюрократичності школи. Оцінка бюрократизації освіти функціоналістами та

	прихильниками конфліктологічної парадигми. Проблеми, пов'язані з бюрократичним характером освіти як формального інституту. Функції освіти. Функції освіти в економічній сфері. Функції освіти в соціальній сфері. Функції освіти в культурній сфері. Функції освіти в соціально-політичній сфері. Тема 3. Освіта та соціальна нерівність. Передумови виникнення проблеми нерівності в освіті. Підходи до питання рівності в освіті як питання розподілу освітніх ресурсів: технократичний, «підхід громадянських прав», постмодерністські підходи, компенсаторний. Зміст проблеми нерівності в освіті. Теоретичні концепції освітньої нерівності: теорія лінгвістичних кодів Б.Бернстайна, неомарксистський підхід, феміністська теорія, теорія освітньої нерівності П.Бурдьє. Сучасні тенденції проблеми нерівності. Тема 4. Суб'єкти освітньої діяльності. Поняття та функції суб'єктів освітньої діяльності. Суб'єктність учасників освітнього процесу. Класичні та некласичні суб'єкти освітньої діяльності. Автономія вищого навчального закладу. Студентство як соціальна група. Соціальна роль студентства. Аспекти соціологічного аналізу студентства. Суттєві соціальні риси студентства. Найважливіші тенденції у динаміці викладацького складу. Основні тенденції зайнятості у сфері освіти. Тема 5. Стан та перспективи розвитку освіти. Соціальні ризики сучасної освіти. Освіта в контексті глобальних проблем людства. Економічний, культурний, політичний, технологічний аспекти глобалізації освіти. Негативні наслідки глобалізації освіти. Найважливіші тенденції реформування освіти. Ключові фактори процесу реформування.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**ЯКІСНІ МЕТОДИ У СОЦІОЛОГІЇ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	III V

Мета навчальної дисципліни	ознайомити студентів із специфікою якісних методів соціологічного дослідження, історію їх становлення і теоретичним підґрунтям, навчити застосовувати якісні методи в соціологічному дослідженні.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- пізнавальні можливості та специфіку якісних методів досліджень; - основні якісні методи досліджень; - специфіку застосування біографічного методу у соціології; - схему проведення якісного аналізу текстів; - основні способи перевірки надійності результатів, отриманих якісними методами.
вміти	- обґрунтувати застосування певного якісного методу у соціологічному дослідженні; - провести якісний аналіз текстів; - провести фокус-групове та індивідуальне глибинне інтерв'ю з інтерпретацією отриманих результатів; - перевірити надійність результатів, отриманих якісними методами.
Зміст дисципліни	Тема 1. Передумови виникнення якісної методології в соціології. Особливості методології якісних досліджень. Пізнавальні можливості якісного підходу. Теоретичні витоки якісної методології. Різниця стратегій якісних та кількісних методів. Переваги та обмеження у застосуванні якісних методів дослідження. Сфери застосування якісних методів. Тема 2. Стратегії і тактики якісних досліджень. Дослідження окремої спільноти (дослідження випадку case stady). Типологічно репрезентативні дослідження. Етнографічні дослідження. Історичні дослідження. Історія родини. Історія життя людини. Сходження до теорії. Тема 3. Різновиди якісних методів досліджень. Методи і джерела інформації. Спостереження. Аналіз особистих документів. Візуальні документи. Особливості інтерв'ю в якісних дослідженнях. Види якісних інтерв'ю. Групова дискусія (метод фокус-груп). Індивідуальне глибинне інтерв'ю. Проективні методики в соціології. Якісні методи маркетингових досліджень. Тема 4. Логіка проведення якісного дослідження. Визначення проблеми дослідження. Польовий етап дослідження. Позиція дослідника. Збереження польової

	інформації. Опис даних і перевірка надійності інформації. Тема 5. Структурування тексту. Метод аналітичної індукції. Структурування, класифікація та кластеризація даних. Категорії і субкатегорії. Метод аналітичної індукції. Відбір одиниць аналізу. Аналітичний опис. Аналіз даних і концептуалізація. Тактика А.Страуса: відкрите, осьове та вибіркове кодування. Способи теоретизування в якісному дослідженні (А.Страус, Б.Глейзер). Тема 6. Засади роботи з особистими документами. Загальна схема Н.Дензіна. Критерії довіри до особистих документів. Методи тріангуляції та множинної тріангуляції. Біографічний метод і його специфіка. Історії життя тв історії сім'ї. Загальне уявлення про якісний аналіз документів. Тема 7. Якісне спостереження у соціології. Критерії необхідності якісного спостереження. Види якісного спостереження. Включене спостереження. Документи якісного спостереження. Кваліфікація спостерігача. Категорії та одиниці якісного спостереження. Умови та обмеження якісного спостереження. Переваги методу. Тема 8. Види інтерв'ю та область їх застосування. Фокус-групи Поняття інтерв'ю. Відмінність інтерв'ю від бесіди. Наративне, напівструктуроване, лейтмотивне та фокусоване інтерв'ю. Специфіка та етапи проведення якісних інтерв'ю. Напівформалізовані та неформалізовані інтерв'ю. Переваги та недоліки методу. Фокусовані групові інтерв'ю (фокус-групи). Теоретичні передумови методу фокус-груп. Фокус-групи в контексті методів емпіричної соціології. Загальні принципи формування груп. Організація і проведення фокус-груп. Підготовка інструментарію(гайд). Функції модератора. Робота групи. Управління груповим процесом. Аналіз і підготовка звіту. Індивідуальні глибинні інтерв'ю. Дерево методів інтерв'ю: типи, вибірка, організація, гайд, проведення, розшифровка інтерв'ю. Наративні інтерв'ю, напівструктуровані інтерв'ю, лейтмотивні інтерв'ю, фокусовані інтерв'ю та вільна бесіда. Типи респондентів. Проблема викривлення інформації. Прийоми глибинних інтерв'ю. Методи контролю за темою. Типові помилки інтерв'юерів.

Тривалість	90 год. (16 год. лекційних, 18 год. семінарських, 56 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**КОМП'ЮТЕРНІ МЕТОДИ В СОЦІОЛОГІЇ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	III VI
Мета навчальної дисципліни	ознайомлення студентів з пакетами обробки соціологічних даних, зокрема докладне вивчення пакетів ОСА та SPSS, а також ознайомлення з можливостями використання сучасного програмного забезпечення в соціологічному дослідженні.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- позитивні та негативні властивості різноманітних пакетів обробки соціологічних даних, зокрема, пакетів ОСА та SPSS; - можливості пакетів ОСА та SPSS, правила роботи з ними; - засоби первинної та вторинної комп'ютерної обробки соціологічної інформації; - можливості застосування сучасних інформаційних технологій в соціологічному дослідженні.
вміти	застосувати комп'ютерні інструменти статистичної обробки в ході аналізу.
Зміст дисципліни	Тема 1. Специфіка представлення, зберігання й обробки даних у пакетах ОСА й SPSS Тема 2. Розрахунок і аналіз одномірних розподілів у пакетах ОСА й SPSS. Тема 3. Фільтри. Тема 4. Множинні відповіді: робота з номінальними ознаками із сумісними альтернативами в SPSS Тема 5. Створення нових змінних в пакетах ОСА та SPSS Тема 6. Побудова двовимірних розподілів у пакетах ОСА та SPSS та їх кореляційний аналіз. Тема 7. Процедури статистичного висновку в SPSS: статистичне оцінювання та статистична перевірка гіпотез. Тема 8. Аналіз розходжень. Обчислення статистичної значимості розходжень у пакеті ОСА.

	Тема 9. Аналіз розходжень. Обчислення статистичної значимості розходжень у пакеті SPSS: t-тести. Тема 10. Аналіз розходжень. Обчислення статистичної значимості розходжень у пакеті SPSS: дисперсійний аналіз. Тема 11. Аналіз розходжень. Обчислення статистичної значимості розходжень у пакеті SPSS: непараметричні тести. Тема 12. Аналіз розходжень у пакеті SPSS: обчислення статистичної значимості розходжень для номінальних шкал. Тема 13. Реалізація факторного аналізу в пакетах ОСА й SPSS. Тема 14. Методи реалізації кластерного аналізу в пакеті SPSS. Тема 15. Регресійний аналіз. Тема 16. Агрегування даних в пакеті SPSS. Тема 17. Аналіз «не відповідей» в пакеті SPSS.
Тривалість	90 год. (38 год. лабораторних, 52 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**ДИСКУРСИВНИЙ ТА НАРАТИВНИЙ АНАЛІЗИ В СОЦІОЛОГІЧНОМУ ДОСЛІДЖЕННІ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	IV VII
Мета навчальної дисципліни	ознайомлення студентів з специфікою застосування наративного аналізу як теоретичного підходу і як сукупності принципів пізнання індивідуальних і соціальних практик.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	-основні теоретичні напрямки, що лежать в основі якісного підходу; - основні поняття наративного аналізу; - особливості наративного аналізу як методу; - сфери застосування наративного аналізу; - стратегію проведення наративного дослідження.

вміти	-виділяти соціальну проблему, що може вирішуватися методом наративного аналізу; - розробляти загальну стратегію власного дослідження; - структурувати та аналізувати якісні дані, складати звіт.
Зміст дисципліни	Актуальність якісних підходів у сучасній соціології. Теоретичні основи наративного аналізу як методу: теорія інтерпретації, етнометодологія, феноменологія, лінгвістичне розмежування форм репрезентації часу в мові, суб'єктивістський підхід, феноменологія. Лінгвістичні ознаки наративу. Основні поняття наративного аналізу: «інформаційна значимість», «кредит довіри», «каузальність», «схвалення чи несхвалення», «об'єктивність». Особливості наративного аналізу як метода. Методи аналізу наративів. Сфери застосування наративного аналізу: масова комунікація, вивчення бідності, соціокультурний аналіз нетиповості.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАЦІ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки
Рік **семестр**	III V
Мета навчальної дисципліни	дослідження сутності та специфіки законів та загальних закономірностей соціально-економічні відносини, які виникають у економічній сфері життя і відображають неоднакові соціальні позиції в ньому людей різних соціальних груп та класів, соціальних організацій та інститутів за допомогою соціологічних категорій і методів; сформувати у студентів систему знань про закономірності функціонування й розвитку соціально-трудових відносин та механізми регулювання трудової поведінки суб'єктів праці, а також навички і вміння збирати первинну соціологічну інформацію для управління соціальними явищами і процесами трудової сфери.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен

знати	- специфіку предмета та об'єкта соціології економіки; - основні теоретичні положення курсу соціологія економіки; - основні соціологічні проблеми економіки; - визначення фундаментальних категорій соціології економіки та їх специфіку; - першоджерела соціологічно-економічної думки; - основні соціологічні концепції утворення та розвитку економічних систем; - основні етапи розвитку соціологічно-економічної думки, внутрішні і зовнішні умови економічного розвитку; - особливості впливу чинників на прийняття економічних рішень, особливості економічної системи як системи самоорганізації обміну товарами та послугами у суспільстві; - соціологію праці в економічній системі, - соціологічні теорії феномену власності в економічній системі, - структуру і співвідношення виробництва необхідних штучних та потреб в економіці, - особливості психологічного впливу реклами на формування потреб та попиту у населення; соціологічну сутність грошей як економічної цінності; - специфіку спеціальної соціологічної теорії, що досліджує трудову сферу суспільного життя; - об'єкт, предмет та основні напрями досліджень соціології праці; - методику і техніку проведення соціологічних досліджень у сфері праці, шляхи реалізації результатів соціологічних досліджень у практичній діяльності.
вміти	- застосовувати соціологічні знання про сутність економічної системи у своїй професійній діяльності; - аналізувати на основі соціологічних методів економічні системи та економічні процеси, - на основі соціологічних методів прогнозувати розвиток економічної системи на найближчий період, - проводити соціологічні дослідження в сфері економіки; - аналізувати специфіку соціальних явищ у сфері праці; - використовувати соціологічну інформацію для здійснення ефективного соціального управління трудовим колективом; - застосовувати соціологічні методи для дослідження, аналізу та оцінки тенденцій соціально-трудових процесів; - використовувати соціальні технології в майбутній

	роботі задля покращення соціально-психологічного клімату в трудовому колективі та розв’язанні міжособистісних і трудових конфліктів.
Зміст дисципліни	Соціологія економіки у структурі гуманітарних наук та у структурі соціології. Зв'язок соціології економіки із загальною соціологічною теорією та філософією. Специфіка економічних законів та можливість їх дослідження соціологічними методами. Розуміння економічної реальності як антропологічної реальності. Обмін в економічній системі як обмін антропологічними ресурсами. Праця в економічній системі як антропологічна потреба. Власність в економічній системі як потреба та цінність. Аксіологічний вимір економічних процесів. Символічно-симулятивна особливість грошей та кредитних зобов'язань в економічній системі. Специфіка предмету та об’єкту соціології економіки. Об'єкт, предмет соціології економіки. Функції соціології економіки. Закони та категорії соціології економіки. Методи соціології економіки. Головні напрями розвитку соціології економіки. Механізми розвитку економіки. Якісний і кількісний склад економічних груп. Динаміка та функції економічних груп. Соціальні форми взаємодії соціальних груп в економічній сфері. Економічні закономірності, форми і способи економічної поведінки суспільних груп. Соціально-економічна свідомість людей і соціальних груп, їхніх інтересів, запитів, ціннісних орієнтирів, громадської думки, життєвих планів, уявлень про шляхи вдосконалення суспільних відносин. Шляхи ефективного використання трудового, виробничого та соціального потенціалу особистості і колективів. Виникнення та початковий розвиток соціології економіки. Підходи до періодизації розвитку соціології економіки. Донауковий етап зародження соціології економіки. Найдавніші форми організації спільної життєдіяльності людей. Протосоціологічна економічна думка античної Греції. Християнство та економічна діяльність. Аксіологічне вчення про працю (Августин, Тома Аквінський). Піднесення повсякденної економічно-трудової діяльності мирянина до рівня найвищих релігійних цінностей (Мартін Лютер, Жан Кальвін). Релігійно-моральний зміст праці. Праця як єдність інтелектуальних, фізичних, емоційних здібностей та творчості. Ідея економічного, інтелектуального і морального характеру виробництва. Німецька історична

	школа соціології економіки В.Рошер, Б.Гільдебранд, К.Кніс. Класичний період розвитку соціології економіки. Позитивний метод соціології економіки О.Конта. Теорія соціальної солідарності (Е.Дюркгайма). Роль закону поділу праці для соціальної солідарності. Відмова від психологізму у розумінні мотивів діяльності. Марксистська школа соціології (Карл Маркс, Фрідріх Енгельс). Людина як продукт історичних умов та сукупність усіх суспільних відносин. Німецька історична школа (Г.Шмоллер). Господарська система як організація, якій властивий рівень використання техніки і господарський хід думки у поглядах В.Зомбарта. Пошук «духу господарської епохи» та укладу господарського мислення. Капіталістичний господарський уклад як наслідок фаустівського духу (занепокоєння, заповзятливості, жага наживи). «Формальна соціологія» Г.Зіммеля та пошук "чистої форми" та фіксація в соціальних явищах найбільш стійких та універсальних рис. Категорія "ідеальний тип" (М.Вебер) в оцінці економічних явищ. Соціологія як соціологія економічної поведінки людей. Мотиви поведінки споживачів, спосіб життя й стосунки між споживачами як предмет економічної науки поглядах Торстейна Веблена. Ідея Й.Шумпетера про економічну соціологію як елемент економічної науки. Вивчення мотивів, схильностей, суспільних інститутів та соціальних класів. Сучасний період розвитку соціології економіки. Т.Парсонс як засновник функціоналізму. Системний аналіз економіки як підсистеми суспільства Т.Парсонса та Н.СмелзераТеорія соціального обміну Дж.Хоманса та П.Блау. Зв'язок інституціоналізму К. Поланьї та теорії моральної економіки ("moral economy"). Екологічна течія соціології економіки А.Стінчкомба. Теорія раціональної соціальної дії Дж.Коулмена. Розуміння альтруїстичної дій як раціональної дії. Нова економічна соціологія Х.Уайта та М.Грановеттера. Сучасне суспільство як суспільство "мереж" (networks) соціальних відносин. Соціальна мережа, як стійка система зв'язків і контактів між індивідами, які не підпорядковані рамкам традиційної дихотомії "ринок - ієрархія". Соціо-економіка А.Етціони про моральний вимір в економічній поведінці людини. Ріст інвестицій, масове виробництво та споживання як причина нівеляції інновації Гуннара Мюрдаля. Психологічний зміст економіки у поглядах Едмунда Фелпса.

	Становлення і розвиток соціології економіки в Україні. Протосоціологічні економічні ідеї та їх особливості. Розуміння людини як мікрокосму у Феофана Прокоповича та пошук механізмів і мети людської діяльності. Концепція людської активності людини на основі власних рушійних сил й мотивів Григорія Конисього. Прагнення до щастя як мотив людської діяльності у працях Григорія Сковороди. Ідея "спорідненої праці". Концепція соціальної солідарності М.М.Ковалевського. І.Франко про зв'язок економічної дії із сукупною людською діяльністю. Ідея господарської діяльності як сукупності людських дій щодо створення матеріальних умов для задоволення людських потреб М.Туган-Барановського. Клас як органічний колектив працівників, які пов'язані загальною традицією, духовною та фізичною спільністю людей у поглядах В.Липинського. Ідеї суспільства як динамічної життєдіяльної системи, яка утворює сукупність соціальних процесів, діяльності людини як реалізації потреб через свідомо поставлену мету, людину як сукупність біологічних, фізіологічних, психологічних і соціальних механізмів діяльності М.Ю.Шаповала. Методологія "раціональної організації" праці. Розробка теорії соціального зв'язку С.Дністрянського. Ідея впливу економічної структури суспільства та рівня розвитку продуктивних сил на особливості соціальних відносин В.Воровського. Ідея впливу природного відбору в суспільстві на три основних форми пристосування людей до навколишнього середовища: первинна - технічна, вторинна - економічна, третинна - ідеологічна Д.Садинського. Ідея стихійного (поза волею суб'єкта) та раціоналізованого в економічних процесах О.Мицюка. Тенденція суспільного розвитку до все більшої раціоналізації. Людина як суб'єкт економічного життя. Виникнення економічних відносини між людьми та їхніми групами з приводу матеріальних речей, обставин, виробництва, розподілу, обміну, привласнення, володіння і використання (споживання) благ. Економічні відносини як різновид суспільних відносин, пов'язаних з особливою діяльністю людей та їхньою взаємодією, спрямованою на забезпечення насамперед матеріальних потреб людського життя та на досягнення певних соціальних переваг і цілей. Індивід в сукупності своїх соціальних зв'язків і включеності у різні соціальні структури. Людина як жива біопсихосоціальна багаторівнева система. Концепції

	співвідношення біологічного та соціального в людині: біологізаторська; соціальна (соціологізаторська); біосоціальна. Суть біологізаторської концепції як домінування біологічних факторів, які є головними в життєдіяльності людини. Господарча поведінка людини в контексті соціології економіки. Моністичні підходи та їх обмеженість щодо дослідження поведінки людини. Факторний підхід до розуміння людини як суб'єкта економічних відносин. Людина як один із ресурсів виробництва, фактор розвитку економіки. Потреби як основний мотив, що спонукає особистість до реальної діяльності, спрямованої на створення умов і засобів задоволення її потреб. Умови діяльності особистості: предметні ситуації; умови спілкування (групи чи колективи); діючі норми та цінності соціальної спільноти і суспільства в цілому; діючі соціальні інститути суспільства; особливості соціальної організації, до якої належать індивіди; соціальні статуси індивідів, які вони займають, і виконувані згідно з цими статусами соціальні ролі. Вплив умов діяльності на соціальну поведінку особистості. Типологізація мотивації дії за М.Вебером: цілераціональна дія - продумане використання умов і засобів для досягнення поставленої цілі; ціннісно-раціональна дія - основана на вірі у самодостатні цінності (релігійні, естетичні); афективна дія - зумовлена емоційним станом індивіда, його безпосередніми почуттями; традиційна дія - основана на тривалій звичці чи звичаї. Господарчі спільноти та їх особливості. Основні історичні детермінанти формування соціальних спільнот: умови соціальної реальності. Особливість економічного статусу. Класи і страти в економічній сфері. Компоненти нерівності людей за М.Вебером: майнова нерівність, престиж, влада. Ознаки класу за Дж.Гурвічем: супрафункціональність (впливає на структурно-функціональне розшарування всього суспільства); великий розмір (виключає можливість особистих контактів); дистанційованість (віддаленість, відмінність від інших соціальних груп); фактичність (існує реально, а не є ідеальною конструкцією дослідника задля певних теоретичних цілей); відкритість (передбачає можливість асиміляції нових членів або втрати вже існуючих, їхній перехід до іншої спільноти); неперервність (відтворюваність у певному просторі і часі історії); неорганізованість, але внутрішню структурованість (не є

	штучною чи спеціальною організацією типу бюрократичної контори або політичної партії, проте складається із різних фрагментів або прошарків); внутрішня структурно-функціональна розподіленість; схильність чинити опір проникненню інших у власне середовище, особлива протидія спостерігається у стосунках із суспільством як цілим; нетотожність з іншими класами; зумовленість групового тиску зовнішніми умовами існування. Господарчі організації та їх соціологічний аналіз. Ознаки економічної організації. Стратифікація індивідів і груп в організаціях на прошарки. Соціальні позиції у соціальній групі. Механізми побудови господарчих організацій. Типологія господарчих організацій. Економічні організації та економічний інтерес. Неекономічний контроль за умовами економічної діяльності. Соціальні інститути економіки та їх соціологічний аналіз. Соціальний економічний інститут та поділ праці. Функції економічного соціального інституту. Господарчі соціальні інститути: інститут власності, інститут виробництва, інститут ринку, інститут споживання. До складу основних елементів, що утворюють ринок, належать: склад учасників ринку (продавців і покупців); склад товарів (товарної групи), які учасники виробляють і обмінюють; структурні елементи, що виражають стійкі форми організації і зв'язки між учасниками ринку; інституціональні елементи (формальні і неформальні), що обмежують і стимулюють поведінку учасників ринку; концепції контролю, що регулюють формування ділових стратегій учасників ринку. Ринок праці у соціологічному дискурсі. Структура ринку робочої сили: власники робочої сили (її продавці), власники капіталу (покупці) і суб'єкти інфраструктури, що виконують роль посередників. Структура ринку праці як співвідношенням професійно-кваліфікаційних та соціальних груп, за якими аналізується попит і пропозиція. Характеристика соціологічних моделей сегментованого ринку праці. Функції ринку робочої сили. Інститут домашнього господарства та його соціологічний аналіз. Домашнє господарства як сукупність усіх господарчих функцій, що виконуються членами сім'ї в рамках їхнього домашнього простору; сфера зайнятості, у якій члени родини чи міжсімейного клану забезпечують своєю працею особисті потреби цієї родини (клану) у вигляді натуральних продуктів і послуг.

	Функції домашнього господарства. Сім'я як суб'єкт домашнього господарювання. Підприємництво як соціально-економічний феномен. Сутнісні характеристики феномену підприємництва. Підходи до розуміння сутності підприємництва: атрибутивний, процесуальний, діяльнісний, функціональний та інституціональний. Атрибути підприємництва: мотив дії, що є одночасно і мотивом збагачення; механізм дії, який спирається на інвестування в певній сфері економічної діяльності; ризик, пов'язаний із невпевненістю у прийнятих рішеннях і з покриттям наявних витрат в особистих цілях. Економічна культура в контексті соціологічного підходу. Основні види культури: виробнича (економічна) культура суспільства (культура праці, матеріального виробництва); політична культура; духовна культура (художньо-естетична культура і мистецтво, моральна і релігійна культура, інтелектуальна й інформаційна культура тощо); культура спілкування та побуту (культура споживання, життєоблаштування, відпочинку, дозвілля тощо). Функції культури: синтез діяльності, соціальної пам'яті, комунікативна функція. Головні особливості економічної культури. Основні функції економічної культури. Сутність і моделі розвитку світової економіки. Розвиток господарства і суспільства в марксистському тлумаченні як природно-історичний процес. Прогресивний характер процесу з технічної, економічної, соціальної і політичної точок зору. Однолінійність економічної еволюції. Теорії індустріального суспільства як виділення в історії суспільства три послідовні стадії - традиційне, індустріальне і постіндустріальне суспільства. Традиційний тип - основними виробничими ресурсами є земля і природна сировина, а все господарське життя прив'язане до землі і є своєрідною грою із силами природи. Постіндустріальне суспільство - основними ресурсами в цьому суспільстві стають людське знання й інформація. Зростання ролі електронних комунікацій у суспільстві, які інтегруються в суспільство. Високі темпи інновацій. Модель паралельного розвитку світового господарства. Модель дволінійного розвитку як паралельне існування двох цивілізаційних гілок - Західної і Східної. Цивілізаційні моделі розвитку світу господарства. Розквіт і занепад цивілізацій. Фактори розвитку цивілізації за М.Я. Данилевським: мова, етнографічні ознаки, моральні сили,

	що панують у цьому народі, специфіка історичного виховання народу. Соціологія праці як наука. Трудова поведінка: зміст, структура, функції . Мотивація та стимулювання трудової діяльності.
Тривалість	180 год. (28 год. лекційних, 28 год. семінарських, 124 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен

2.2. Вибіркові дисципліни

2.2.1. Дисципліни за вибором ВНЗ

Назва дисципліни	**СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір ВНЗ)
Рік **семестр**	III VI
Мета навчальної дисципліни	розкрити сутність співвідношення людини та суспільства, що визначає предметне поле соціальної філософії та сформувати у студентів інтерес й здатність осмислювати суспільні процеси і соціальні явища на основі поглиблення набутих знань про людину і суспільство.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	основне коло питань виникнення і розвитку соціальної філософії, виокремлення її в окрему галузь філософських знань, специфіку предмету соціальної філософії та значення соціально-філософських ідей, висловлених зарубіжними і вітчизняними мислителями, зміст основних положень про співвідношення людини і суспільства, про структуру суспільства, основні сфери суспільного життя, характер суспільних відносин, про розвиток суспільства та основні засади його функціонування, про взаємозалежність і взаємодію суспільства та особистості.

вміти	аналізувати тексти філософських творів та уривків праць українських та зарубіжних мислителів стосовно виокремлення соціально-філософських ідей та пояснювати їх значення для соціального пізнання, давати визначення основних категорій соціальної філософії, розкривати вузлові питання виникнення, функціонування та розвитку суспільства, взаємозв'язку основних сфер суспільного життя, самостійно формулювати й висловлювати думки щодо дискусійних питань співвідношення людини і суспільства та складних суперечливих соціальних процесів, аргументовано захищати власну думку та толерантно відноситись до поглядів інших авторів, критично переосмислювати набуті знання та спрямовувати їх на духовне збагачення своєї особистості, на гуманізацію суспільних відносин.
Зміст дисципліни	Тема 1. Соціальна філософія: предмет, функції, проблеми. Онтологічний, гносеологічний, аксіологічний аспекти соціального пізнання. Об'єкт, предмет, основні категорії соціальної філософії. Функції соціальної філософії та її місце в системі філософських і гуманітарних наук. Соціально-філософська проблематика та структура курсу "Соціальна філософія". Тема 2. Генеза соціальної філософської думки від давніх часів до середини XIX ст. Проблема періодизації історії соціальної філософії. Початки соціально-філософської думки та зміна парадигми її розвитку. Проблема суспільства і людини у німецькій класичній філософії. Тема 3. Соціальна філософія в другій половині XIX – початку XX ст. Конституювання соціальної філософії в XIX ст. як окремої галузі філософських знань. Соціально-філософське учення О. Конта та теорія суспільства Г. Спенсера. Основні напрями розвитку соціальної філософії в XX ст. Множинність сучасних соціально-філософських учень та проблема їх систематизації. Тема 4. Соціально-філософська думка України. Витоки соціально-філософської думки України. Соціально-філософські ідеї Г. Сковороди. Українські мислителі XIX ст. про людину, суспільство та засади суспільного життя. Соціально-філософська концепція І. Франка. Соціальна філософія в Україні XX – поч. XXI ст. Змістовий модуль 2: Соціально-філософський аналіз людини і суспільства Тема 5. Людина як об'єкт соціально-філософського аналізу.

	Природа та життя як передумови людського буття. Концепції походження людини. Людина як біосоціальна та духовна істота. Сутність людини та проблема її визначення. Людина як суб'єкт суспільно-історичної діяльності. Тема 6. Суспільство – фундаментальна категорія соціальної філософії. Основні концепції суспільства. Поняття суспільства та проблема його визначення. Суспільство як соціальна реальність. Соціальність та спосіб його існування. Соціальні закони та їх специфіка. Тема 7. Суспільство як соціальна система та основи її самоорганізації. Суперечливість системи "людина – суспільство". Практично-предметна діяльність як спосіб буття людини та суспільства. Суспільне виробництво як цілісний процес. Праця – основа саморозвитку людини та самоорганізації суспільства. Тема 8. Структура суспільства. Базисні компоненти суспільства як соціальної системи. 2. Суспільні відносини та їх типи. Суб'єкти суспільних відносин. Системно-структурні зв'язки основних сфер суспільного життя. Тема 9. Суспільне життя та його основні сфери. Функціонування суспільства як системи. Суспільне життя та проблема визначення поняття "сфера суспільного життя". Основні сфери суспільного життя Матеріальна та економічна сфери. Соціальна та політична сфери. Духовна сфера суспільства та її особливості. Тема 10. Розвиток суспільства. Поняття соціального процесу та суспільного розвитку. Типи соціальних процесів. Джерела та рушійні сили розвитку суспільства. Суспільний прогрес і проблема його критеріїв. Тема 11. Природна основа суспільства: внутрішній і зовнішній аспекти. Природні початки первинних елементів суспільства. Природнє в основних сферах суспільства. Суперечливість взаємодії суспільства і природи. Тема 12. Особистість і суспільство у аксіологічному вимірі. Особистість як суб'єкт суспільної діяльності та розвитку суспільства. Типи особистостей. Поняття цінності. Види і типи цінностей. Роль цінностей в житті суспільства та особистості і проблема формування та зміни ціннісних орієнтацій у сучасному українському

	суспільстві. Тема 13. Суспільство і людство: культурологічний, цивілізаційний та глобалізаційний аспекти. Соціально-філософський аналіз культури та її сутності. Цивілізація та цивілізаційні засади функціонування та розвитку суспільства. Глобалізація сучасного світу та шляхи розв'язання глобальних проблем людства. Проблема майбутнього людства та соціальне прогнозування.
Тривалість	180 год. (30 год. лекційних, 36 год. лабораторних, 114 год. самост. роботи)
Форма контролю	екзамен
Назва дисципліни	**СПЕЦІАЛЬНІ СОЦІОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір ВНЗ)
Рік **семестр**	I I
Мета навчальної дисципліни	підвищити рівень світоглядної і гуманітарної підготовки студентів шляхом оволодіння знаннями щодо сутності та змісту основних спеціальних соціологічних теорій, їх місця та ролі у розвитку системи соціологічного знання.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- особливості виникнення та розвитку соціологічних теорій середнього рівня; - основні підходи щодо класифікації соціологічних теорій середнього рівня; - теоретико-методологічні засади окремих спеціальних соціологічних теорій (соціології політики, культури, релігії, сім'ї , освіти, праці, управління тощо); - особливості перебігу соціальних процесів та управління соціальними механізмами в межах досліджуваних процесів у галузі конкретних спеціальних соціологічних теорій; - методологічні і методичні підходи до організації соціологічних досліджень визначені специфікою досліджуваних сфер соціального життя.
вміти	- розкрити сутність основних понять та категорій спеціальних соціологічних теорій; - застосовувати наукові методи до розгляду соціальних

	процесів та механізмів, що визначають сучасні спеціальні соціологічні теорії; - розмежувати окремі напрямки вивчення суспільних явищ та процесів, що диференціюють соціологічне знання.
Зміст дисципліни	Тема 1. Структура і рівні соціологічного знання. Тема 2. Теорії соціальних інститутів. Тема 3. Теорії соціальних спільнот. Тема 4. Теорії соціальних процесів.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	Екзамен
Назва дисципліни	**ІНОЗЕМНА МОВА (перша)**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір ВНЗ)
Рік **семестр**	I II
<u>Мета</u> навчальної дисципліни	оволодінні студентами іноземною мовою як засобом спілкування в усній (аудіювання та говоріння) і письмовій (читання та письмо) формі у сфері, пов'язаній з майбутньою професійною діяльністю студентів; здобутті знань про будову іноземної мови, її систему, особливості функціонування певних мовних моделей та структур; виявленні подібностей та розбіжностей з рідною мовою.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- програмний матеріал з усього комплексу фонетичних та лексико-граматичних правил; - методику самостійної позааудиторної роботи над удосконаленням мови; - граматичні вимоги щодо правильного оформлення ділового мовлення в усній та письмовій формах.
вміти	- вільно і правильно розмовляти однією з іноземних мов у різних ситуаціях, головним чином у ситуаціях професійного спілкування; - читати та анотувати художні тексти; - виступати з доповідями та повідомленнями з тематики своїх професійних інтересів; - виконувати свої курсові та дипломні роботи,

	захищати їх іноземною мовою; вільно користуватися лексикою ділових паперів.
Тривалість	180 год. (60 год. практичних, 120 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**ІНОЗЕМНА МОВА (англійська)**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір ВНЗ)
Рік **семестр**	II IV
Мета навчальної дисципліни	навчання полягає в оволодінні студентами іноземною мовою як засобом спілкування в усній (аудіювання та говоріння) і письмовій (читання та письмо) формі у сфері, пов'язаній з майбутньою професійною діяльністю студентів;
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- програмний матеріал з усього комплексу фонетичних та лексико-граматичних правил; - методику самостійної позааудиторної роботи над удосконаленням мови; - граматичні вимоги щодо правильного оформлення ділового мовлення в усній та письмовій формах.
вміти	- вільно і правильно розмовляти однією з іноземних мов у різних ситуаціях, головним чином у ситуаціях професійного спілкування; - читати та анотувати художні тексти; - виступати з доповідями та повідомленнями з тематики своїх професійних інтересів; - виконувати свої курсові та дипломні роботи, захищати їх іноземною мовою; вільно користуватися лексикою ділових паперів.
Зміст дисципліни	Тема 1. English as the World language of research and education 9 2 7 Тема 2. Important features and Elements of the scientific texts (Paragraphs, titles, citations, references) 10 2 8 Тема 3. Summaries and requirements to them 10 2 1 7 Тема 4. Research Paper Abstracts 13 4 1 8 Тема 5. Research Paper abstracts (journal summary,

	conference abstracts) 10 2 1 7 Тема 6. Informational and Analytical Reports. Тема 7. Qualities of Effective Letters 12 4 1 7 Тема 8. The Curriculum Vital (CV) and how to write an excellent resume 13 4 1 8
Тривалість	180 год. (60 год. практичних, 120 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік

2.2.2. Дисципліни вільного вибору студента

БЛОК А	
Назва дисципліни	**МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ІНТЕРВ'ЮЕРА**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	II III
Мета навчальної дисципліни	ознайомити з таким видом соціологічної роботи, як соціологічне інтерв'ю, особливостями його проведення, організацією роботи служб інтерв'юерів та специфікою їхньої діяльності.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- основні терміни та поняття курсу; - принципи підбору та формування груп інтерв'юерів; - технологію проведення різних видів опитування; - місце та роль інтерв'юера в опитуванні; - соціально-психологічні особливості проведення опитування.
вміти	- складати вступний текст для встановлення первинного контакту з респондентом; - складати завдання для квотного опитування; - формувати список потенційних респондентів; - розробляти маршрут для відбору потенційних респондентів.
Зміст дисципліни	Тема 1: Соціологічне інтерв'ю як вид соціологічного опитування

	Поняття та особливості соціологічного інтерв'ю як методу. Основні елементи інтерв'ю. Поняття ситуації інтерв'ю. Види інтерв'ю (за технікою та процедурою проведення, за типом респондентів). Особливості формалізованого та неформалізованого інтерв'ю. Спрямоване та неспрямоване інтерв'ю. Варіанти застосування соціологічного інтерв'ю. Взаємодія інтерв'ю з іншими видами соціологічного дослідження. Тема 2: Місце інтерв'юера в соціологічному опитуванні Основні „діючі" особи під час інтерв'ю. Інтерв'юер та вимоги до нього (соціально-демографічні, особистісні, професійні). Етико-правові засади роботи інтерв'юера. Вимоги до зовнішнього вигляду. Тема 3. Практика інтерв'юера Створення груп інтерв'юерів та організація їхньої роботи. Структура мережі інтерв'юерів. Місце супервайзера та бригадира в організації та проведенні дослідження. Процес рекрутування інтерв'юерів та їх підготовка (тренінги, інструктажі, практичне навчання та робота над помилками). Поради для інтерв'юера. Вибір респондентів. Способи формування вибіркової сукупності для проведення інтерв'ю за місцем проживання: ймовірнісний (випадковий) (лотерейний (випадкових чисел), кроковий) та цільовий (невипадковий). Складання маршруту, відбір будинку, під'їзду, поверху, квартири. Вибір респондента. Тема 4. Специфіка проведення різних видів опитування Умови проведення інтерв'ю. Встановлення первинного контакту. Причини заміни респондента. Умови, за яких проведення інтерв'ю неможливе чи неприпустиме. Проблема відмов та недосяжності респондента. Оптимальний час і місце проведення інтерв'ю. Непорозуміння між інтерв'юером та респондентом. Некоректні ситуації під час інтерв'ю. Загальні та ситуативні прийоми ведення інтерв'ю. Методика і техніка проведення різних видів опитування (анкетне, вуличне, телефонне, екзит-пол, пуш-пол, опитування з використанням технічних засобів). Тема 5. Звітність та контроль за роботою інтерв'юера Звітна документація (маршрутний лист, творчий звіт інтерв'юера, оформлення відрядження та звіт). Оплата праці інтерв'юера. Види контролю за роботою інтерв'юера (самоконтроль, внутрішній контроль (який проводить субпідрядник) і зовнішній, який проводиться замовником або інший субпідрядником, незалежним від

	виконувача польового етапу.). Проблема професійного вигорання та деформації інтерв'юера.
Тривалість	90 год. (18 год. лекційних, 18 год. семінарських, 54 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЯ ПОВСЯКДЕННОСТІ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	II III
Мета навчальної дисципліни	познайомити студентів із теоретичними та прикладними дослідженнями феномену повсякденного з позицій і під кутом зору соціології; визначити і сформувати у студентів розуміння специфіки соціологічного дослідження повсякденності.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	основні принципові положення соціологічних теорій повсякденності; специфіку цих теорій, особливості концептуального та методологічного апарату, їх основних представників; що собою являють культурні норми у дзеркалі повсякденної свідомості і як вони сприймаються крізь призму знання про людину; можливості та особливості застосування соціологічних методів та тактик дослідження повсякденних практик.
вміти	застосовувати ці теоретичні знання у практиці дослідження феноменів повсякденності; використовувати можливості різних теоретичних проектів у вивченні і аналізі механізмів підтримки соціального порядку у повсякденних практиках; працювати з бібліографією та першоджерелами, аналізувати, узагальнювати, робити порівняльну характеристику теоретичних ідей та принципів, використовувати набуті знання з курсу при вивченні соціологічних та інших суспільних дисциплін.
Зміст дисципліни	Тема 1. Повсякденність у світлі соціологічного інтересу до неї Підходи дослідження повсякденності. Визначення терміну повсякденність. Повсякденність як емпіричне життя. Повсякденність як стандартизований, нормований зріз життя. Різноманіття повсякденного досвіду.

	Фундаментальні риси та суперечності повсякденного досвіду. Статус поняття повсякденність в соціологічній науці. Природа та структура повсякденності. Методологічні та концептуальні засади дослідження повсякденності з позицій соціології. Тема 2. Феноменологічна соціологія А.Шюца Початки феноменологічної соціології. А. Шюц. Особливості повсякденного знання і мислення. Повсякденне мислення як система конструйованих типів. Поняття „життєвого світу" в концепції А.Шюца. Співвідношення понять „повсякденність" та „життєвий світ" у феноменологічній соціології. Структура повсякденного мислення. Інтерсуб'єктивний характер повсякденного знання. Соціальне походження і соціальний розподіл знання. Структура соціального світу та його типізація в конструктах повсякденного мислення. Типи дій і типи особистості. Тема 3. Соціологія знання П. Бергера та Т. Лукмана: механізми формування повсякденного знання Гуманістична соціологія П. Бергера і Т.Лукмана. Основні проблеми соціології знання П.Бергера та Т.Лукмана. Основи знання повсякденного життя. Реальність повсякденного життя. Соціальна взаємодія у повсякденному житті. Мова і знання у повсякденному житті. Суспільство як об'єктивна реальність. Поняття "реіфікація", "екстерналізація", "об'єктивація" й "інтерналізація". Релігія і міф, філософія і наука як основні символічні стратегії легітимації соціального порядку. Суспільство як суб'єктивна реальність. Типізація щоденних дій – інституціоналізація, реіфікація та рольовий аналіз. Соціалізація, інтернаціоналізація, ідентичність. Тема 4. Етнометодологія Г. Гарфінкеля та драматургічна соціологія І.Гофмана Етнометодологія як дослідження способів конструювання соціального світу у повсякденності. Основні завдання соціології з позицій етнометодології Г.Гарфінкеля. Експерименти Г.Гарфінкеля, поняття "індексності" та "коментарі". Практичний вимір феноменологічної соціології. „Провокаційна стратегія" вивчення щоденного життя. Документальний метод інтерпретації. Базисні правила. Фонові очікування і припущення. Соціальні навики, правила, інтерпретації. Драматургічна концепція соціальної взаємодії І.Гофмана в роботі „Представлення себе у повсякденному житті".

	Основні поняття фрейм-аналізу та перспективи його впровадження в дослідження повсякденності. Тема 5. Дослідження поза повсякденного Лакуни позаповсякденного. Сутність і визначення позаповсякденного. Пригода, свято та досвід віртуальності як позаповсякденні практики. Модальності сюжетоутворення як основа досвіду пригоди. Специфіка досвіду пригоди: нереальність реального. Свято і пригода: порівняльний аналіз. Суперечливість досвіду свята. Тема 6. Досвід віртуального як поза повсякденне Гра, мистецтво і комп'ютерний світ як досвід віртуальності. Визначення віртуальності. Співвідношення віртуальності та повсякденності. Особливості досвіду гри. Особливості художнього досвіду. Комп'ютерні технології як досвід позаповсякденного. Тема 7. Соціологічні дослідження буденних практик Особливості соціологічного дослідження буденних практик. Соціологічні методи дослідження буденних практик. Особливості застосування якісної методології в дослідженні буденних практик. Тактики якісних досліджень: дослідження випадку (case stady), етнографічні дослідження, історичні дослідження, історія родини, історія життя людини. Методи і джерела інформації в якісних дослідженнях: спостереження, аналіз особистісних документів, візуальні документи, групова дискусія (метод фокус-групп) та особисте інтерв'ю. Тематичне різноманіття досліджень буденних практик: дослідження гігієнічних практик, приватних речей (на прикладі білизни), особистих документів (на прикладі сімейних альбомів та віртуальних блогів), оформлення інтер'єрів, дослідження комунікативних практик повсякденності) на прикладі гумору та пліток) .
Тривалість	90 год. (18 год. лекційних, 18 год. семінарських, 54 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
БЛОК Б	
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЙ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)

Рік **семестр**	II III
Мета навчальної дисципліни	опанування студентами теоретичними основами аналізу функціонування соціальних організацій та управління ними, технологій інформаційно-аналітичного забезпечення розвитку організацій у сучасних умовах.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- про розвиток соціальних організацій та управління ними; - структуру, функції, проблеми розвитку організацій в умовах глобалізації; - основні поняття соціології організації.
вміти	використовувати методи соціологічного збору інформації щодо проблем розвитку організацій та управління, комплексної діагностики організаційних проблем і розробки соціальних технологій підвищення ефективності управління, забезпечення організаційного розвитку.
Зміст дисципліни	Тема 1. Соціологія організації як напрям соціології Предмет соціології організації. Функції соціології організації. Основні етапи розвитку соціології організа ції та управління в зарубіжних країнах та Україні. Теоретичні та емпіричні методи дослідження проблем організаційної поведінки. Міжпредметні зв'язки соціології організації. Тема 2. Класичні організації як цільові, формалізовані соціальні групи Критерії класифікації організацій. Організації економічного спрямування. Політичні організації. Наукові, освітні та культурні організації. Засоби масової комунікації та інформації. Ідеологічні та релігійні організації. Громадські організації. Тема 3. Життєвий цикл організації. Організаційна культура Основні етапи розвитку організації. Особливості стадій створення, активного розвитку, старіння організацій. Фактори стагнації та занепаду організаційного розвитку. Реорганізація як втручання в розвиток організації з метою її оновлення, підвищення її соціальної ефективності. Комунікативні процеси в організаціях: зміст, структура та форми. Організаційна культура: визначення, ознаки, проблеми формування і піднесення. Домінуючі культурі та субкультури в організаційному розвитку. Культурні відмінності. Культурна травма як процес культурної

	адаптації людини та організаційна поведінка. Тема 4. Структура і функціонування соціальних організацій. Внутрішнє та зовнішнє середовище організації. Керуюча та керована підсистеми організації. Основні елементи внутрішнього середовища організації: програми розвитку (цілі та завдання), персонал, інформація, техніка та технології, матеріали, сировина. Зовнішнє середовище організації: конкуренти, споживачі, постачальники, посередники, державні структури та фіскальні механізми, науково-дослідні організації. Система соціокультурних факторів розвитку організації. Тема 5. Організаційна поведінка: індивідуальні і групові аспекти. Індивідуальні відмінності та мотивація. Оцінка, винагорода та модифікація поведінки. Перевантаження та стреси: форми, фактори, технології компенсації та профілактики. Групова поведінка: типи, фактори, стадії розвитку, форми групової взаємозалежності. Підбір, управління персоналом. Соціалізація, кар'єра та організаційний розвиток. Тема 16. Організаційний розвиток: аналіз, прогнозування, проектування, технології втручання та ефективного контролю Соціальна діагностика: мета, форми, методи. Прогнозування як основа превентивного управління. Проектування моделей організаційного розвитку як основа стратегічного планування, довгострокової організаційної ефективності, оптимального та адекватного управлінського контролю. Комплексне втручання в процес розвитку організації як навмисні перетворення цілей, завдань і структур організаційного розвитку.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЯ ТУРИЗМУ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	II III

Мета навчальної дисципліни	сформувати в студентів уявлення про бачення явища масового туризму сучасною соціологією, окреслити зміст найважливіших концепцій соціології туризму, визначити позитивні та негативні чинники впливу туризму на суспільство та окремі спільноти.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- ключові категорії соціології туризму; - зміст найважливіших соціологічних підходів до явища масового туризму; - підстави класифікації туристів; фактори, які сприяли появі масового туризму.
вміти	- оцінювати позитивний та негативний соціальний вплив розвитку масового туризму; - ідентифікувати соціологічний підхід до туризму у його відмінностях від антропологічного, географічного, економічного тощо; - визначати соціальні фактори розвитку туризму; - оцінювати туристичну привабливість та туристичний потенціал локацій з точки зору соціологічного знання.
Зміст дисципліни	Тема 1. Соціологія туризму як галузь соціології. Доцільність соціологічного дослідження туризму. Статус соціології туризму. Макросоціологічне та мікросоціологічне тлумачення об'єкта та предмета соціології туризму. Ключові поняття соціології туризму. «Туризм», «туристична діяльність», «туристична група», «туристична організація». Суб'єкти туризму. Тема 2. Підходи до визначення понять «туризм» і «турист». Критерії соціологічної інтерпретації туризму. Дефініція та класифікація туристів. Класифікація Е.Коена. Виміри змістовного опису поняття «туризм». «Мандрівник», «відвідувач», «екскурсант», «турист». Класифікація С.Плога. Фактори появи масового туризму як соціального явища. Технічні, політичні, психологічні, економічні, соціальні фактори. Тема 3. Соціологічні концепції туризму. Різноманітність підходів до туризму. Антропологія туризму. Географія туризму. Економіка та менеджмент туризму. Статистика туризму. Психологія туризму. Соціологія туризму. Найважливіші представники соціології туризму. Внесок Вальтера Гунцікера. Соціологія туризму Деніела Бурстіна. Поняття псевдо-події. Диференціація туриста та мандрівника. Критика концепції Д.Бурстіна Діном МакКеннеллом. Поняття «театралізована (інсценізована) справжність». Ідеї

	Нельсона Граберна та Еріка. Подорож як священнодійство. Тема 4. Концепція «туристичного погляду» Дж.Уррі. Концепція стадіальності паломництва Віктора Тернера та її вплив на Дж.Уррі. Поняття лімінальності. Особливості туристичного погляду. Характеристики туризму як соціальної практики. Класифікації туристичного погляду та типів туризму за Дж.Уррі. Соціальні практики управління туристичним поглядом. Тема 5. Соціальний вплив туризму. Особливості вивчення соціального впливу туризму. Методологічні труднощі вивчення впливу туризму. Економічні, соціальні та екологічні наслідки розвитку туризму. Негативний вплив туризму.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
БЛОК В	
Назва дисципліни	**ВИБІРКОВИЙ МЕТОД У СОЦІОЛОГІЇ ТА МАРКЕТИНГУ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	II IV
Мета навчальної дисципліни	отримання студентами фундаментальних знань з організації та техніки вибіркових соціологічних досліджень.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- особливості процесу формування вибірки з урахуванням формулювання проблеми, визначення об’єкта і предмета дослідження, його мети і завдань, стратегічного плану, вибору основного методу збору первинної соціологічної інформації; - правила оцінювання репрезентативності вибірки; - джерела випадкових і систематичних помилок вибірки; - класичні та додаткові шляхи формування вибірки; - особливості використання соціально-демографічної інформації для підготовки організації вибіркового

	дослідження (наприклад, вік, освіта, місце проживання, сімейний чи шлюбний стан потенційних респондентів); - способи ремонту вибірки; - актуальні проблеми формування вибірки.
вміти	- визначити тип вибірки та обсяг вибірки; - застосовувати отримані теоретичні знання в процесі проектування вибіркового дослідження, зокрема - організувати вибірку за місцем роботи, навчання чи служби, за місцем відпочинку, покупки чи споживання. - орієнтуватись у науковій та періодичній соціологічній літературі з актуальних питань організації вибіркового дослідження та відбирати з цієї інформації найголовніше, систематизувати її, вміти працювати з науково-методичними посібниками; - самостійно розробити програму соціологічного та маркетингового дослідження, що містить проект вибірки з обраної теми.
Зміст дисципліни	Тема 1. Основні поняття та сутність вибіркового методу Тема 2. Типи та методи вибірки Тема 3. Методи імовірнісної (випадкової) вибірки Тема 4. Методи неімовірнісної (невипадкової) вибірки Тема 5. Розрахунок обсягу вибірки Тема 6.Помилка вибірки її контроль та ремонт вибірки.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЯ МОЛОДІ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	II IV
Мета навчальної дисципліни	сформувати знання про стан і основні проблеми молоді і молодіжних організацій в Україні, вивчити концептуальні особливості, поняття і категорії цієї спеціальної соціологічної теорії, показати задачі і функції соціології молоді і молодіжних організацій в організації соціальної роботи з цією особливою демографічною групою суспільства.

Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- об’єкт, предмет і функції соціології молоді і молодіжних організацій, її основні поняття та категорії; - соціальний портрет молодої людини, стан молоді і молодіжних організацій в Україні; - сутність та принципи формування державної молодіжної політики, шляхи розв’язання молодіжних проблем; - соціальні проблеми духовного розвитку, професійної підготовки та економічної активності молоді; - стан і діяльність молодіжних організацій в Україні.
вміти	- користуватися методологією та методикою соціальних досліджень у молодіжному середовищі; - використовувати результати соціологічного аналізу в організації соціальної роботи з молоддю.
Зміст дисципліни	Тема 1. Соціологія молоді як спеціальна соціологічна теорія Основні підходи до визначення поняття „молодь”. Проблема визначення поняття „вікові межі молоді”. Особливості молоді як соціально-демографічної групи. Місце і роль молоді в суспільстві як об’єкта і суб’єкта соціальних перетворень. Проблеми молоді. Молодь як об’єкт вивчення суспільних та гуманітарних наук. Соціологія молоді і молодіжних організацій, її об’єкт, предмет, задачі та функції. Тема 2. Портрет сучасної молодої людини в Україні в соціології Питання економічної захищеності молоді: економічні пріоритети; безробіття; шанси знайти роботу; засоби сприяння зайнятос ті; відкриття власної справи. Проблеми духовного життя і соціального захисту: отримання якісної освіти; охорона здоров’я; дозвілля; доступ до інформації. Громадська активність і правова культура: ставлення до політики в цілому і до молодіжної політики в Україні; політична і громадська активність молоді; рівень правової культури. Тема 3. Сутність та принципи формування державної молодіжної політики Причини та умови, що викликають необхідність проведення державою цілеспрямованої та обґрунтованої політики в питаннях молоді. Особливості, труднощі та умови формування молодіжної політики. Суб’єкти формування та реалізації державної молодіжної політики, форми її здійснення. Основні функції державної молодіжної політики. Структурні ланки державної

	молодіжної політики. Основні концепції державної молодіжної політики та їх характеристика. Тема 4. Освітня та професійна підготовка молоді Роль та значення освіти у розвитку молодої людини, формуванні особистості. Навчання та виховання як діалектично взаємозв'язаний та взаємозалежний процес соціалізації молоді. Соціальні проблеми професійної підготовки молоді. Система методів професійної орієнтації молоді. Професійне самовизначення молоді. Тема 5. Соціальні проблеми праці та забезпечення зайнятості молоді Праця і її значення в житті молоді. Економічна активніс ть молоді: сучасний стан і тенденції розвитку. Соціальні проблеми забезпечення зайнятості і зменшення безробіття серед молоді. Роль і місце соціології молоді в реалізації напряму „Молодість і зайнятість". Тема 6. Соціальні проблеми духовного розвитку молоді Поняття „духовність" людини. Духовність як інтегральний показник соціалізації особистості, формування її моральних цінностей і життєвої позиції. Особливості культурних запитів молоді та шляхи їх задоволення. Проблеми ставлення громадянина, виховання національного самоусвідомлення, політичної культури молоді. Тема 7. Ціннісні орієнтації та потреби сучасної молоді Сутність, особливості виявлення та формування ціннісних орієнтацій і системи цінностей молоді. Потреби молоді як основний стимул діяльності по саморозвитку і самовдосконаленню. Роль ціннос тей і ціннісних орієнтацій в здійсненні життєвих планів молоді. Тема 8. Молодіжні організації в Україні: соціологічний аналіз Сутність, характер і особливості діяльності молодіжних організацій в Україні. Роль і функції молодіжних організацій. Характеристика форм і методів діяльності формальних молодіжних організацій. Специфіка функціонування і вплив на молодь неформальних молодіжних організацій. Тема 9. Соціологічні дослідження соціальних проблем молоді та молодіжних організацій Арсенал методів соціологічних досліджень соціальних проблем та соціалізації молоді. Типи досліджень молодіжної проблематики. Характеристика соціологічних досліджень в залежності від стратегічного плану: описові разові, моніторингові, лонгітюдні, оперативні

	(швидкісні).
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
БЛОК Г	
Назва дисципліни	**СОЦІАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	II IV
Мета навчальної дисципліни	засвоєння на теоретичному рівні технологічної функції соціологічної науки, з'ясування сутності, характеру і структури соціальних технологій, а також принципів технологізації соціальної реальності та обґрунтування технологій соціальних змін суспільства.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- сутність, роль і функції соціальних технологій як способу досягнення соціальних цілей, розширення можливостей свідомого наукового регулювання, управління соціальною діяльністю, соціальними процесами та їх контролю; - класифікацію соціальних технологій; - форми, види та основні етапи соціальних технологій; - теоретико-методологічні основи формування та застосування соціальних технологій у соціальному житті суспільства; - сучасні соціальні технології як специфічний етап продовження практичної прикладної функції соціологічної науки, зв'язок та відмінності історичних етапів розвитку соціальних технологій; - методологію та методики для розробки та впровадження соціальних технологій;
вміти	- застосовувати на практиці теоретико-методологічні основи побудови теоретичних моделей соціальних

	технологій та використовувати їх у соціальному житті суспільства; - застосовувати понятійний апарат, що використовується в науці про соціальні технології; - розкривати сутність та специфіку соціальних технологій; - визначати мету та завдання розробки та впровадження соціальних технологій - аналізувати проблемні соціальні ситуації, знаходити ефективні вирішення, застосовуючи методи сучасних соціальних технологій.
Зміст дисципліни	Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади соціальних технологій. Сутність, принципи соціальних технологій та об'єктивна необхідність їх розвитку. Генеза соціальних технологій та їх роль у розвитку суспільства. теоретичні засади технологічної діяльності. Ціннісний аспект технологічної діяльності. Класифікація соціальних технологій. Змістовий модуль 2. Побудова та впровадження соціальних технологій**.** Проектування та конструювання соціальних технологій. Операціоналізація в технологічній діяльності. Інноваційний аспект соціальних технологій. Перевірка й впровадження соціальних технологій. Змістовий модуль 3. Соціальні технології в сучасному суспільстві. Технології глобальної модернізації. Технології оновлення суспільної системи. Технології трансформації підсистем суспільства. Технології управління. Змістовий модуль 4. Інформаційні технології**.** Технології наукового пізнання. Інформаційні технології. Технології аналітичної діяльності. Технологізація творчості. Змістовий модуль 5. Праксеологічні технології. Технологізація соціальної діяльності. Антикризові технології. Ігрові технології. Управлінські технології. Миротворчі технології. Політичні технології. Комунікативні технології. Технології PR та іміджмейкінгу. Змістовий модуль 6. Зондувальні технології**.** Технології соціальної діагностики. Технології експертизи. Технології соціального експерименту. Технології соціального прогнозування.
Тривалість	180 год. (24год. лекційних, 36 год. семінарських, 120 год. самост. роботи)
Форма	залік

контролю	
Назва дисципліни	**PR-ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІОЛОГА**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	II IV
Мета навчальної дисципліни	сформувати у студентів фахові знання про сутність та природу зв'язків з громадськістю, їхню роль у суспільно-політичному процесі, виробити навички самостійного планування PR-кампаній.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- суть та принципи ПР-діяльності; - права та обов'язки ПР-фахівців; - особливості та методи роботи із громадськістю; - різновиди ПР-заходів
вміти	- організовувати роботу ПР-служби; - розробляти ПР-тексти; - створювати інформаційну базу; - працювати із журналістами.
Зміст дисципліни	Тема 1. ПР: поняття, місце у комунікаційних системах. Аналіз визначень „паблік рилейшнз". ПР у системі маркетингових комунікацій. Структура моделі ПР-комунікації: відправник, повідомлення, кодування/декодування, перешкоди, зворотній зв'язок. Тема 2. Теоретичні засади ПР. Теорія дифузії і "ієрархія впливу". Теорія гри. Колесо Бернштейна. Моделі ПР. Тема 3. ПР-служба та фірма. Форми ПР-діяльності. Функціональна спрямованість діяльності та структура ПР-служби. Обов'язки ПР-працівників. Тема 4. Роль ПР у формуванні громадської думки. Громадська думка. Характеристика громадської думки. Формування і дослідження громадської думки. Тема 5.Організація ПР-комунікацій. Визначення цільвої аудиторії. Зовнішні та внутрішні аудиторії. Поняття: „лідери думок"; групи інтересів; економічне (бізнес) та фінансове співтовариство; політичне, соціально-культурне, клерикальне, професійне середовище. Засоби ПР.

	Тема 6. Визначення стратегії ПР-кампанії, розробка програми та плану. Головні етапи стратегічного планування. Прогнозування та його методи. Управління цілями. Елементи ПР-плану. Тема 7. Форми подачі інформаційно-новинних матеріалів: тексти та матеріали. Вербальні та невербальні ПР-тексти. Структура та особливості ПР-текстів. Матеріали для преси. Тема 8. Організація роботи з мас-медіа. Планування роботи зі ЗМІ. Завдання ПР-відділу. Банк даних з мас-медіа. Аналіз публічного резонансу ЗМІ. Оцінка ефективності ПР-камапанії. Аудит преси. Моніторинг ЗМІ. Опитування. Фокус-групи.
Тривалість	180 год. (24 год. лекційних, 36 год. семінарських, 120 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
БЛОК Ґ	
Назва дисципліни	**СУЧАСНІ СОЦІОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	II IV
Мета навчальної дисципліни	поглибити знання студентів про стан розвитку сучасної соціологічної теорії, ознайомити їх із актуальними тенденціями розвитку соціології, представити перспективи розвитку сучасного соціологічного теоретизування.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	основні етапи розвитку соціології, ключові напрямки класичного соціологічного теоретизування.
вміти	користуватись категоріальним та понятєвим апаратом соціології; вміти працювати з наукової літературою та першоджерелами
Зміст дисципліни	Тема 1. Різновиди неомарксистської теорії Неомарксистські теорії. Неомарксистська економічна соціологія. Історично орієнтований марксизм Постмарксистська теорія.

	Тема 2. Теорія систем Теорія Волтера Баклі. Загальна теорія систем Нікласа Лумана Символічний інтеракціонізм. Джордж Мід («Розум, самість, суспільство») Концепція дзеркального «Я» Чарльза Кулі. «Я» і творчість Ірвінга Гофмана («Представлення себе іншим в повсякденному житті»). Тема 3. Етнометодологія. Теорії позитивістської орієнтації Етнометодологія. Теорія обміну. Мережева теорія. Теорія раціонального вибору. Тема 4. Сучасні теорії фемінізму. Соціологічні теорії ґендеру: з 1960-х рр. по сучасність (макро- та мікросоціальні теорії ґендеру). Різновиди сучасної теорії фемінізму. Фемінізм та постмодернізм. Феміністська соціологічна теорія. Тема 5. Інтеграційні теорії в соціологіїя макро- та мікропозицій в соціології Інтеграція макро- та мікропозицій. Інтеграція дій та структури в соціології. Тема 6. Новітні теорії в соціології Концепція сучасності Е.Гідденса. Макдональдизація, глобалізація/ американізація та нові засоби споживання. Інформаційність та мережеве суспільство. Тема 7. Структуралізм та постструктуралізм. Виникнення постмодерної соціальної теорії. Антропологічний структуралізм (К.Леві-Стросс). Структурний марксизм. Постструктуралізм. Постмодерністська соціальна теорія (Ф.Джеймсон, Ж. Бодрійяр).
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)

Рік **семестр**	II IV
Мета навчальної дисципліни	розкрити особливості соціологічного аналізу особистості
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	основні поняття, категорії соціології особистості; сутність основних підходів щодо аналізу структури особистості; рольову структуру особистості; етапи соціалізація особистості.
вміти	- розрізняти особливості соціології особистості; - розкрити сутність провідних вчень; - адекватно інтерпретувати відповідні дані соціологічних досліджень.
Зміст дисципліни	Тема 1. Особистість як об'єкт вивчення у «Соціології особистості» Предмет, завдання, зв'язок з іншими дисциплінами «Соціології особистості». Особистість: сутність, співвідношення понять «людина-індивід-індивідуальність-особистість». Людина як суб'єкт і об'єкт соціальних взаємин. Соціологічні концепції особистості: «дзеркального «я», соціальної настанови, «концепції соціального характеру», інтегрального синтезу, марксистська. Тема 2. Соціологічна структура особистості. Нормативний і функціональний підходи до аналізу соціологічної структури особистості. Соціальні статус, роль, спрямованість як елементи соціологічної структури особистості. Тема 3. Шляхи взаємодії особистості і суспільства Механізми: 1 - соціологізації особистості і 2 – саморозвитку і зміни соціальної системи. Соціально-історична типологія особистості (за Є.Головахою). Завдання гармонізації взаємин людини і суспільства. Якість життя сучасних людини і суспільства: соціологічний аналіз Тема 4. Соціологія гендеру Соціологія маскулінності і фемінності: логіка розвитку і специфіка предметного поля, проблеми гендерної дискримінації. Основні теоретичні підходи: біологічний, психоаналітичний, етнографічний. Соціологічні концепції: а) теорія статевих ролей; б) соціально-конструктивістський підхід; в) постструктуралістський підхід.

	Тема 5. Життєві стратегії особистості Поняття стилю та способу життя. Історя виникнення поняття “стиль життя”. Ставлення до життя та його основні типи (оптимізм і скептицизм, практичний і споглядальний). Актуальний та потенційний життєвий успіх. Поняття життєвої стратегії. Життєві стратегії особистості у суспільстві, що трансформується.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
БЛОК Д	
Назва дисципліни	**ІСТОРІЯ ЕМПІРИЧНОЇ СОЦІОЛОГІЇ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	III V
Мета навчальної дисципліни	навчити студентів навичок самостійного соціологічного мислення в процесі аналізу логіки організації та методології емпіричних досліджень представників різних соціологічних шкіл та напрямків. Необхідно звертати увагу, як на специфіку авторської позиції, так і на її з’язок із загальними тенденціями розвитку теоретичної та емпіричної соціології.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- основні причини та етапи виникнення та розвитку емпіричних досліджень в Західній Європі та США; - зміст особливостей методики та техніки основних соціологічних досліджень; - про роль результатів емпіричних досліджень в історії світової соціології; - основних представників соціологічної науки та основні напрями та школи емпіричної соціології.
вміти	- вміти аналізувати методологічні, методичні та організаційно- технічні процедури значущих для розвитку соціології емпіричних досліджень; - бачити взаємоз’язок розвитку теоретичної та емпіричної соціології;

	- розуміти теоретичну та практичну значущість засвоєння навчального курсу; - володіти категоріальним апаратом; - встановлювати зв'язок дисципліни з іншими дисциплінами гуманітарного та суспільного-політичного блоку; - працювати з навчальною та науковою літературою.
Зміст дисципліни	Тема 1. Школи емпіричної соціології як предмет вивчення Потреба виникнення емпіричної соціології. Об'єкт та предмет вивчення емпіричної соціології. Емпірична соціологія та емпіричні дослідження. Тема 2. Джерела емпіричної соціології в Франції Соціальні дослідження Л.Віллерме, А.Парана-Дюшатле, А.Геррі. Соціально-антропологічні дослідження Адольфа Кетле. Вивчення сім'ї Ф. Ле Пле. Обґрунтування теоретичної та емпіричної соціології О.Контом. Тема 3. Емпіричні дослідження в школі соціологізму Е.Дюркгейм – автор теоретично зорієнтованого емпіричого дослідження. Емпіричні дослідження Марселя Мосса. Соціологічний підхід Моріса Хальбвакса. Тема 4. Класичні емпіричні дослідження у Франції після Другої світової війни. Інституціоналізація емпіричної соціології. Індустріальна соціологія Алена Турена. Емпіричні дослідження соціальних наслідків автоматизації П'єра Навіля. Емпірико-теоретичне дослідження бюрократизму Мішеля Крозьє. Тема 5. Витоки емпіричної соціології в Англії. „Політична арифметика" в Англії (Дж.Граунт, В.Петті). Соціально-статистичні дослідження в першій пол. XIX ст. (Мальтус, Дж.Сінклер, Д.Кей-Шаттлуорт). Обґрунтування теоретичної та емпіричної соціології Дж.Ст.Міллем. Еволюціонізм Г.Спенсера. Тема 6. Масові соціальні дослідження. Масові соціальні дослідження Чарльза Бута. Дослідження бідності Сібома Раунтрі. Випадкова вибірка в соціологічних дослідженнях (Артур Баулі). Тема 7. Емпіричні соціологічні дослідження в Англії після ДСВ. Інституціалізація емпіричної соціології. Теоретико-емпіричне дослідження соціальної мобільності (Девід Гласе). Соціотехнічний підхід до дослідження організацій (Ерік Тріст). Тема 8. Витоки емпіричної соціології в Німеччині.

	Державознавство як джерело походження емпіричних досліджень в Німеччині (Г.Конрінг, Г.Ахенваль, А.Бюшинг, А.Шлецер). Статистичні дослідження (Р.Вірхов, Е.Енгель, В.Лексіс). Тема 9. Становлення традиції емпірико-теоретичних досліджень. Місце емпіричних досліджень в К.Маркса та марксизмі. М.Вебер як методолог теоретико-емпіричних досліджень. Емпірична соціологія як соціографія (Ф.Тьонніс). Соціографія класів (Теодор Гейгер). Тема 10. Інституціалізація емпіричної соціології в післявоєнній Німеччині. Проблематизація соціологічних досліджень. Дослідження безробіття та професійної непідготовленості молоді (Гельмут Шельскі). Генріх Попітц: дослідження праці та техніки. Тема 11. Особливості американської емпіричної соціології. „Науковий менеджмент" Фрідеріка Уінслоу Тейлора. Чиказька школа в соціології (А. Смолл, У. Томас, Ф. Знанецький, Е. Гіддінгс, Ч. Кулі; Р. Парк, Е. Берджесс; У. Огборн, С. Стауффер, Е. Шилз; Г. Блумер, М. Яновиц та ін.). Гарвардська школа соціології. Колумбійська школа соціології (Я. Морено, П.Лазарсфельд).
Тривалість	180 год. (24 год. лекційних, 36 год. семінарських, 120 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**ВІЗУАЛЬНА СОЦІОЛОГІЯ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	III V
Мета навчальної дисципліни	з'ясування поля досліджень візуальної соціології як однієї з галузевих соціологій, характеристика основних напрямів досліджень, розширення знань щодо методології та розвиток навичок аналітичної інтерпретації візуальних матеріалів.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен

знати	- теоретичні основи та основні поняття візуальної соціології; - основні напрями досліджень сучасної візуальної соціології; - відмінні риси теоретико-методологічних підходів до аналізу візуальної інформації, використовуваної в соціологічному дослідженні; - основні підходи до візуалізації соціальної реальності та її елементів; - можливості та обмеження соціологічного аналізу візуальної інформації.
вміти	- коректно використовувати візуальні засоби для аналізу соціальних явищ; - аналізувати теоретичні джерела, співставляти різноманітні підходи до соціологічного аналізу візуальних репрезентацій соціальної реальності; - самостійно формулювати тему емпіричного дослідження в рамках сфери досліджень візуальної соціології; - проводити дослідження соціальних явищ і процесів на візуальному матеріалі, з метою визначення особливостей репрезентації соціальних феноменів в сучасному суспільстві.
Зміст дисципліни	Тема 1. Історія становлення та теоретико-методологічні основи візуальної соціології. Тема 2. Особливості візуального аналізу міського середовища. Тема 3. Основні принципи роботи фотографа та методи аналізу фотографічного матеріалу. Тема 4. Візуальні дослідження кіно- та відеоматеріалів.
Тривалість	180 год. (24 год. лекційних, 36 год. семінарських, 120 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
БЛОК Е	
Назва дисципліни	**ГЛИБИННЕ ІНТЕРВ'Ю: ТЕОРІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	III VI

Мета навчальної дисципліни	ознайомити студентів із специфікою методу глибинного інтерв'ю, навчити застосовувати його в соціологічному дослідженні
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- пізнавальні можливості та специфіку глибинного інтерв'ю; - основні прийоми методу; - специфіку застосування глибинного інтерв'ю; - схему проведення інтерв'ю; - основні способи перевірки надійності результатів, отриманих цим методом.
вміти	- обґрунтувати застосування методу глибинного інтерв'ю у соціологічному дослідженні, - провести якісний аналіз текстів, - провести індивідуальне глибинне інтерв'ю з інтерпретацією отриманих результатів, - перевірити надійність отриманих результатів.
Зміст дисципліни	Дерево методів інтерв'ю: типи, вибірка, організація, гайд, проведення, розшифровка інтерв'ю. Наративні інтерв'ю, напівструктуровані інтерв'ю, лейтмотивні інтерв'ю, фокусовані інтерв'ю та вільна бесіда. Типи респондентів. Проблема викривлення інформації. Прийоми глибинних інтерв'ю. Методи контролю за темою. Типові помилки інтерв'юерів. Глибинні інтерв'ю як метод отримання даних у процесі якісного дослідження. Умови і сфера застосування глибинних інтерв'ю. Поняття топік-гайда глибинного інтерв'ю. Основні методи і техніки глибинних інтерв'ю. Особливості використання проективних технік у глибинних інтерв'ю. Вимоги до роботи модератора. Вимоги до вибірки у глибинних інтерв'ю. Етапи підготовки та реалізації проекту.
Тривалість	180 год. (24 год. лекційних, 36 год. семінарських, 120 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЯ СУСПІЛЬНИХ РУХІВ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	III VI

Мета навчальної дисципліни	формування знання про предмет, структуру, історію, понятійний апарат, основні теоретичні напрямки та дослідницькі методи соціології суспільних рухів.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- зміст основних категорій соціології суспільних рухів; - характеристику основних теоретичних парадигм, що розкривають зміст поняття суспільний рух; - зміст типології, структури, механізми зовнішньої та внутрішньої динаміки суспільних рухів; - зміст концепції дослідження суспільних рухів в контексті трансформації пострадянського простору.
вміти	- аналізувати суспільні рухи, використовуючи теоретичний потенціал парадигм колективної поведінки, мобілізації ресурсів, ідентичності; - визначати типологію суспільних рухів; визначати та описувати фрейми досліджуваних суспільних рухів; - встановлювати співвідношення між поняттями суспільний рух, організація, соціальна група; - аналізувати зміни структури та функцій сучасних суспільних рухів; - орієнтуватися в особливостях емпіричного дослідження суспільних рухів.
Зміст дисципліни	Тема 1. Суспільні рухи як колективні суб'єкти соціальної динаміки Суспільні рухи як об'єднання великої кількості людей, мобілізованих для підтримки або опору культурним та соціальним змінам. Теоретична інтерпретація сутності суспільних рухів. Ознаки суспільних рухів. Принципи класифікації суспільних рухів. Механізми утворення, функціонування, структурної організації, форм діяльності. Соціокультурні чинники сприяючі виникненню та розвитку суспільних рухів. Зовнішня (ідеологічний, реформаторський, реорганізаційний потенціал) та внутрішня динаміка суспільних рухів. Тема 2. Основні парадигми дослідження суспільних рухів Теоретико-методологічні напрямки дослідження суспільних рухів в західній соціології. Соціологія суспільних рухів – становлення нового напрямку досліджень. Визначення предметної сфери досліджень – протестна мобілізація як цикл протесту, окремі форми протесту, вузли мобілізації (окремі рухи – цикл, участь, ідеологія, організаційні форми, репертуар колективних дій). Колективна поведінка та соціальні рухи. Мобілізація колективної дії. Теорія мобілізації ресурсів. Нові суспільні рухи та

	проблеми соціальної ідентичності. Тема 3. Парадигма колективної поведінки та теорія мобілізації ресурсів Соціально-психологічний підхід. Теорії масового суспільства, колективної поведінки, відносної депривації. Символічний інтеракціонізм Г. Блумера, Р.Тернера, Дж. Кілліана, структурний функціоналізм Н. Смелзера, теорії масового суспільства В. Корнгаузера, Е.Фрома. Поняття масової поведінки. Елементарні форми колективної поведінки. Механізми елементарної колективної поведінки. Натовп, маса, громадскість. Загальні та специфічні суспільні рухи. Організаційний підхід. Організаційна структура суспільних рухів, результативність рухів, тактика, мобілізаційні можливості організації. Внутрішня динаміка суспільних рухів. Репертуар колективної дії. Стратегічна діяльність щодо рекрутування учасників. Суспільні рухи та організації. Ресурси руху – організаційна інфраструктура, розвинутість формальних та неформальних комунікативних мереж. Раціональність дій руху. Тема 4. Парадигма ідентичності Соціокультурний підхід. Нові суспільні рухи. Нові протиріччя – конфлікти між цінностями у сфері культурного виробництва, соціальної інтеграції та соціалізації. Виникнення суб'єкта колективної дії суспільного руху. Колективна ідентичність як процес соціального конструювання системи дії. Характер ідентичності за А. Мелучі. Альтернативні соціальні рухи. Загальна характеристика, виникнення, становлення антиглобалістського руху. Ідеологічні програми та форми боротьби антиглобалістів. Ідентифікація рухів. Зміна структури та функцій суспільних рухів в сучасному суспільстві. Трансграничні суспільні рухи в умовах глобалізації. Полісуб'єктність суспільних рухів. Тема 5. Суспільні рухи та інститути громадянського суспільства Інституціональний вимір громадянського суспільства. Поняття структури політичних можливостей та її елементи. Політико-інституційний контекст становлення громадянських протестних рухів. Організаційні, соціокультурні, політичні, інституційні чинники колективної протестної дії. «Низові громадянські ініціативи» як ресурс суспільних рухів. Соціальний капітал лідерів «демократичного стилю». Тема 6. Рухи в умовах сучасного суспільства Екологічний рух – основа колективної ідентифікації та

	нової системи цінностей. Екологічний рух, як тип соціальної організації громадянського суспільства. Розвиток екосоціології, подвійна локально-глобальна та професійно – громадянська сутність екологічного руху. Екологічний рух в Україні. Молодіжна екологічна ініціатива як ресурс екологічного руху в Україні. Теоретичні засади вивчення молодіжного руху. Молодіжний радикалізм, вибух молодіжних рухів в Європі та США у 1960-х роках. Теорії молодіжного протесту. Особливості прояву субкультури молодіжних рухів. Сутність понять «молодь», «молодіжна культура», «сучасні молодіжні практики», «стилі життя», «сучасні молодіжні субкультури. Формування нових соціальних акторів під впливом культурної індустрії, комерціалізації, поширення американського способу життя. Специфіка студентського молодіжного руху. Тенденції розвитку студентського молодіжного руху. Теоретичні основи молодіжного громадянського активізму. Особливості емпіричного дослідження молодіжних рухів.
Тривалість	180 год. (24 год. лекційних, 36 год. семінарських, 120 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
БЛОК Є	
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МЕРКЕТИНГУ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	IV VII
Мета навчальної дисципліни	ознайомити студентів з соціологічними аспектами маркетингу, інтегрувати попереднє знання з методики та техніки проведення соціологічних досліджень в практику маркетингових досліджень.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- ключові поняття курсу; - сутність та специфіку організації і проведення маркетингових досліджень; - технологію дослідження.

вміти	- застосовувати в практичній діяльності знання та навички маркетингового аналізу; - реалізувати самостійні маркетингові проекти.
Зміст дисципліни	Тема 1. Вступ в маркетингові дослідження Сутність маркетингових досліджень: класифікація та роль. Мета і функції МД. Типи та суб'єкти проведення маркетингових досліджень. Етика маркетингових досліджень. Виявлення проблеми та підходу до проведення маркетингового дослідження. Перспективи маркетингового дослідження в майбутньому. Тема 2. Розробка плану дослідження План МД. Пошуковий та підсумковий плани МД. Пошукові МД (вторинна інформація та якісні дослідження). Дескриптивні МД: опитування та спостереження. Причинно-наслідкові МД: експеримент. Вимірювання та шкалування. Розробка анкети та форм для запису результатів спостереження. Вибірка: планування, визначення обсягу. Тема 3. Збір, підготовка та аналіз даних Підготовка та робота персоналу в „полі". Підготовка даних до аналізу. Варіантивний ряд, таблиці збіжності ознак та перевірка гіпотез. Дисперсійний та коваріаційний аналіз. Кореляція та регресія. Дискримінантний, факторний та кластерний аналізи. Багатомірне шкалювання і сумісний аналіз. Тема 4. Звіт про результати МД. Міжнародні та етичні норми МД Підготовка звіту про результати МД та його презентація. Міжнародні МД: структура, методи опитування, вимірювання та шкалювання, переклад анкети, етика МД. Важливість етики в МД. Прийняття моральних рішень при проведенні МД.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**СОЦІАЛЬНЕ ПРОЕКТУВАННЯ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	IV VII

Мета навчальної дисципліни	досягненні цілісного уявлення про основні механізми управління проектною діяльністю в соціальній сфері.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- методологічні основи соціального проектування, понятійний апарат, термінологію соціального проектування; - основні наукові підходи та структуру проектного процесу; - основні концепції соціально-пректної діяльності; - можливості соціального проектування у різних соціально-економічних та соціокультурних умовах; - специфіку сучасного середовища соціального проектування, - методи і принципи соціального проектування; - зміст сучасних філософських дискусій стосовно проблем методологічного та історичного контексту виникнення, становлення та розвитку соціального проектування.
вміти	- формулювати цілі та завдання проектування соціальних процесів; - виокремлювати об'єкт і предмет соціального проектування; - якісно здійснювати збір інформації, необхідної для розробки проекту; - вирішувати типові завдання, які пов'язані з розробкою та впровадженням соціальних програм и проектів; - визначати календарний план соціальних проектів, - планувати стартапи та їх бюджети; - складати кошторис проекту; - готувати презентації та представляти їх на різноманітних площадках; - використовувати принципи та категорії філософії для оцінки та аналізу різних соціальних тенденцій, фактів, явищ у сфері соціального проектування; - осмислювати, аналізувати на філософсько-методологічному рівні стан та проблеми соціального проектування, моделювання та конструювання.
Зміст дисципліни	Змістовий модуль 1. Теоретика-методологічні засади соціального проектування. Соціальна інженерія. Соціальна утопія. Антиутопії та дистонії. Шляхи оптимізації соціального проектування. Об'єктно-орієнтований підхід. Проблемно-орієнтований підхід. Суб'єктно-орієнтований (тезаурусний) підхід. Філософія

	соціального проектування. Змістовий модуль 2. Поняття соціального проектування. Сутність соціального проектування. Характеристика проектування. Види проектів. Специфіка соціального проекту. Змістовий модуль 3. Технологія розробки соціального проекту. Життєвий цикл проекту. Принципи та види соціального діагностики. Вимоги до формування мети і завдань проекту. Фінансове забезпечення проекту. Загальна логіка соціального проекту. Змістовий модуль 4. Текстове оформлення соціального проекту. Поняття аплікаційної форми. Компоненти текстового оформлення проекту. Види текстового оформлення проекту. Змістовий модуль 5. Методи колективної роботи над проектом. Мозковий штурм. Метод синектики. Ділова гра. Метод фокальних об'єктів. ТРИЗ. Метод контрольних питань. Метод створення сценаріїв. Змістовий модуль 6. Моніторинг та оцінка соціальних проектів. Поняття моніторингу. Процедура моніторингу соціальних проектів. Сутність та види оцінки соціальних проектів. Соціальна діагностика. Соціальне прогнозування. Соціальна експертиза. Змістовий модуль 7. Реалізація та управління соціальним проектом**.** Середовище реалізації проекту. Захист проекту. Тактика презентації проекту. Організаційний механізм реалізації проекту. Моральні питання реалізації проекту. Функціональна структура управління. Матрична структура управління. Проектне управління. Проектний менеджмент. Складові системи управління соціальними проектами.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
БЛОК Ж	
Назва	**ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ**

дисципліни	
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	IV VII
Мета навчальної дисципліни	набуття студентами цілісних, філософських знань про соціокультурний розвиток людства, особливості та закономірності виміру буття людини. Осмислення даних питань має стати своєрідним каркасом філософського знання, оскільки без загального бачення цього процесу неможливим стає й системне усвідомлення окремих виявів історії та культури.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- зміст понять і категорій філософії історії (історія, філософія історії, міфологічний світогляд, релігійний світогляд, філософський світогляд, теорія історичного пізнання, історіософія, методологія історії, історичний коловорот, циклізм, лінійність, полілінійність історії, ідеалістична філософія історії, матеріалістична філософія історії, історичний монізм, історичний плюралізм, формаційний підхід, цивілізаційний підхід, детермінізм, натуралізм, історизм, суб`єктивний спіритуалізм, провіденціалізм, хіліазм, історичний матеріалізм, закони розвитку суспільства, суспільно-економічна формація, холізм, прогрес, регрес, стохастизм, субстанційна філософія історії, «критична» філософія історії, культура, цивілізація тощо); - основні етапи розвитку філософії історії; - мати уявлення про головні проблеми філософії історії й теоретико-методологічні підходи до вивчення минулого; - зміст концепцій найбільш помітних представників історіософської думки; - місце та роль особистості в історії.
вміти	- порівнювати та класифікувати згадані концепції відносно напрямків (лінійний, циклічний, полілінійний тощо); - аналізувати та коментувати історичні, філософські тексти, написані в різний час та з різних теоретичних позицій.
Зміст дисципліни	Тема 1. Предмет філософії історії. Особливості історичного пізнання. Історична реальність як об`єкт філософії історії. Предмет філософії історії як один з

	вимірів означеного об`єкта. Філософія історії як онтологія історії (історіософія). Філософія історії як теорія історичного пізнання. Філософія історії як методологія історії. Методи філософії історії: формаційний та цивілізаційний, ідеалістичний та матеріалістичний підходи до історії, детермінізм та стохастизм, принципи лінійності, циклічності, полілінійності, історичний монізм, історичний дуалізм, історичний плюралізм. Функції філософії історії: світоглядна, методологічна прогностична, аксіологічна, пояснювальна. Основні типи історичної свідомості. Міфологія як хронологічно перша форма осмислення історичної дійсності. Особливості міфологічного осягнення історичного процесу: загальнолюдські та етнічні. Особливості релігійного осягнення історії. Співвідношення міфологічного, релігійного та філософського осягнення історії. Тема 2. Становлення філософії історії (від давнини до Нового часу). Початки історичної свідомості у народів Стародавнього Сходу. Філософсько-історичні ідеї у філософії Стародавніх Індії та Китаю. Історичний коловорот у філософії історії Сіма Цяня. Антична філософія історії: «природний історизм». Історичний коловорот у філософії історії Полібія. Особливості середньовічної філософії історії. Філософія історії Аврелія Августина: співвідношення свободи і необхідності в історії. Історіософія Іоахіма Флорського. Ренесансно-гуманістичні погляди на історію. Історіософія Ібн Халдуна. Філософсько-історичні ідеї Ніколо Макіавеллі. Принцип макіавеллізму в історії. Регресистська інтерпретація історичного процесу Мішелем Монтенем. Особливості філософії історії Нового часу. Соціальні утопії Томаса Мора, Томазо Кампанелли та Френсіса Бекона. Філософія історії Джамбаттіста Віко. Концепція історичного розвитку Томаса Гобса. Просвітницькі ідеї філософії Джона Локка. Історіософія Давіда Юма. Просвітництво: суспільний контекст століття «розуму» та «свободи». Прогресизм просвітницької філософії історії. Про залежність суспільної історії від природи у філософії історії Шарля Луї Монтеск'є. Філософсько-історичні ідеї Жана Жака Руссо. Впровадження поняття «філософія історії» і його розуміння Франсуа- Марі Аруе Вольтером. Історичний фаталізм Дені Дідро. Філософсько-історичні ідеї Анрі Робера Тюрго. Система філософії історії Жана Антуана Ніколя Кондорсе. Філософія історії Клода Анрі де Рувруа Сен-Сімона. Просвітницька концепція історичного поступу Огюста Конта. Заперечення Едмундом Берком могутності

	людського розуму у визначенні напрямку історичного розвитку. Тема 3. Німецька класична філософія історії. Особливості німецької класичної філософії історії. Філософія історії Йогана Готфріда Гердера. Прогресистське тлумачення історії Іммануїлом Кантом. Роль антагонізмів в історії. Філософсько-історичні ідеї Йогана Фіхте. Історія як здійсненя принципу свободи. Фрідріх Шеллінг: історія як єдність свободи та необхідності. Філософія історії Георга Гегеля. Тема 4. Філософія історії другої половини XIX – початку XX ст. та її критицизм. Особливості некласичної філософії історії. Теорія історичного процесу Карла Маркса: формаційний підхід. Позитивістський еволюціонізм та неоеволюціонізм. Історичний еволюціонізм Герберта Спенсера. Теорія ноосфери Володимира Вернадського. Християнський еволюціонізм Тейяра д`Шардена. Історіософія українського романтизму (Микола Костомаров, Тарас Шевченко). Взаємини еліти і маси на етапі націотворення: український історіософський досвід кінця XIX – першої чверті XX ст. Концепція історично прогресу форм суспільного устрою Михайла Драгоманова. Філософія історії Івана Франка. В'ячеслав Липинський як філософ історії. Історіософські погляди Михайла Грушевського. Осмислення історії у «філософії символічних форм» Ернста Кассірера. Відмінності природничого та історичного мислення в неокантіанстві Вільгельма Віндельбанда. Методологія історичного пізнання Генріха Ріккерта. «Ідея історії» Робіна Коллінгвуда. Філософсько-історичні ідеї Артура Шопенгауера. Філософія історії Фрідріха Ніцше. Психоаналітичне розуміння культурно-історичного процесу (Зігмунд Фройд, Карл Юнг, Еріх Фромм). Герменевтика Вільгельма Дільтея як методологія розуміння історії. Онтологія історії Мартіна Хайдегера. Екзистенційне трактування історичного процесу (Жан Поль Сартр, Альбер Камю). Людиноцентризм історії та історичний синтез на основі проблеми школи «Аналів». Російська релігійна історіософія кінця XIX – першої половини XX століття (Володимир Соловйов, Сергій Булгаков, Лев Карсавін, Микола Бердяєв, Микола Лосський). Історіософські ідеї Макса Вебера. Антиісторицизм Карла Поппера. Тема 5. Постнекласична філософія історії: цивілізаційний підхід. Цивілізаційний підхід до історії. Поняття культура і цивілізація. Вчення Миколи Данилевського про культурно-історичні типи. Морфологія історії Освальда Шпенглера.

	Філософія історії Арнольда Тойнбі. Філософія історії Хосе Ортеги-І-Гассета. Культурно-історична концепція Пітіріма Сорокіна. Принцип альтруїзму в історії. Карл Ясперс про єдність людства та сенс історії. Тема 6. Сучасна філософія історії. Постмодерністська критика історицистської раціональності. Філософія історії неомарксизму. Історіософські ідеї у філософському структуралізмі. Клод Леві-Стросс про специфіку соціокультурних змін. Концепція «третьої хвилі» Олвіна Тоффлера. Концепція «конфлікту цивілізацій» Семюела Хантінгтона. Філософсько-історичне осмислення проблеми кінця історії. Концепція «кінця історії» Френсіса Фукуями. Особливості філософії історії постмодерну. Історична танатологія Жана Бодрийяра. Філософія історії Жиля Дельоза та Фелікса Гваттарі. «Археологія знання» Мішеля Фуко. Тема 7. Динаміка соціокультурного процесу. Історія як поняття історичної науки і як філософська категорія. Єдність сутності та розмаїття явищ в історії. Проблема співвідношення загального, особливого та індивідуального, глобального й регіонального (локального), центру та периферії, класичних і некласичних форм, віковічного та плинного в історичному процесі. Особливості взаємозв`язку спільнот і суспільств різного та одного історичного типу. Проблема єдності та цілісності історичного процесу. Історичний монізм та історичний плюралізм. Проблема періодизації історії. Історія як єдиний геоцентричний (християнство, Георг Гегель, Володимир Соловйов, Лев Карсавін) чи природно-історичний (Карл Маркс, Фрідріх Енгельс, марксизм) процес та історія як множина автономних утворень – етносів, суспільств, культур, цивілізацій (Джамбатіста Віко, Йоган Гердер, Микола Данилевський, Освальд Шпенглер, Арнольд Тойнбі, Семюел Хантінгтон). Співвідношення формаційного та цивілізаційного підходів до осмислення історичного процесу. Лінійна модель історії. Циклічна модель історії. Проблема полілінійності та цивілізаційної визначеності культурно-історичного процесу. Поняття джерел та рушійних сил історії. Духовні та матеріальні, об`єктивні та суб`єктивні фактори історії. Поняття суб`єкт історії: людина, історичні спільності, цивілізації. Антропосоціогенез як двоєдиний процес виникнення людини і суспільства. Індивідуальне та соціальне в історії. Роль особистості в історії: ідеалістичний та матеріалістичний підхід. Діалектика об`єктивних умов та індивідуальних особливостей у діяльності видатної

	історичної особистості. Історична необхідність як умова формування видатної особистості. Людина як основа і рушій історії, міра її самореалізованості та мета. Культ особи, вождизм: передумови та соціальні наслідки. Суспільство як суб`єкт історії. Історичні типи спільнот. Відмінність і зв`язок між поняттями роду, племені, народу і нації. Нація як суб`єкт історичного розвитку. Основні теорії походження і розвитку нації. Національні рухи та їх вплив на розвиток суспільства. Роль народних мас і класів в історії. Ідея народу як активно діючої та вищої моральної сили в історичних діяннях. Суб`єкт історії у марксистській філософії. Поняття «цивілізація»: генеза і динаміка змісту. Цивілізації та їх місце в історії. Свобода і відповідальність суб`єкта історії. Історичні закони як інваріантне начало всесвітньо-історичного процесу, зумовлює його єдність та багатоманітність форм їх вияву. Фаталізм. Волюнтаризм. Поняття долі в античній філософії. Принцип провіденціалізму в історії. Постановка питання про свободу волі у християнській історіософії. Філософія доби Відродження: нове бачення місця та ролі людини, її можливостей у визначенні своєї долі. Духовно моральні якості видатної особистості в умовах суспільних трансформацій. Творча особистість як рушійна сила історії. Географічний детермінізм. Екологічний детермінізм. Демографічний детермінізм. Економічний детермінізм. Технологічний детермінізм. Тема 8. Сенс історії. Філософсько-світоглядний зміст проблеми сенсу історії. Тлумачення сенсу історії у класичній філософії історії. Некласичне розуміння сенсу історичного процесу. Релігійна інтерпретація сенсу історії. Прогресиський підхід до сенсу історії. Проблема суспільного прогресу та його критеріїв. Історичний детермінізм і телеологія в історії. Постановка питання про свободу волі у християнській історіософії. Філософія доби Відродження: нове бачення місця та ролі людини, її можливостей у визначенні своєї долі. Просвітництво: людина як дійсна основа історії, її міра та предмет. Бердяєв: прорив історії у понад-історію. Булгаков. «Основні проблеми теорії прогресу». Осмислення історії у «Філософії символічних форм» Кассірера. «Витоки» і «мета» історії в релігійному екзистенціалізмі. Ясперс про єдність людства та сенс історії. Хайдегер: трагічна постава історії. Сучасний неотомізм про кінцеву мету людського суспільства. Проблема співвідношення добра і зла в історії. Цінності історії та цінності людського існування. Основні парадигми філософії історії: натуралізм,

	суб`єктивний спірітуалізм, провіденціалізм, історичний матеріалізм, історичний дуалізм, стохастизм.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**ЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ В СОЦІОЛОГІЇ ТА МАРКЕТИНГУ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	IV VII
Мета навчальної дисципліни	сформувати у слухачів відповідальне та гуманне ставлення до учасників досліджень, окреслити кордони етичної поведінки у дослідницькій діяльності, навчити зважувати ризики та здобутки дослідницької діяльності соціолога.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- основні засади етично виваженого дослідження; - специфіку дослідження вразливих груп та \ або сенситивних питань; - проблемні з етичної точки зору аспекти дослідницької роботи.
вміти	- підготувати поінформовану згоду для різних типів досліджень; - проводити процес відповідального підписання поінформованої згоди; - вирішувати змодельовані складні ситуації, визначаючи ризики для інформантів та способи їх зниження; - проводити сенситивні дослідження (інтерв'ю, фокус-групи, спостереження).
Зміст дисципліни	Тема 1. Історія формування етичних принципів досліджень. Тема 2. Інституції, що регулюють етику дослідницької роботи. Тема 3. Сенситивність у соціологічному дослідженні. Тема 4. Забезпечення анонімність та конфіденційність інформації. Тема 5. Особливості вивчення вразливих груп.

	Тема 6. Поінформована згода як документ.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
БЛОК 3	
Назва дисципліни	**ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ ТА ЕЛЕКТОРАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	IV VIII
Мета навчальної дисципліни	проаналізувати сутність політичного маркетингу як інноваційного і ефективного методу дослідження політичних процесів; з'ясувати роль політичного маркетингу як важливого інструмента виявлення і вивчення політичних чинників комплексними заходами теоретичного і прикладного характеру; окреслити завдання теоретичного маркетингу з виявлення суб'єктів і об'єктів політичного процесу; розглянути складові прикладного маркетингу щодо вирішення деяких універсальних завдань при дослідженні політичної ситуації; дослідити різні варіанти побудови моделей розвитку політичних процесів на підставі даних, отриманих внаслідок політичного маркетингу; проаналізувати умови і можливості виникнення політичних конфліктів.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- вивчити існуюче уявлення людей про політика, організацію чи ідею; - визначити характеристики ідеального образу, що існує в масовій свідомості; - вивчити поставлені завдання та засоби їх вирішення; - вивчити інноваційну роль та вміння розкривати сутність політичного маркетингу як комплексного, дворівневого дослідження, що включає теоретичні і прикладні методи.
вміти	- збирати, систематизувати фактичний і теоретичний матеріал з використанням політичного маркетингу

	політичного процесу і потенційних суб'єктів політичної дії; - планувати та втілити у життя конкуретноспроможної програми дій, розраховані на завоювання розуміння та активної підтримки політика, партії чи ідеї громадськістю.
Зміст дисципліни	Тема 1. Поняття маркетингу. Сутність політичного маркетингу. Функції та види політичного маркетингу Поняття маркетингу. Сутність політичного маркетингу. Функції і види політичного маркетингу. Маркетингові методи. Спільні та відмінні риси політичного та комерційного маркетингу. Тема 2. Політичні процеси та методи їх дослідження. Суб'єкти та об'єкти політичного процесу Політичні процеси та методи їх дослідження. Суб'єкти та об'єкти політичного процесу. Інноваційний та ефективний метод дослідження політичних процесів. Політичні партії та організації. Орієнтація діяльності партій та об'єднань. Політичні уподобання виборців. Електоральні групи. Рівні та різновиди конкретних виборів чи референдумів. Тема 3. Громадська думка і політика Поняття громадської думки як предмета політико-соціологічного дослідження, джерела та суб'єкта комунікативного впливу. Взаємодія засобів комунікації і громадської думки. Комунікативні технології і громадська думка в інфопросторі політичної влади. Тема 4. Засоби масової комунікації і громадська думка Сутність засобів масової комунікації. Концепції ЗМК. ЗМК у політологічному вимірі. Взаємодія ЗМК і громадської думки. Тема 5. Комунікативні технології і громадська думка в інфопросторі політичної влади. Масова свідомість Сутність комунікативних технологій. Проблеми громадської думки. Пропаганда як інформаційний важіль політичної влади. Комунікативні технології політичної системи та їх види. Масова свідомість. Тема 6. Формування й забезпечення функціонування політичної маркетингової інформаційної системи Інформаційний банк та його формування. Методи аналізу та обробка даних інформаційного банку. Об'єкти та суб'єкти політики. Тема 7. Дослідження політичного ринку. Вивчення громадської думки

	Політичний ринок. Сегментація та сегмент політичного ринку. Електоральний потенціал сегмента. Доступність електорату в сегменті. Конкуренція в сегменті. Істотність сегмента. Вивчення громадської думки. Тема 8. Види опитувань громадської думки та їх функції Види опитувань громадської думки. Функції опитувань громадської думки. Політична, ідеологічна, соціальна функції та їх аспекти. Комунікативні технології. Сукупність засобів трансформації громадської думки. Тема 9. Політичні проекти, технології, програми, пропаганда як інформаційний важіль політичної влади Політичні проекти, технології, програми, пропаганда як інформаційний важіль політичної влади. Політичні потреби. Політичний попит. Політичні дії та результати таких дій. Робота з політичними партіями і громадськими організаціями. Тема 10. Виборча інженерія. Методи виборчої інженерії Типи виборчих систем. Елементи виборчого законодавства. Інструментарії реалізації політичних цілей. Методи виборчої інженерії.Виборчі процедури. Виборчі округа. Виборчі комісії. Тема 11. Поняття іміджу та його типи. Характеристика іміджу політичного лідера. Політичне рекламування. Етапи політичного рекламування Поняття іміджу та його типи. Характеристика іміджу політичного лідера. Етапи політичного рекламування. Ідеологічні і соціопсихологічні настанови. Пропаганда, реклама та їх види. Основні підходи до формування іміджу. Форми, методи та засоби використання ЗМІ та результатів опитувань. Реалізація створеного іміджу. Форми та методи використання засобів масової комунікації. Тема 12. Оцінка та аналіз становища політичного ринку й прогнозування його розвитку Партії. Соціальні групи. Партійні лідери, пропагандисти та агітатори. Економічні, соціальні, політичні, психологічні, демографічні чинники. Макросередовища. Тема 13. Прийоми маркетингу в політиці Прийоми маркетингу в політиці. Розрахунки реальних політичних можливостей на конкретному етапі та доведення їх до об’єкта і суб’єкта політики. Тема 14. Виготовлення та використання політичної реклами, політичної агітації, стимулювання політичних дій, активної політичної поведінки та ін. Політична реклама та форми її виготовлення і використання. Політична агітація та її види.

	Стимулювання політичних дій та активної політичної поведінки. Тема 15. Політичний маркетинг та коло соціальних і політичних процесів і явищ, що він охоплює Соціальні, політичні процеси та коло явищ що їх охоплює. Масові політичні та освітні кампанії. Пропагандистська робота. Процеси лобіювання. Тема 16. Стратегічне планування виборчої кампанії. Політична реклама у виборчій кампанії. Організаційна підготовка та проведення виборчої кампанії Поняття стратегічного планування. Принципи планування стратегії виборчої кампанії. Співвідношення стратегічного планування з конкретними планами дій. План створення штабу, структури штабу. Вибір форми політичної реклами. Затрати на виборчу кампанію. Планування роботи кандидата та фінансових затрат кампанії. Цілі і принципи політичної реклами. Основні етапи рекламної діяльності. Порядок реєстрації. добір та підготовка агітаторів, аналітика виборчої кампанії. Цілі аналітичної роботи, джерела та бази даних. Типологія соціологічних опитувань. Розробка програми. Праця у день виборів. Порядок фінансування та складання орієнтовного кошторису виборчої кампанії. Тема 17. Політичний маркетинг в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку Політичний маркетинг під час передвиборної кампанії та у міжвиборчий період. Владні відносини. Взаємодія партій, рухів, громадських організацій, державних установ та суспільних інтересів Тема 18. С итуація в Україні стосовно політичних PR, З МІ, ролі політичних партій Ситуація в Україні стосовно політичних PR, ЗМІ, ролі політичних партій, економічного і політичного становища в країні загалом. Роль політичних партій та груп інтересів на нинішньому етапі в Україні.
Тривалість	90 год. (16 год. лекційних, 18 год. семінарських, 56 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**ЕМПІРИЧНІ КОНТЕНТ-АНАЛІТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)

Рік **семестр**	IV VIII
Мета навчальної дисципліни	надати студентам системні знання про особливості методології та процесу проведення емпіричного контент-аналітичного дослідження, як базового методу в межах соціологічного аналізу документів.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- напрями застосування контент-аналізу; - спільне та відмінне для кісного та кількісного контент-аналізу; - коротку історію контент-аналітичних досліджень; - особливості сучасних методів: контент-аналіз, інтент-аналіз, івент-аналіз, когнітивне картування; - теоретичні засади та конкретні алгоритми контент-аналізу; - особливості предмету контент-аналізу; - специфіка конструювання вибірки у контент-аналітичному дослідженні; - основні аналітичні операції контент-аналізу; - вимоги до категоріальної моделі; - шляхи розробки концептуальної схеми; - стадії контент-аналізу; - суть етапу обґрунтування методу: дизайн, проект чи програма дослідження; - суть етапу розробки категорій: концептуальна модель, концептуальна схема, категоріальна модель, кодифікатор; - складові методичного пакету; - суть етапу побудови логічної моделі предмету контент-аналізу; - суть етапу аналізу масивів отриманих даних: кількісні характеристики опрацьованих масивів даних та характеристика комунікатора; - особливості формування висновків за результатами контент-аналітичного дослідження; - стратегії інтерпретації даних; - методи інтерпретації “вільних текстів”; - особливості застосування комп’ютерних технологій в соціологічному контент-аналізі документів.
вміти	- будувати та інтерпретувати кодувальну матрицю (визначення категорій та одиниць лічби в тексті, побудова кодувальної матриці, маніфестне та латентне кодування, побудова карток контент-аналізу); - застосовувати аналіз випадковостей (за Ч. Осудом)

	(техніка побудови матриці виявлення міри випадковості співпадіння кожної класифікаційної одиниці з усіма іншими); - застосовувати формулу співвіднесення позитивних та негативних інтерпретацій відносно певних категорій (виявлення позитивних та негативних оцінок, суджень, аргументів відносно обраної позиції, підрахунок коефіцієнту Яніса); - використовувати формулу оцінки питомої ваги одиниці аналізу в загальному обсязі тексту (підрахунок питомої ваги одиниці аналізу в загальному обсязі тексту); - реалізовувати формулу оцінки питомої ваги змістовних категорій в загальному обсязі тексту (рівень інтенсивності представленості в тексті певних аргументацій) (підрахунок питомої ваги змістовних категорій в загальному обсязі тексту). - розраховувати та інтерпретувати коефіцієнт Родмана; - розраховувати та інтерпретувати коефіцієнт Ландшера; застосовувати сучасні комп'ютерні програми для роботи з текстами.
Зміст дисципліни	Тема 1. Місце контент-аналізу в спільноті суміжних методів. Тема 2. Методологічні максими контент-аналізу. Тема 3. Етапи проведення емпіричного контент-аналітичного дослідження документів Тема 4. Формалізований аналіз документів. Процедури квантифікації контент-аналізу.
Тривалість	90 год. (16 год. лекційних, 18 год. семінарських, 56 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
БЛОК И	
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЯ ТЕХНІКИ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	IV VIII
Мета навчальної дисципліни	сформувати загальне уявлення про соціологію техніки як нову галузь соціологічних знань для критичного осмислення сучасних цивілізаційних процесів,

	перспектив соціотехнічного поступу та його впливу на різноманітні соціальні системи, соціотехнічної взаємодії, яка репрезентує техніку в термінах соціальності, а також технічного світу в конкретних соціальних рамках. Соціологія техніки виникає на основі конкретизації розробок філософії техніки, технічних наук та емпіричних досліджень техногенного суспільства. Техніка виступає в техногенному суспільстві структуроутворюючим і формоутворюючим чинником соціальних зв'язків. Якщо у минулому суспільство організовувалось за допомогою політичних чи культурних форм, то на сучасному етапі створення, засвоєння, збереження та поширення практично всіх регулюючих відносин у суспільстві, ідей чи взірців поведінки, культурних норм й цінностей здійснюється за допомогою спеціально створеної техніки.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- об'єкт, предмет соціології техніки, термінологію соціології техніки; - соціальні функції, роль і значення техніки у розвитку та функціонуванні суспільства; - соціально-історичні етапи розвитку техніки та їх особливості; - основні соціальні техніки управління соціальними системами; - основні форми відображення технічного прогресу у суспільній свідомості; - зміст основних утопій та антиутопій та роль техніки у формуванні історичного майбутнього; - основні течій та напрямки у соціології техніки; - представників соціології техніки та їх праці; - основні види соціальної та суспільної інженерії та їх характеристики; - методологію організації та управління суспільними змінами; - методологію проектування та конструювання соціальних систем;
вміти	- володіти термінологією соціології техніки; - визначити роль, функції, значення техніки для соціально-історичного розвитку людства; - орієнтуватися в основних методологічних соціотехнічних проблемах організації та управління суспільними трансформаціями; - виявляти позитивні та негативні наслідки

	соціального функціонування техніки у сучасному суспільстві; - окреслити основні соціальні проблеми розвитку техніки, технології, технічної діяльності; - осмислювати динаміку науково-технічного поступу в широкому соціального-культурному контексті; - використовувати попередньо одержані знання із всесвітньої історії, історії філософії, історії соціології, методології наукового пізнання, етики, естетики, та інших дисциплін для розкриття сутності проблем соціології техніки; - синтезувати набуті знання із фахових дисциплін у цілісне світосприйняття та світорозуміння для соціологічної рефлексії техніки, технології, технічної діяльності та технічного прогресу; - складати та опрацьовувати бібліографію, підбирати літературу, підготувати мультимедійну презентацію, написати реферат, статтю, есе на одну із тем соціології техніки; - фахово здійснювати аналіз цивілізаційних процесів сучасності; - застосовувати набуті знання для критичного осмислення впливу, ролі, значення та функцій техніки у сучасному суспільстві; - пропонувати власне вирішення актуальних проблем, пов'язаних із масштабним застосуванням техніки, зокрема технізації всіх сфер життєдіяльності суспільства.
Зміст дисципліни	Тема 1. Соціум і технос: взаємозв'язок розвитку. Техніка в соціально-історичному розвитку. Архаїчна техніка. Техніка Стародавнього Сходу. Антична техніка. Середньовічна техніка. Техніка доби Відродження. Техніка Нового часу. Новітня техніка. Розвиток техніки як інституціолізована соціальна мета. Тема 2. Техногенний розвиток як визначальна риса сучасності. Технократичний дискурс техніки. Природничонауковий дискурс техніки. Соціокультурний дискурс техніки. Гуманітарно-науковий дискурс техніки. Техніка як ідеологія сучасного розвитку. Основні чинники техногенної цивілізації. Тема 3. Відображення технічного прогресу у суспільній свідомості. Сучасні тенденції розвитку та функціонування постнекласичної раціональності. Наукова раціональність. Технічна раціональність. Технологічна раціональність. Соціальна раціональність. Економічна раціональність. Техногенна раціональність.

	Техніка в сучасній науковій картині світу. Тема 4. Техніка в соціокультурному розвитку. Соціологія науково-технічної культури та перспективи цивілізаційного поступу. Техніка у концепціях індустріальної культури (Б. Вишеславцев, М. Горкгаймер, М. Гайдеггер, Г. Маркузе, Ю. Габермас, Х. Ортега, Е. Фромм та ін.). Тема 5. Соціотехнічні системи. Державна влада як соціотехнічна система. Соціальна техніка. Л. Мамфорд про мегамашину як новий тип соціальної організації («Міф машини»). Три соціальні винаходи людства як технології влади: ієрархічні (монархічні) соціотехнічні структури; республіканська суспільна система як подолання жорсткої ієрархічної, деспотичної влади; всесвітній наддержавний (міжнародний) орган влади для вирішення правовим шляхом міждержавних конфліктів та глобальних проблем. Ліберальна стратегія розвитку техніки. Ринкова економіка як техносоціальний проект ліберальної стратегії. Тема 6. Техніка та соціотехнічні системи. Проектування та конструювання майбутнього в утопіях та антиутопіях. Соціотехнічне проектування. Соціотехнічне мислення та ідея сталого розвитку. Техніка та формування майбутнього. Сингулярність технічна, технологічна, антропологічна, соціальна. Тема 7. Соціальне проектування. Історія соціального проектування. Проективна діяльність соціальному контексті. Синергія соціально технічного та соціального проектування. Методологія проектування. Методологія організації суспільних трансформацій. Модернізація та глобалізація суспільного розвитку. Соціальна інженерія. Інженерія та суспільство в постіндустріальному світі. Соціокультурні технології та НТР. Соціальний маркетинг. Тема 8. Соціальні виміри техніки. Соціальна оцінка наслідків розвитку і впливу техніки. Аксіологічні аспекти сучасних технологій (НБІК-технологій). Морально-етичні наслідки інструменталізації людини та технізації життєдіяльності суспільства. Етика відповідальності у технологічну добу. Ф. Фукуяма «Наше постлюдське майбутнє: Наслідки біотехнологічної революції».
Тривалість	180 год. (20 год. лекційних, 36 год. семінарських, 124 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік

Назва дисципліни	**МЕТОДИ АНАЛІЗУ ТА КОМП'ЮТЕРНОЇ ОБРОБКИ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	IV VIII
Мета навчальної дисципліни	ознайомлення студентів з пакетами обробки соціологічних даних, зокрема докладне вивчення пакетів ОСА та SPSS, а також ознайомлення з можливостями використання сучасного програмного забезпечення в соціологічному дослідженні.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- позитивні та негативні властивості різноманітних пакетів обробки соціологічних даних, зокрема, пакетів ОСА та SPSS; - можливості пакетів ОСА та SPSS, правила роботи з ними; - засоби первинної та вторинної комп'ютерної обробки соціологічної інформації; - можливості застосування сучасних інформаційних технологій в соціологічному дослідженні.
вміти	застосувати комп'ютерні інструменти статистичної обробки в ході аналізу.
Зміст дисципліни	Тема 1. Специфіка представлення, зберігання й обробки даних у пакетах ОСА й SPSS Тема 2. Розрахунок і аналіз одномірних розподілів у пакетах ОСА й SPSS. Тема 3. Фільтри. Тема 4. Множинні відповіді: робота з номінальними ознаками із сумісними альтернативами в SPSS Тема 5. Створення нових змінних в пакетах ОСА та SPSS Тема 6. Побудова двовимірних розподілів у пакетах ОСА та SPSS та їх кореляційний аналіз. Тема 7. Процедури статистичного висновку в SPSS: статистичне оцінювання та статистична перевірка гіпотез. Тема 8. Аналіз розходжень. Обчислення статистичної значимості розходжень у пакеті ОСА. Тема 9. Аналіз розходжень. Обчислення статистичної значимості розходжень у пакеті SPSS: t-тести. Тема 10. Аналіз розходжень. Обчислення статистичної значимості розходжень у пакеті SPSS: дисперсійний

	аналіз. Тема 11. Аналіз розходжень. Обчислення статистичної значимості розходжень у пакеті SPSS: непараметричні тести. Тема 12. Аналіз розходжень у пакеті SPSS: обчислення статистичної значимості розходжень для номінальних шкал. Тема 13. Реалізація факторного аналізу в пакетах ОСА й SPSS. Тема 14. Методи реалізації кластерного аналізу в пакеті SPSS. Тема 15. Регресійний аналіз. Тема 16. Агрегування даних в пакеті SPSS. Тема 17. Аналіз «не відповідей» в пакеті SPSS.
Тривалість	180 год. (20 год. лекційних, 36 год. семінарських, 124 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
БЛОК І	
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	IV VIII
Мета навчальної дисципліни	формування уявлення про соціальну роль міграції в розвитку людського співтовариства, теоретико-методологічні основи спеціальної соціологічної теорії – соціології міграції, навчити їх користуватися методами і технікою соціологічних досліджень при вивченні міграційних процесів.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- основні методологічні підходи до аналізу міграційних процесів; - основні хвилі міграцій та фактори, що зумовили їх; - основні тенденції сучасних світових міграцій; - особливості міграційних процесів в сучасній Україні;

	- особливості трудової міграції в сучасній Україні
вміти	- застосовувати отримані знання для аналізу міграційних процесів та експертизи міграційного законодавства - складати соціальний портрет українського трудового мігранта; - аналізувати наслідки трудової міграції для України складати соціальний портрет українського трудового мігранта; аналізувати наслідки трудової міграції для України.
Зміст дисципліни	Міграція як фактор соціальних перетворень. Місце соціології в системі наукових знань про міграцію. Об'єкт і предметна сфера соціології міграції. Система категорій і понять спеціальної соціологічної теорії. Методологічні підходи до соціологічного вивчення міграційних процесів, до типологізації суб'єктів міграційних процесів. Аналіз основних тенденцій сучасних міграцій і системи заходів для оптимізації міграційної політики держави.
Тривалість	90 год. (18 год. лекційних, 18 год. семінарських, 54 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ СОЦІОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	IV VIII
Мета навчальної дисципліни	ознайомити студентів з організційно-методичними засадами діяльності сучасних соціологічних служб, ознайомити зі світовим та вітчизняним досвідом організації роботи соціологічних служб різних типів, а також із методикою підготовки та координації роботи фахівців, які залучаються до процесу організації та проведення емпіричних соціологічних досліджень.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен

знати	- отримати змістовну інформацію щодо особливостей інституціалізації сучасних соціологічних служб; - отримати змістовну інформацію щодо особливостей інституціалізації сучасних соціологічних служб; - структуру соціологічної служби; - особливості формування замовлення на проведення соціологічного дослідження; - особливості складання договору на проведення соціологічного дослідження; - умови зберігання інструментарію і оприлюднення інформації; - формування кадрового потенціалу працівників соціологічної служби.
вміти	планувати та структурувати роботу соціологічної служби.
Зміст дисципліни	Тема 1. Соціологічна служба як спеціалізована науково-дослідна орґанізація Соціологічна служба як спеціалізований інституту для здійснення науково-дослідної та інформаційно-аналітичної діяльності. Функції та завдання соціологічних служб. Типологізація соціологічних служб: за функціональною специфікою, напрямами соціологічної діяльності, та інституційною приналежністю. Стандарти діяльності та якості досліджень соціологічних служб. Роль соціологічної служби в системі муніципального управління. Тема 2. Структура соціологічної служби Загальна структура соціологічної служби. Особливості структури соціологічних служб залежно від спеціалізації. Функції структурних підрозділів соціологічної служби. Посадові інструкції та функціональні обов'язки працівників соціологічної служби. Тема 3. Регламентація діяльності соціологічної служби на проведення соціологічних досліджень Формування замовлення на проведення соціологічних досліджень: оцінка потреб і запитів замовника, складові пропозиції соціологічної служби, визначення ціни дослідження. Участь у тендерних процедурах на проведення НДР. Регламентна документація проведення соціологічного дослідження: технічне завдання, договір на проведення соціологічного дослідження, акт здавання-приймання робіт. Складові договору на проведення соціологічних досліджень. Форми і терміни зберігання документації. Проблеми конфіденційності та оприлюднення результатів. Тема 4. Формування кадрового потенціалу працівників соціологічних служб

	Вимоги до набору працівників соціологічних служб. Особливості та етапи набору працівників соціологічних служб: співбесіда, заповнення особистих документів, тестування. Навчання працівників соціологічної служби, загальні положення. Базове навчання керівника проекту, супервайзера, інтерв'юєрів, рекрутерів, контролерів, операторів. Атестація працівників, її мета, періодичність, терміни і порядок проведення. Тема 5. Управління процесом організації і проведення соціологічного дослідження Супроводжувальна документація проведення соціологічного дослідження. Загальні вимоги до дослідницької та процедурної документації, Особливості управління дослідницьким соціологічним проектом. Методика розробки проекту соціологічного дослідження та вимоги до її викладу. Основні складові проекту соціологічного дослідження. Постановка суміжних завдань, застосування додаткової інформації. Визначення відповідальних за реалізацію проекту. Субпідрядники та оцінка їх ролі в реалізації соціологічного проекту. Обґрунту-вання форми звітності та графіка виконання завдань соціологічного проекту. Проблема оцінки реальних витрат і загальної вартості соціологічного проекту. Особливості прийняття та перевірки пропозицій замовника соціологічного дослідження. Звітність як чинник управління процесом соціологічного дослідження: поточна та підсумкова звітність. Технічний звіт, його складові. Перевірка результатів проекту (змісту звіту, таблиць, матеріалів презентації). Вимоги до подання результатів, їх інтерпретації, висновків, рекомендацій. Тема 6. Організація збору первинної соціологічної інформації Організація збору первинної соціологічної інформації для кількісних методів дослідження. Складові інструментарію. Методика відбору (рекрутування) респондентів. Особливості налагодження комунікацій в місцях збирання даних. Формування мережі інтерв'юєрів та її значення для ефективної роботи соціологічної служби. Інструктаж в організації польових робіт: сутність , мета, складові та форми проведення. Особливості практичних настанов під час інструктажу: пробне інтерв'ю; ведення записів під час польових робіт; інформація, що підлягає документуванню. Контроль роботи інтерв'юєрів і рекрутерів та його мета. Особли-вості польового та візуального контролю роботи

	інтерв'юєрів. Контроль польових інтерв'ю кількісного дослідження: обсяг контролю; форми проведення контролю; параметри, що перевіряються. Організація збору первинної соціологічної інформації для якісних методів дослідження. Складові інструментарію. Інструктаж щодо запрошення респондентів для здійснення процедур анкетування та інтерв'ю. Інструктаж щодо рекрутування та відбору респондентів для фокус-груп і глибинних інтерв'ю. Контроль польового етапу глибинних інтерв'ю та фокус-групових досліджень: обсяг контролю; форми та час проведення контролю; параметри, що перевіряються. Інформування виконавців польового етапу про результати контролю, можливості впливу на якість роботи інтерв'юерів та рекрутерів. Тема 7. Організація обробки та аналізу соціологічних даних Обробка даних: загальні принципи. Функціональні обов'язки відповідального за обробку даних. Залучення субпідрядників до обробки даних. Специфікація на обробку даних соціологічного проекту. Обробка даних кількісних соціологічних досліджень: специфікація на підготовку таблиць; стандартизовані позначення комп'ютерних файлів. Особливості кодування соціологічних даних. Відповідальні за підготовку системи кодів та інформація. Підвибірка у процесі розробки системи кодів. Затвердження системи кодів та інструкції кодувальнику. Кодування: можливість появи додаткових категорій; відповіді "інше", їх відсоток; відповідь "не знаю" та відсутність відповіді. Перевірка кодування. Введення соціологічних даних та його правила. Верифікація введення даних, процедурні вимоги. Редагування даних, вимоги до нього. Підготовка таблиць, вимоги та правила. Верифікація таблиць. Обробка даних якісних соціологічних досліджень: розшифровка аудіо записів групових дискусій та інтрев’ю, вимоги введення до ПК. Узагальнення результатів дослідження. Передача даних клієнтові на носіях інформації та за допомогою електронного зв'язку: процедура і правила. Тема 8. Проблеми оцінки якості та достовірності соціологічних досліджень. Поняття якості й достовірності соціологічного дослідження. Значення науково-дослідних асоціацій соціологів для оцінки якості й достовірності соціологічних досліджень. Роль Української соціологічної асоціації для визначення якості досліджень соціологічних служб вчора та сьогодні. Основні ознаки

	неякісних соціологічних досліджень. Проблеми достовірності соціологічних дослідить при оприлюдненні даних в ЗМІ.
Тривалість	90 год. (18 год. лекційних, 18 год. семінарських, 54 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
БЛОК Ї	
Назва дисципліни	**ЕКОЛОГІЧНА СОЦІОЛОГІЯ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	IV VIII
Мета навчальної дисципліни	формування у студентів уявлень наслідки світової екологічної кризи, її впливу на сучасне суспільство, його майбутнє, а також про можливі моделі створення соціальних програм на її подолання.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	предмет, основні завдання та функції екологічної соціології; основні прояви екологічної кризи, зокрема, її причини та перспективи; соціальні концепції, що спрямовані на подолання екологічної кризи; закономірності формування та функціонування суспільних відносин в умовах екологічного занепаду.
вміти	розкрити сутність екологічної кризи сьогодення та її впливу на ментальність суспільства; аналізувати прояви і наслідки екологічної кризи в різних країнах; розуміти зміст та спрямованість соціальних процесів у контексті екологічної кризи; проаналізувати діяльність Римського клубу у вирішенні проблем екологічної соціології; застосувати отримані знання для соціологічного аналізу екологічної кризи в Україні; належно орієнтуватись у першоджерелах.
Зміст дисципліни	Тема 1. Дисциплінарне становлення екологічної соціології. Екологічна криза: міф чи реальність. Визначення поняття екологічної кризи. Екологічна криза як глобальне

	явище. Складність виокремлення екологічної соціології як окремої дисципліни. Предмет екологічної соціології. Створення перших періодичних видань із дослідженням проблематики екологічної соціології. Особливості створення комітету «Навколишнє середовище і суспільство» та його вплив на розгляд екологічної проблематики у контексті соціології. Інституціалізація екологічної соціології як навчальної дисципліни. Міждисциплінарне значення екологічної соціології. Функції екологічної соціології у структурі загальної соціології. Основні завдання та проблемне поле екологічної соціології. Тема 2. Передумови, джерела та проблеми розвитку екологічної соціології Основні етапи розвитку екологічної соціології. «Радикально екологічна» складова екологічної соціології. Співвідношення понять «соціальна екологія» та «екологічна соціологія». Основні ідеї представників екологічної соціології 60-х — початку 70-х років, зокрема, Д.Моррісона, Д.Філда, Р.Беджа, С.Альберта та В. Ендрюса. Соціологія ресурсів як перше джерело дисциплінарного становлення екологічної соціології. Соціологічний аналіз ресурсозалежних спільнот як друге джерело сучасної екологічної соціології. Традиційні дослідження суспільних рухів як важливе джерело екологічної соціології. Особливості формування руху на захист навколишнього середовища після святкування в США Дня Землі 1970 р. Вплив книги «Соціальна поведінка, природні ресурси та довкілля», що була присвячена дослідженню соціальних рухів та колективної поведінки у контексті екологічної кризи, на становлення екологічної соціології. Основні підходи до розуміння інвайронменталізму. Інвайронменталізм як загальнотеоретична і світоглядна орієнтація, в центрі якої знаходиться взаємодія суспільства та соціальних утворень. Розмежування інвайронменталізму та екологізму. Тема 3. Визначення та структура екологічної соціології Труднощі у визначенні поняття екологічної соціології та її співвідношення із соціальною екологією, екологією соціології чи інвайронментальної соціологією. Соціальна екологія і принцип соціологічного конструктивізму. Екологічна соціологія як соціальна та соціологічна наука. Взаємозв’язки між суспільством і природою як об’єкт соціальної екології. Головні закони і

	закономірності взаємодії у соціоекосистемі як предмет екологічної соціології. Інвайронментальна соціологія як галузева соціологія, що вивчає взаємовідносини людини із навколишнім середовищем. Структурне співвідношення соціальної екології, соціології екологічних проблем та екологічної соціології. Три парадигми відносин в історії розвитку цивілізації «людина – природа – суспільство». Екологічна соціологія Р. Данлепа та У Кеттона. Потреба у «зміщенні парадигм» за умов сучасної екологічної кризи. Концепція А. Шнайберга про взаємопов'язаність екологічної кризи та посилення соціального опору та соціальних рухів. Структура екологічної соціології: екологічна свідомість, екологічна культура, суспільно-екологічні дії. Шляхи підвищення екологічної культури суспільства. Тема 4. Соціологічний аналіз екологічних проблем Соціологічний аналіз екологічних проблем: основні тенденції. Характеристика суспільної практики і соціальних явищ, що мають екологічний вимір та екологічне значення. Визначення поведінкових та інституційних моделей, які є екологічними за своїм змістом та здійснюються у процесі свідомої екологічної діяльності. Уникнення загрози «надмірної екологізації» поглядів на соціальну реальність. Соціальна активність у сфері екології, як реакція на екологічні проблеми. Розвиток та становлення екологічних рухів. Динаміка розвитку природних ресурсів або біологічної системи. Активізація рухів навколо глобальних екологічних змін. Історичний розвиток екологічної свідомості у взаємозв'язку із становленням рухів на захист природного середовища Тема 5. Соціальні екологічні рухи Загальнотеоретичні підходи до соціологічного вивчення соціальних рухів. Соціальні рухи у протистоянні формальним організаціям. Соціальні рухи як регулятивний фактор суспільства. Визначення соціальних рухів за твердженням американського соціолога Е. Гідденса. Соціальні рухи «колективна спроба реалізувати загальні інтереси або як досягнення загальної мети шляхом колективної дії поза межами існуючих інститутів». Теорії соціальної дії та теорія колективної поведінки Н.Смелзера. Теорія самореферентних соціальних систем Н.Лумана. Теорія комунікативної дії Ю.Хабермаса. Метод «соціологічної інтервенції» А.Турена. Соціологічний аналіз створення природоохоронними

	рухами національних парків та заповідних територій. Можливості та перспективи створення екологічної політики, спрямованої на економічні, соціальні та культурні зміни у суспільстві. Консервативні та утилітаристські переконання представників соціальних екологічних рухів. Перехід від консерватизму до екологізму: причини та особливості. Екологічний рух як один з найвпливовіших рухів XX-XIX століть: соціологічний аналіз. Оптимісти та екопесимісти у контексті прогнозування розвитку екологічної загрози. Модель екологічного дискурсу на засадах теорії комунікативної дії Ю. Габермаса та екологічної комунікації Н.Лумана. Міжнародні договори і угоди щодо охорони довкілля. Тема 6. Екологічна криза та її вплив на суспільство Визначення екологічної кризи. Переосмисленням світогляду в природничих науках як наслідок онтологічної кризи людства. Екологічні кризи та екологічна катастрофа. Основні критерії для вирізнення екологічної кризи. Екологічні кризи антропогенного походження. Соціальна критеризація у окресленні соціального виміру екологічної кризи. Основні напрямки трактування сутності екології. Вплив урбанізації на екосистеми. Масова міграція та природний приріст населення взаємозв'язку із наростанням екологічної загрози. Вплив міста, безпосередньо або опосередковано, на видозміну комплексу периферійних (приміських) екосистем. В. Вернадський як фундатор вчення про ноосферу. Ноосфера В.Вернадського як нова соціально-природна реальністю, своєрідний теоретичним конструкт, в якому органічно зливається суспільство і природа. Вчення про ноосферу та соціально-екологічне знання. Соціально-природна цілісність як нова парадигма наукових пошуків. Тема 7. Ідеї та діяльність Римського клубу. Римський клуб у вирішення соціально-екологічної проблематики. Спрямування на майбутнє як основа методологічних прагнень нової науки. Коротка характеристика Римського клубу як міжнародну неполітичну організацію, яка заснована у 1968 р. Метод «соціальної метеорології» (виявлення закономірних тенденцій розвитку людської цивілізації). Світоглядні позиції першого президента Римського клубу А. Печчеї. Програма А. Печчеї на реалізацію шести провідних цілей людства. «Зовнішні межі» людства у ставленні до навколишнього середовища. Фізичні та психологічні

	можливості людини як «внутрішні межі». Захист та збереження соціокультурних надбань як ключові аспекти людського прогресу та самовираження. Проблема створення світової моделі об'єднання міжнародних зусиль у вирішенні глобальних проблем сучасності. Соціологічний аналіз ідеї А. Печчеї про створення всеохоплюючого єдиного глобального планування людського розселення на планеті. Обґрунтування твердження представників Римського клубу, що головним для процвітання людства у майбутньому є відродження людського духу.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік
Назва дисципліни	**СОЦІОЛОГІЯ ЗНАННЯ**
Статус	Дисципліна циклу професійної підготовки (вибір студента)
Рік **семестр**	IV VIII
Мета навчальної дисципліни	ознайомити студентів з підходами, що аналізують вплив соціокультурних факторів на структуру та розвиток знання; розкрити специфіку соціологічного підходу до знання.
Завдання	Після закінчення курсу студент повинен
знати	- особливості соціологічного підходу до знання; - історію постання соціології знання у Німеччині, Франції, Великобританії та США; - найважливіші ідеї соціології знання К.Маннгайма, М.Шелера, М.Альбвакса, М.Фуко, П.Бурдьє, Б.Лятура, Ф.Знанєцкі, А.Шюца, П.Бергера і Т.Лукмана, «сильної» програми соціології науки, герменевтичної соціології знання.
вміти	- застосовувати одержані знання при розв'язанні професійних завдань; - науково аналізувати соціально значущі проблеми і процеси, факти і явища суспільного життя через призму відношення «знання-суспільство».
Зміст	Тема 1. Соціологія знання як галузь соціології. Предмет та основні проблеми соціології знання. Зв'язок

дисципліни	соціології знання з іншими дисциплінами. Базові категорії соціології знання. Загальна характеристика напрямів розвитку соціології знання. Тема 2. Передісторія соціології знання. Типи базових тлумачень зв'язку знання та суспільства. Попередники соціології знання в Німеччині. Попередники соціології знання у Франції. Попередники соціології знання у США. Тема 3. Німецька соціологія знання. Ідеї соціології знання М.Шелера. Соціологія знання К.Маннгайма. Постклассична соціологія знання Ю.Габермаса. Тема 4. Французька традиція соціології знання. Соціологія знання М.Альбвакса. Ідеї соціології знання М.Фуко. Соціологія знання П.Бурдьє. Соціологія знання Б.Латура. Тема 5. Англо-американська традиція соціології знання. Феноменологічна соціологія А.Шюца. Соціальне конструювання реальності як проект соціології знання. „Сильна" програма соціології знання. „Нова" соціологія знання.
Тривалість	90 год. (12 год. лекційних, 18 год. семінарських, 60 год. самост. роботи)
Форма контролю	залік